

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE DEVAM EDEN
7-11 YAŞ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLECEK
SANAT EĞİTİMİNİN NİTELİĞİ**

Hazırlayan

Burak YAVUZYILMAZ

Danışman

Prof. Dr. Gülten İMAMOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Samsun,2012

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE DEVAM EDEN
7-11 YAŞ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLECEK
SANAT EĞİTİMİNİN NİTELİĞİ**

Hazırlayan

Burak YAVUZYILMAZ

Danışman

Prof. Dr. Gülten İMAMOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Samsun,2012

KABUL VE ONAY

Burak YAVUZYILMAZ tarafından hazırlanan “BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE DEVAM EDEN 7-11 YAŞ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLECEK SANAT EĞİTİMİNİN NİTELİĞİ” başlıklı bu çalışma, .../.../... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / ...

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Müdür

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

16 / 11 /2012

Burak YAVUZYILMAZ

TÜRKÇE ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Burak YAVUZYILMAZ
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışmanın Adı	Prof. Dr. Gülten İMAMOĞLU
Tezin Adı	BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE DEVAM EDEN 7-11 YAŞ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLECEK SANAT EĞİTİMİNİN NİTELİĞİ

Özet

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitimi bağlamında öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada literatür tarama yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Samsun, Ordu ve İstanbul(Beşiktaş) illerindeki 7-11 yaş grubu üstün yetenekli olarak belirlenen BİLSEM öğrencilerinin aldıkları sanat eğitimine olan yaklaşımlarını saptamak, Samsun, Ordu ve İstanbul(Beşiktaş) illeri BİLSEM'inde çocukları bulunan velilerin merkezler hakkındaki memnuniyetlerini saptamak ve ülke genelindeki BİLSEM'lerde görev yapan resim-iş eğitimi öğretmenlerinin sanat eğitimine olan yaklaşımlarını saptamak amacıyla 201 öğrenci, 134 veli ve diğer illerdeki BİLSEM'lerde görev yapan 16 öğretmene 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında anket ve kişisel bilgi formu uygulaması yapılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere genel olarak katıldıkları belirlenmiştir. Plastik sanatlara olan hâkimiyetleri, öğrencilerin yeni fikirler üretmelerine yardımcı olmaları, uygulamalarda öğrencilere farklı teknikler ve değişik

malzemeler kullandırmaları, sanatsal çalışmalarda mutlaka teknolojidenden faydalanmaları bu merkezdeki öğretmenlerin temel özelliklerinden olduğu gözlemlenmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci anket sonuçlarına göre; öğrencilerin büyük bir çoğunluğu burada aldıkları eğitimin günlük yaşamda kendilerine oldukça kolaylık sağlayacağını düşünmektedir. Merkezde verilen bilgiler, buradaki üstün zekâlı öğrencilerin seviyesinde ve onların ilgisini çekebilecekleri düzeydedir. Ancak bazı BİLSEM’lerde öğrencilerin başarı fırsatlarının düşük olmasının ders kitaplarının işlenen konuya çok fazla uygun olmamasına, hatta ders kitaplarının olmamasına bağlı olabileceğini anket sonuçlarımıza göre söyleyebiliriz.

BİLSEM veli anket sonuçlarına göre; merkezin öğrenci velileriyle iletişim içerisinde olması, toplantı ya da duyurularla ihtiyaçlara verilecek cevapların düzenlenmesini sağlamaktadır. BİLSEM’de yeteri kadar personel olması ve öğrencilerin öğretmenlerinden aldıkları eğitimi günlük yaşamda kullanabilmeleri velileri çocuklarının gelecekleri açısından kaygılanmalarını azaltmaktadır. Ancak merkezin birçok olumlu yönüne karşılık velileri temsil eden veli temsilcilerinin öğrenci velilerini yeteri kadar iyi temsil edemediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilik, Üstün yeteneklilerin eğitimi, Sanat Eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezi, BİLSEM, Üstün Yetenek.

ENGLISH ABSTRACT

Student's Name and Surname	Burak YAVUZYILMAZ
Department's Name	Fine Arts Education Department
Name of the Supervisor	Prof. Dr. Gülten İMAMOĞLU
Name of the Thesis	SCIENCE AND ART CENTERS OF GIFTED CHILDREN AGE 7-11 IN PROGRESS TRAINING WILL BE GIVEN QUALITY OF ART EDUCATION

Abstract

The aim of this research is to determine the views of teachers, parents and students about the art education given to gifted and talented children between the ages of 7-11 who attend Science and Art Centres.

This study uses literature review method. The data has been collected from 201 students, 134 parents and 16 teachers working at BILSEM in other cities during the academic year 2011-2012 by means of a questionnaire and personal information form in order to determine the attitudes of 7-11 age group gifted BILSEM students in Samsun, Ordu and İstanbul(Beşiktaş) towards the education they receive, to assess the contentment level of the parents who have children at Samsun, Ordu and İstanbul(Beşiktaş) BILSEM regarding these centres and to determine the attitudes of the art teachers working at BILSEMs country-wide towards art education.

The results of the analysis showed that the teachers' views on the education programs implemented for gifted children in Science and Art Centres were positive in general. It was determined that the teachers agreed in general with the views regarding the education programs implemented for gifted children in Science and Art Centres. These teachers had characteristics such as mastery in plastic arts, helping students in generating

new ideas and making the students use different techniques and materials in applications and making use of technology in artistic works.

The results of the students' questionnaires showed that the majority of the students thought the education they received would help them very much in their daily life. The level of education at the centre is suitable for the gifted students and it is interesting for the students. However, according to the results of the questionnaire, it can be said that the low chance of success for the students in some BILSEMs can be because the course books are not very suitable for the subjects studied or it can even be because the students have no course books.

The results of the parent' questionnaires showed that the fact that the centre is in communication with the parents makes it possible for the needs to be answered through meetings and announcements. The fact that there is enough personnel in BILSEM and that the students can use the education they receive in their daily lives decreases the parents' anxieties about their children's futures. However, despite many positive aspects of the centre, it is thought that the parents' representatives cannot represent the parents good enough.

Key Words: Giftedness, Education of the Gifted Children, Art Education, Science and Art Centre, BILSEM, Gift.

ÖNSÖZ

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylere verilecek eğitim, onların potansiyelinin ne kadar verimli kullanılacağına belirleyicisidir. Geçmişten günümüze toplumların sahip oldukları orijinal ve üstün yapıtlar yaratıcı düşünceye sahip insanların ürünleri olmuştur. Yaratıcı niteliklere sahip çocukları ve gençleri erken tespit etmek, ve bu potansiyel gücü eğitip geliştirmek toplumlar için önemli bir eğitim sorunu olmuştur. Çünkü zekâ, üstün yetenek ve yaratıcılık niteliklerine sahip olan bu çocukların buldukları toplumun gelişmesi için en önemli güçlerden oldukları düşünülmektedir.

Üstün yetenekli çocuklara, ihtiyaçlarına ve sahip oldukları özelliklere göre hazırlanmış bir eğitim verilmelidir. Aksi takdirde bu çocukların yetenekleri körelecek ve toplumlar onları kazanamayacaktır. Sanat eğitimi ile algıları gelişen, bilinçli bireyler olarak yetişmesi beklenen üstün yetenekli çocukların toplum iş alanlarında, sosyal yaşantılarında, ruhsal ve psikolojik yapılarında sağlıklı ve başarılı olmaları bakımından yol gösterici olması beklenmektedir

Bu çocuklara eğitim veren kurumların başında, Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) gelmektedir. Bu kurumlarda üstün yetenekli bireylerin, yetenekleri göz önünde bulundurularak yetiştirilmeli, onlara uygun sanat eğitimi programı sunulmalıdır. Bu durumdan yola çıkarak, bu çalışmada üstün yeteneklilerin sanat eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmış, öğrencilerin BİLSEM’lerde uygulanan sanat eğitimine olan memnuniyetlerine bakılmış ve öğrenci velilerinin BİLSEM kurumlarına olan memnuniyetleri ölçülmüştür. Öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri belirli değişkenler açısından değerlendirilmiş, elde edilen bulgular ışığında tespitler yapılmıştır. Ayrıca araştırma ülkemizde görsel sanatlarda yetenekli çocukların belirlenmesinde uygulanan yöntemler ile bu çocuklara verilen sanat eğitiminin genel durumunun belirlenmesi, düzeylerine uygun bir sanat eğitimine ihtiyaç duyulduğunun vurgulanması ve üstün yetenekli çocuklara sanat eğitimi veren resim/resim-iş öğretmenlerinin bu konu ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi açısından önemli bir çalışmadır.

Bilim ve Sanat merkezlerinde eğitim alan 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocukların aldığı sanat eğitiminin sorgulanması, üstün yetenekli çocukların sanat eğitimindeki

tartışmalı noktalara dikkat çekecek ve bu konu üzerine yapılan araştırmalara örnek teşkil edecektir.

Çalışmanın her aşamasında görüşlerini, değerli zamanını, yardım ve desteğini esirgemeyen, danışman hocam Sayın Prof. Dr. Gülten İMAMOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Görüşleri ile bana yol göstererek çalışmaya katkı sağlayan değerli hocalarım, Prof. Dr. Memduh ERKİN'e, Öğr. Gör. Dr. İsmail KARAKAYA'ya ve Ahmet CANSIZ'a teşekkürü borç bilirim. Anketlerin istatistik çalışmasında bana yardımcı olan Damla İLTER'e teşekkür ederim.

Anketlerin uygulanması ve cevaplandırılmasında yardımcı olan, kolaylık, sabır ve içtenlik gösteren BİLSEM'lerde görev yapmakta olan öğretmenlere teşekkürü borç bilirim.

Çalışmanın her aşamasında yanımda olan ve beni destekleyen aileme teşekkür ederim.

Burak YAVUZYILMAZ

Samsun,2012

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TÜRKÇE ÖZET	iii
ENGLISH ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR	xx

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	4
1.6. Sayılıtlar	5
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.8. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

ZEKÂ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR

2.1 Zekâ Nedir?.....	8
2.2 Çoklu Zekâ Kuramı.....	12
2.2.1 Dilsel / Sözel Zekâ (Linguistic).....	13
2.2.2 Mantıksal / Matematiksel Zekâ (Logical-Mathematical).....	13
2.2.3 Görsel / Uzamsal Zekâ (Spatial).....	14
2.2.4 Müziksel / Ritmik Zekâ (Musical)	14
2.2.5 Bedensel / Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic).....	15
2.2.6 Sosyal / Kişiler Arası Zekâ (Interpersonal).....	15

2.2.7 İçsel Zekâ (Intrapersonal).....	16
2.2.8. Doğa Zekâsı (Naturalist)	16
2.3. Sanatsal Üstün Yetenek (Zekâ).....	17
2.4. Üstün Yetenekli Kimdir, Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri Nelerdir?.....	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLARDA 7-11 YAŞ DÖNEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Çocuğun Gelişim Sürecinde 7-11 Yaş Dönemin Genel Özellikleri.....	25
3.1.1. Bedensel Büyüme ve Gelişme.....	25
3.1.2. Zihinsel Gelişme.....	25
3.1.3. Benlik Gelişimi.....	26
3.1.4. Okuma-Yazma ve Aritmetik Becerilerin Kazanılması.....	28
3.2. Üstün Yetenekli Çocuklarda 7-11 Yaş Dönemin Genel Özellikleri	28
3.2.1. Bedensel Özellikleri	29
3.2.2. Zihinsel Özellikler	29
3.2.3. Sosyal Özellikleri	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

4.1. Dünyada ve Türkiyede Yapılan Çalışmalar	32
4.2.Üstün Yetenekli Çocuklara Hizmet Veren Kurumlar	35
4.2.1.Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM'ler).....	35
4.2.1.1. Tarihçe	35
4.2.1.2. Amacı.....	37
4.2.1.3. İlkeleri.....	38
4.2.1.4. Tanılama(Öğrenci Seçimi).....	38
4.2.1.5. Aday Gösterme	38
4.2.1.6. Grup Tarama	39
4.2.1.7. Bireysel İnceleme	39
4.2.1.8. Eğitim Etkinlikleri	39
4.2.1.9. Eğitim Programları	40

4.2.1.10. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Birimler.....	42
4.2.1.11. Personel ve Görevlendirme.....	43
4.2.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İlköğretim Okulları.....	43
4.2.2.1. Ford Otosan İlköğretim Okul.....	43
4.2.2.2. Coşkun Koleji.....	44
4.2.2.3. Ufuklar Koleji.....	45
4.2.2.4. Acarkent Doğa Koleji Üstün Zekâlılar İlköğretim Okulu.....	45
4.2.3. Ülkemizde Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Liseler.....	46
4.2.3.1. TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi.....	46
4.2.3.2. Güzel Sanatlar Liseleri.....	46
4.2.4. Ülkemizde Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Üniversiteler.....	47
4.2.4.1. İstanbul Üniversitesi.....	47
4.2.4.2. Anadolu Üniversitesi.....	47
4.2.4.3. Maltepe Üniversitesi.....	48
4.2.4.4. Yakın Doğu Üniversitesi.....	48
4.2.5. Ülkemizde Üstün Yetenekli Çocuklar İle İlgili Faaliyetlerde Bulunan Sivil Toplum Kuruluşları.....	49
4.2.5.1. Türk Zekâ Vakfı.....	49
4.2.5.2. Akıl Oyunları Etkinlikleri.....	50
4.2.5.3. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV).....	50
4.2.5.4. Üstün Yetenekliler Enstitüsü.....	51
4.2.5.5. I. Türkiye Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı 2012-2016.....	51
4.2.5.6. Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Destek Veren Dernekler.....	52
4.2.5.7. MENSA Üstün Yeteneklileri Destekleme Derneği.....	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

5.1. Sanat Nedir, Sanat Eğitiminin Önemi?.....	54
5.2. Okul Döneminde Sanat ve Görsel Sanatlar Eğitimi.....	58
5.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitimi Tarihçesi.....	62
5.4. Bilim Ve Sanat Merkezlerinde Uygulanan Sanat Eğitimi Ve Niteliği.....	68

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

6.1. Anket Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçları.....	70
6.1.1. Ön Deney Grubundan Elde Edilen Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçlar.....	70
6.1.2. Deney Grubundan Elde Edilen Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçları.....	72
6.2. Öğretmen Anketleri Sonuçları	73
6.2.1. Kişisel Bilgiler.....	73
6.2.2. Alana İlişkin Görüşler	75
6.2.3. Yorum.....	83
6.3. Öğrenci Anket Sonuçları.....	84
6.3.1. Eğitim-Öğretim Faliyetleri	84
6.3.2. Yorum.....	97
6.4. Veli Anket Sonuçları.....	98
6.4.1. Kişisel Bilgiler.....	98
6.4.2. Ulaşılabilirlik ve İletişim.....	99
6.4.3. Dilek, Öneri ve Şikâyetler	101
6.4.4. Güvenilirlik ve Güvenlik.....	102
6.4.5. Kararlara Katılım.....	105
6.4.6. Öğrenci İşleri.....	106
6.4.7. Eğitim-Öğretim	107
6.4.8. Okulun Fiziki Ortamı	109
6.4.9. Yorum.....	110

YEDİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, KAYNAKÇA VE EKLER

7.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sürdürülen sanat eğitimi 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocukların ihtiyaçları paralelinde amacına ulaşıyor mu?	111
7.2. Üstün Yetenekli Çocuklara Günümüz Sanat Eğitiminde Uygulanan Öğretme Yöntemleri Nelerdir?	112

7.3. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevli Resim/Resim-İş Eğitimi Öğretmenlerinin, Üstün Yetenekli Öğrenciler İle Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimleri Konusundaki Bilgi Düzeyleri Nedir?.....	113
7.4. Bilim ve Sanat Merkezleri resim/resim-iş eğitimi öğretmenlerinin görsel sanatlarda yetenekli öğrencilerde karşılaştıkları sanat eğitimi sorunları nelerdir?	113
7.5. Veliler Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimi yeterli buluyor mu?.....	114
KAYNAKÇA	115
EKLER.....	129
EK-1. Öğretmenlere Uygulanan Anket	129
EK-2. Öğrencilere Uygulanan Anket	131
EK-3. Veliler Uygulanan Anket.....	133
EK-4. Anket Uygulanması İçin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Alınan	136

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Veli Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen SPSS Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	71
Tablo 2. Veli Anketlerinin İkinci Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	71
Tablo 3. Öğrenci Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	71
Tablo 4. Öğrenci Anketlerinin İkinci Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	71
Tablo 5. Öğretmen Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	72
Tablo 6. Öğretmen Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	72
Tablo 7. Öğretmen anketleri Güvenilirlik İstatistiği Sonuç Tablosu.....	72
Tablo 8. Toplam Öğrenci Anketleri Güvenilirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	73
Tablo 9. Toplam Veli Anketlerinin Güvenilirlik İstatistiği Sonuç Tablosu	73
Tablo 10. Öğretmenlerin Yaşı.....	73
Tablo 11. Öğretmenlerin Hizmet Süresi	74
Tablo 12. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Çocuklarla Çalışma Süresi	74
Tablo 13. Öğretmenlerin Eğitimi	75
Tablo 14. Öğretmenlerin Cinsiyeti	75
Tablo 15. “Plastik sanatlarla ilgili yeterli düzeyde yetki sahibiyim” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	75
Tablo 16. “Bilim ve Sanat Merkezinde görsel sanatlarla ilgi alınacak kararlarda görüşüm alınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	76
Tablo 17. “Bilim ve Sanat Merkezinde yapılan olumlu işler takdir edilir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	76
Tablo 18. “Bireysel performans değerlendirilmesi adil, tarafsız ve objektif olarak yapılmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	76
Tablo 19. “Her türlü ödüllendirme ve terfilerde bireysel performans değerlendirme sonuçları esas alınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	77

Tablo 20. “Bilim ve Sanat Merkezinin temel politikasını ve önemli stratejilerini biliyor ve paylaşıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	77
Tablo 21. “Bilim ve Sanat Merkezi, çağın gerektirdiği değişme ve gelişmeleri takip eder ve bu gelişmeleri Bilim ve sanat merkezine taşır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	78
Tablo 22. “Bilim ve Sanat Merkezinde öğretmene sağlanan çalışma ortamı yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	78
Tablo 23. “Bilim ve Sanat Merkezi yerel ve genel toplum üzerinde olumlu etki bırakacak çalışmalar yapmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	78
Tablo 24. “Bilim ve Sanat Merkezinde sanat eğitimi verilen atölye yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	79
Tablo 25. “Bilim ve Sanat Merkezinde yeterli doküman/ kaynak mevcuttur” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	79
Tablo 26. “Merkezimizde eğitim alan çocuklar üstün yetenekli/zekâlı çocuklardır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	80
Tablo 27. “Öğrencilerime her derste orijinal yeni bir bilgi öğretmeye çalışıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	80
Tablo 28. “Derslerde değişik tekniklerde uygulamalar yaptırıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	80
Tablo 29. “Derslerde değişik malzemeler kullandırmaya özen gösteriyorum (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	81
Tablo 30. “Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler kullandırarak üç boyutlu çalışmalar yaptırıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları	81
Tablo 31. “Sanatsal çalışmalarda teknolojiden faydalanıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	81
Tablo 32. “Yapılan çalışmalarını dönem sonlarında sergiliyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	82
Tablo 33. “Öğrencileri değerlendirirken bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduruyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	82
Tablo 34. “Öğrencilerin ürünlerini takdir ediyor ve onları teşvik ediyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları.....	83

Tablo 35. “BİLSEM‘de edindiğim bilgilerin günlük hayatta ve/veya daha sonraki öğrenim hayatımda işime yarayacağını düşünüyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	84
Tablo 36. “İşlenen konular benim anlayabileceğim düzeydedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	84
Tablo 37. “Derslerin işlenişi için yeterli süre ayrılmıştır” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	85
Tablo 38. “Derslerin içeriği benim ilgimi çekecek şekilde düzenlenmiştir” sorusuna verilen öğrenci cevapları	85
Tablo 39. “Dersler zevkli geçmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	86
Tablo 40. “Derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	86
Tablo 41. “Bize öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	86
Tablo 42. “Öğrendiğimiz teorik bilgilerin (deneyler, projeler, ödevler vb. yöntemler) uygulaması da yapılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları	87
Tablo 43. “Derslerde orijinal yeni bilgiler öğreniyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	87
Tablo 44. “Dünyadaki ve Türkiye deki güncel sanatsal faaliyetlerden haberdar oluyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları	87
Tablo 45. “Değişik tekniklerde uygulamalar yapıyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	88
Tablo 46. “Derste ve ders dışında öğrendiğim teknikleri kullanarak yeni ürünler ortaya koyabiliyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	88
Tablo 47. “Öğrendiğimiz teknikler kendi fikirlerimizin uygulanmasında kullanışlıdır” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	89
Tablo 48. “Sanatsal çalışmalarımızda teknolojik olanaklardan faydalanıyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları	89
Tablo 49. “Yapılan ürünler yılsonu etkinliğinde sergilenir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	90
Tablo 50. “Sınıfta görüş ve önerilerimi rahatlıkla dile getirebiliyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları	90

Tablo 51. “Hata yapmaktan korkmuyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları	91
Tablo 52. “Sınıfta bireysel farklılıklarımız değerlendirilir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	91
Tablo 53. “Çalışma konusunda teşvik edilirimiz” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	91
Tablo 54. “Yaptığımız ürünler takdir edilir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	92
Tablo 55. “Ders kitapları işlenen konuya uygun olarak seçilmiştir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	92
Tablo 56. “Derslerde konuya göre uygun araç gereçler kullanılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları	93
Tablo 57. “Sınıfta, laboratuvarlarda veya atölyelerde yeterli araç gereç bulunmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları	93
Tablo 58. “Ders araç ve gereçlerini (bilgisayar, akıllı tahta, projektör, tepegöz, vb.) kullanabiliyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları	94
Tablo 59. “Değişik malzemeler kullanarak çalışmalar yapıyoruz (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)” sorusuna verilen öğrenci cevapları	94
Tablo 60. “Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler ile üç boyutlu çalışmalar üretiyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları	95
Tablo 61. “BİLSEM de yeteri miktarda sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	95
Tablo 62. “BİLSEM de yeteri miktarda sanatsal faaliyetler düzenlenmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları	96
Tablo 63. “BİLSEM de yeteri miktarda gezi düzenlenmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları.....	96
Tablo 64. “Düzenlenen sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri beğeniyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları	97
Tablo 65. “Cinsiyetiniz” sorusuna verilen veli cevapları.....	98
Tablo 66. “Yaşınız” sorusuna verilen veli cevapları	98
Tablo 67. “Eğitim Durumunuz” sorusuna verilen veli cevapları	99
Tablo 68. “İhtiyaç duyduğumda BİLSEM personeliyle (Yönetici, öğretmen, memur, hizmetli, kantin görevlisi gibi) rahatlıkla görüşebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları.....	99

Tablo 69. “Bizi ilgilendiren BİLSEM duyurularını zamanında öğreniyorum” sorusuna verilen veli cevapları	100
Tablo 70. “BİLSEM ‘deki veli toplantıları ihtiyaçlarıma cevap verecek şekilde düzenlenmektedir” sorusuna verilen veli cevapları	100
Tablo 71. “BİLSEM‘den, ihtiyacım olan konularda rehberlik hizmeti almaktayım” sorusuna verilen veli cevapları	101
Tablo 72. “BİLSEM ile ilgili istek ve şikâyetlerimi okula iletebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları	101
Tablo 73. “BİLSEM‘e ilettiğim istek ve şikâyetlerim dikkate alınmıyor” sorusuna verilen veli cevapları.....	102
Tablo 74. “BİLSEM yöneticilerine güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları	102
Tablo 75. “BİLSEM ‘in öğretmenlerine güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları	103
Tablo 76. “BİLSEM ‘in diğer personeline (Memur, hizmetli vb.) güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları	103
Tablo 77. “BİLSEM ‘de yabancı kişilere karşı güvenlik önlemleri alınmaktadır” sorusuna verilen veli cevapları	104
Tablo 78. “BİLSEM de yangın ve doğal afetlere (Deprem, sel, vb.) karşı gerekli güvenlik önlemleri alınır” sorusuna verilen veli cevapları.....	104
Tablo 79. “BİLSEM yolu (varsa servisleri) güvenlidir” sorusuna verilen veli cevapları.....	104
Tablo 80. “Veli temsilcileri tüm velileri temsil edebilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları.....	105
Tablo 81. “BİLSEM de bizleri ilgilendiren kararlarda görüşlerimiz dikkate alınır” sorusuna verilen veli cevapları	105
Tablo 82. “Öğrenci devamsızlık bilgilerine rahatlıkla ulaşabiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları.....	106
Tablo 83. “Öğrencimin notlarını rahatlıkla takip edebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları.....	106
Tablo 84. “Öğrenci işleri ile ilgili belgeler (nakil, karne, mezuniyet belgesi vb.) zamanında düzenlenir” sorusuna verilen veli cevapları	107
Tablo 85. “Çocuğumuz anlamadığı bir şeyi öğretmenine rahatlıkla sorabilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları	107

Tablo 86. “Çocuğumuz BİLSEM de öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları	108
Tablo 87. “BİLSEM de eğitim-öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için yeterli sayıda görevli vardır” sorusuna verilen veli cevapları	108
Tablo 88. “BİLSEM her zaman temiz ve bakımlıdır” sorusuna verilen veli cevapları.....	109
Tablo 89. “Okul, öğrencilerin sağlığı, gelişimi açısından uygun fiziki ortama sahiptir (rutubetsiz, havalandırılmalı, geniş, ferah vs...)” sorusuna verilen veli cevapları.....	109

KISALTMALAR

BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurumu
TKT	Temel Kabiliyetler Testi
TEV	Türkiye Eğitim Vakfı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
BTYK	Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
TÜYÇEV	Türkiye Üstün Yetenekli Çocukları Eğitim Vakfı
DEP	Destek Eğitim Programı
BYFP	Bireysel Yetenekleri Farkettirici Program
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, yöntemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır. Tez konusunun neden seçildiği, araştırma sonunda elde edilecek sonuçlarla nelerin tespit edilmesinin hedeflendiği, bu konunun neden önemli olduğu, araştırma konusunun neleri kapsayıp, neleri kapsam dışında bıraktığı ve çalışma sürecinde nasıl bir yol izlendiği gibi tezin ana yapısını belirleyen bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Evrensel eşitliğe inanmamıza ve demokrasinin her bireye eşit eğitim ve yaşam hakkı sunduğunu bilmemize rağmen yaradılıştta her bireyin eşit donanımlar ile hayata başlamadığını hepimiz bilmekteyiz. Eşit eğitim olanakları ise aynı eğitim fırsatları anlamına gelmemektedir; çünkü üstün zekâlı öğrenciler, normal yaşlılarından farklı özelliklere sahiptirler. Bu tür çocukların büyük bir kısmının akranlarına göre daha erken yaşlarda konuşma, yazma, okuma gibi becerileri kullanmaya başladığı bilinmektedir. En belirgin özelliklerinden biride bağımsız olarak çalışmaya, araştırmaya ve sorgulamaya daha erken yaşta başlamalarıdır. Üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir müfredat hazırlanması, ya da en azından müfredatın ilgi yetenek ve okul başarısı yönünden üstün yetenekli çocuklar için ayrıştırılması ve farklılaştırılmasının önemli bir ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Uygulamada örgün eğitim kurumlarında karşılaşılabacak sorunlar (Araç, gereç ve uygulama alanlarının yetersizliği, sınıfların kalabalık olması, çalışma sürelerinin yetersizliği...) sebebiyle bu eğitim Bilim ve Sanat Merkezleri çatısı altında özel olarak seçilen öğrencilere verilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütüne göre bir toplumda üstün yeteneklilerin oranı %2 civarındadır ve bu istatistik milletten millete değişmemektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2011 genel nüfus verilerine göre 0-24 yaş grubunda yer alan insan sayısı 31.428.749'dur. Bir insan grubunun % 2'sinin üstün yetenekli olduğu bilgisinden hareket edecek olursak,

Türkiye’de üstün yetenekli çocuk ve gençlerin sayısının 628.575 olduğu sonucuna ulaşabiliriz (<http://www.tuik.gov.tr>).

Geçmişten günümüze toplumlar bu potansiyelin farkına varmış ve bunu kullanma yönünde çalışmalar yapmışlardır. Antik Yunan’dan Osmanlı Devleti’ne kadar bu potansiyelden yararlanma yoluna gidilmiştir. Platon’un Devlet adlı eserinde bu seçkin kesime değinilmiş, Osmanlı’nın Enderun Sisteminde ise uzun yıllar bu elit tabakadan yararlanılmış ve buna önemli fonksiyonlar yüklenmiştir.

Toplumların en değerli kaynağı sayılan ve sayıları sınırlı olan, üstün yetenekli bireylerin kazanılması, doğru ve verimli bir biçimde yetiştirilmesi için her türlü ortam ve olanakların sağlanması gerekmektedir. Bu çocukların seviyesine uygun programlar kullanılarak özel yetiştirilmiş personeller ile eğitim verilmelidir. Bu eğitimin nasıl olması gerektiği ve ülkemizde durumunun nasıl olduğu ise merak konusu olmaktadır. Nitelikli insan gücünün kullanılması açısından üstün yetenekli çocukların eğitiminin gerçekleştirilmesi ülke geleceğine yönelik yapılacak önemli bir yatırım olacaktır. Dolayısıyla bu alanda yaşanan sorun ve sıkıntıların belirlenmesi ve çözüm yollarının araştırılması gerekmektedir.

Sanat Eğitimi (Görsel Sanatlar), okullarda en sorunlu alanlardan biridir; çünkü sanat eğitimi diğer alan dersleri gibi kendi başına yerleşmiş, tutarlı bir yapı oluşturmaz. Sanat eğitimi karmaşıklık ve belirsizlik içinde okullarda önemsiz bir ders durumuna düşmüştür. Oysa çocuklarımızın işlenmeyi bekleyen sanatsal zekâları ve yaratıcılıkları sanat eğitimini toplumumuz için her zamankinden daha önemli ve zorunlu kıldığı düşünülmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde bugün sanat eğitimi, genel eğitim içerisinde diğer alanların amaçlarını da kapsayacak şekilde birlikte yürütülmektedir. Bu kurumlarda amaç üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamaktır.

Sonuç olarak bütün bu gerekçelerle, aşağıda belirtilen amaçlar doğrultusunda, 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilen sanat eğitimi bağlamında sorunlarının incelenmesi ve araştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu yazılanlar doğrultusunda problem cümlesini şu şekilde belirleyebiliriz:

“Bilim ve Sanat merkezlerine devam eden 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitiminin günümüzdeki durumu nedir?”

1.2. Alt Problemler

Araştırma probleminin kapsamlı bir şekilde tespit edilebilmesi için aşağıdaki alt problemlere ihtiyaç duyulmaktadır.

- Bilim ve Sanat Merkezlerinde sürdürülen sanat eğitimi 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocukların ihtiyaçları paralelinde amacına ulaşıyor mu?
- Üstün yetenekli çocuklara günümüz sanat eğitiminde uygulanan öğretme yöntemleri nelerdir?
- Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevli resim/resim-iş eğitimi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrenciler ile görsel sanatlarda üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri konusundaki bilgi düzeyleri nedir?
- Bilim ve Sanat Merkezleri resim/resim-iş eğitimi öğretmenlerinin görsel sanatlarda yetenekli öğrencilerde karşılaştıkları sanat eğitimi sorunları nelerdir?
- Veliler Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimi yeterli buluyor mu?

1.3. Araştırmanın Amacı

Buldukları toplumun gelişmesinde büyük rol alacak olan bu çocukların birey olabilmesi, sezgisel iç dinamiğini olgunlaştırıp, kendini, toplumu ve hayatı anlamlandırma, geniş bakış açısı kazandırarak doğru analiz ve sentez yapabilme yetisini sağlayacak olan sanat eğitiminin, Bilim ve Sanat merkezlerindeki rolünün farkında olmak ve bu konudaki araştırmalara yeni bir soluk getirmek.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bilim ve Sanat Merkezleri nüfusumuzun %2 lik kısmını oluşturan üstün yetenekli çocuklara eğitim veren en önemli merkezlerden biridir. Araştırma ülkemizde görsel sanatlarda yetenekli çocukların belirlenmesinde uygulanan yöntemler ile bu çocuklara verilen sanat eğitiminin genel durumunun belirlenmesi, düzeylerine uygun bir sanat eğitimine ihtiyaç duyulduğunun vurgulanması ve üstün yetenekli çocuklara sanat eğitimi veren resim/resim-iş eğitimi öğretmenlerinin bu konu ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi açısından önemli bir çalışmadır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocukların aldığı sanat eğitiminin sorgulanması, mevcut memnuniyet durumunu tespit edecek, üstün yetenekli çocuklara uygulanan sanat eğitimindeki tartışmalı noktalara dikkat çekecek ve bu konu paralelinde yapılan başka araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir. Kapsam bakımından incelendiğinde öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini bir arada bulabileceğimiz detaylı bir araştırmadır.

Bu araştırmada BİLSEM'lerde uygulanan sanat eğitimi ile yaratıcılığın en üst seviyeye çıkarılmasının yanında bir tür terapi işlevi gördüğü vurgulanmıştır. Ayrıca araştırma üstün yetenekli çocukların toplum iş alanlarına, sosyal yaşantılarına, ruhsal ve psikolojik yapılarına katılacak artıların vurgulanması bakımından önemlidir.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, problemi ve altproblemlerinin çözümlenmesi amacıyla; literatür tarama modeli, anket uygulama ve görüşme yöntemleri ile yürütülmüştür. Araştırma konusu ile ilgili bilimsel yayınların listesini içeren indeks ve özleri, kütüphane koleksiyonları ve sempozyum bildirileri taranmıştır.

Gerekli bilgilerin elde edilmesi için Sanat, Sanat Eğitimi ve Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Sanat Eğitimi ile ilgili yayınlanmış yerli ve yabancı kitaplar, ansiklopediler, dergiler, makaleler, araştırmaya yardım edecek farklı alanlarda yapılmış tezler ve elektronik ortama aktarılmış konuyla ilgili resmi raporlar incelenerek araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

1.6. Sayıtlar

- Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan sanat programlarının benzer özellikte olduğu varsayılmaktadır.
- Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan sanat eğitiminin yetersiz olduğu varsayılmaktadır.
- Uygulanan programların üstün yetenekli çocukların eğitiminde yetersiz olduğu varsayılmaktadır.
- Bu araştırma ile görsel sanatlarda üstün yeteneklilerle ilgili var olan eğitim durumun belirlenebileceği varsayılmaktadır.
- Anketlere öğretmenlerin verdikleri yanıtların kendilerine göre doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
- Anketlere öğrencilerin verdikleri yanıtların kendilerine göre doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
- Anketlere velilerin verdikleri yanıtların kendilerine göre doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
- Alınan örneklemin, durumu belirlemek için yeterli olacağı varsayılmaktadır.
- İlgili yerli ve yabancı literatürün bu alana ilişkin kuramsal bilgilenmeye katkı yapacağı varsayılmaktadır.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Araştırma Samsun, Ordu ve İstanbul(Beşiktaş) illerindeki 7-11 yaş grubu üstün yetenekli olarak belirlenen BİLSEM öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma Bilim ve Sanat Merkezlerinde Resim/resim-iş(Görsel sanatlar) eğitimi öğretmeni olarak görev yapan ve görüşmeyi kabul eden gönüllü öğretmenler ile sınırlıdır.
3. Araştırma Samsun, Ordu ve İstanbul(Beşiktaş) illerindeki BİLSEM’lerde çocukları bulunan ve görüşmeyi kabul eden gönüllü veliler ile sınırlıdır.

4. Anket veya kişisel bilgi formu, uygun görülen eğitim merkezlerinde uygulanmıştır.
5. Sanat eğitimi görsel sanatlar dersi kapsamında ele alınmıştır.
6. Bu araştırma araçları gelişimsel olarak herhangi bir özrü bulunmayan öğrencilere uygulanmıştır.
7. MEB tarafından hazırlanıp geçerlik ve güvenirliği ispatlanmış anketler araştırmamıza uyarlanıp tekrar geçerlik ve güvenirliği sağlanarak araştırmamızda uygulanmıştır. Buna ilaveten kişisel bilgi formu uygulanıp görüşme yapılmıştır.
8. Bu araştırma BİLSEM’lerdeki durum tespitine dayanmaktadır.

1.8. Tanımlar

Çok üstün yetenek: Çok üstün yetenekli aynı tür ölçeklerde sürekli olarak “130-200 z.b.” arasında başarı sağlayabilenlere denilir. Bunlar genel nüfusun en üst yetenek düzeyindeki yüzde birini oluşturur (Enç, Çağlar, Özsoy, 1981).

Görsel Sanatlar: Görsel sanatlar, çizgi resim (desen), resim, heykel, seramik gibi doğrudan göze hitap eden ve diğer sanatsal ifade yollarını da içeren, bireylerin duyarlılık kazanmaları ve bunu ifade etmelerine yardımcı olan, farklı iletişim biçimleri sağlayan, eğlence ve zevk aracı olan, sorun çözümede teşvik edici rolü olan insanın yaratıcılığını ve de evrenselliğini gösteren bir alandır (Kitano, Kirby, 1986).

Üstün veya özel yetenekli çocuk: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuklardır (MEB Bilim ve sanat merkezi yönergesi, 2007) .

Yetenek: Herhangi bir şeyi öğrenmek, bir işi yapmak ve tamamlamak ya da bir duruma başarıyla uymak konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç (Artut, 2009).

Eğitim: Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla “istendik” yönde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. (Ertürk, S, 1994: 12.)

IQ: Bireyleri zekâ testinde sağladığı zekâ yaşını, kronolojik (zamansal) yaşına bölüp çıkan sonucu 100 (yüz) ile çarparak elde edilen bir zekâ gelişim düzeyidir (Stern,1912).

Motivasyon: Motivasyon kavramının anlamı genel olarak insan organizmasını davranışa iten, bu davranışın şiddet ve enerji düzeyini tayin eden, davranışlara belirli bir yön veren ve devamını sağlayan çeşitli iç ve dış sebepleri ve bunların işleyiş mekanizmalarını kapsamaktadır (Arık, 1996: 2). Başka bir ifadeyle motive edilmiş bir davranış amaca yönelik davranıştır (Dunn, Elvis, 1972: 11).

Nitelik: Nitelik, “bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik, vasıf, keyfiyet”-A. **İlhan** olarak; “bir şeyin iyi veya kötü olma özelliği, kalite” olarak veya “bireyi, nesne veya yaşantının bir yönünü ötekilerden ayırt etmeye yarayan ve ölçebilen özellik” olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Öğrenme: Öğrenme, genel olarak, bireyin davranışlarında değişiklik yaratan, yeni bilgi ve anlayış elde etme süreci veya bilgi ve becerilerin kazanılması süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımda bilginin taşıdığı iki anlam bulunmaktadır:

1. Beceri ya da işin nasıl yapıldığının bilgisinin elde edilmesi ve bunun sonucunda bir olayı gerçekleştirme yeteneği.
2. İşin yapılma amacını belirten bilginin elde edilmesi yani, bir tecrübe veya deneyin sonunda oluşan sonucu anlama ve kavramlaştırma yeteneği (Yazıcı, 2001: 63-64).

İKİNCİ BÖLÜM

ZEKÂ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR

2.1 Zekâ Nedir?

Zekâ üzerine yapılan çalışmalar 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında büyük bir ivme kazanmış, insan ve hayvanlar üzerindeki çalışmalar çeşitli teorilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu alandaki ilk çalışmalar; Charles Darwin'in "hayvanlar", yeğeni Sir Francis Galton'un ise "insanlar" üzerindeki çalışmalarıdır (Boring, 1950). Galton öğrenme ve problem çözme gibi bilimsel işlemlere temel oluşturan genel zekânın varlığını öne sürmüştür (Weiten, 1995:364). Zihinsel yetenek bakımından üst düzeyde olan bireylerin daha güçlü ayırım gücüne sahip olduklarını öne sürmüş ve beynin büyüklüğü ile zekâ arasındaki ilişkiyi ilk sorgulayan bilim adamı olmuştur (Deary ve Smith, 2004).

Alfred Binet ve Theodore Simon, 1916 yılındaki çalışmalarıyla zekâ ile ilgili araştırmalara önemli katkılar yapmışlardır. Yapılan bu çalışmalara Spearman ve Thurstone büyük yenilikler ve açılımlar getirmiştir. Sözü edilen çalışmalar bilim dünyasında büyük oranda yankı bulmuştur. Yürütülen bu çalışmalar, genelde, klasik IQ (Intelligence Quotient) testleri üzerinde olmuştur. "Zekâ" ve "IQ" denen kavramlar 1983 yılında Harvard Üniversitesi akademisyenlerinden Howard Gardner'ın (Gardner, 1993) "Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences" (Zihnin Çerçevesi: Çoklu Zekâ Kuramı) adlı kitabı yazmasıyla farklı bir boyut kazanmıştır.

Bilimsel anlamda ilk defa zekânın ölçülmesi 1890'lı yıllarda yapılmıştır. Amerikalı Psikolog Mc. K. Cattell üniversite öğrencileri arasındaki kişisel farkları incelemek amacıyla zekâ testi kavramını ortaya atmıştır. İlk denemeler reaksiyon zamanı, acıya duyarlılık vb. gibi duyuşal hareketsel fonksiyonların ölçülmesi amaçlanmıştır (Çelik, 1998: 7).

Alfred Binet ve Theodore Simon Paris'te yaşayan sokak çocukları arasından zekâ engeli olanların tespit edilmesi amacıyla bir test geliştirmiş ve uygulamıştır. Daha sonra

Amerikalı Terman bu testi normal ve üstün zekâlıları ayırmak için 1916'da Stanford-Binet Intelligence Scala adıyla gerekli popülasyonların hizmetine sunmuştur. Daha sonraları ise şu an en yaygın olarak kullanılan “Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği” kullanılmaya başlanmıştır (Akarsu,2001a: 9).

Tüm zekâ testleri bir zekâ kuramına dayanır. İlk zekâ kuramı, henüz zekâ testlerinin var olmadığı yıllarda ortaya atılan ve bu nedenle öğretmen ve öğrenci değerlendirmelerine dayanarak geliştirilen Spearman'ın (1863- 1945) “İki Faktör Kuramı”dır. Spearman, kendi geliştirdiği faktör analizi tekniğiyle yaptığı analizler sonucu tüm zihni etkinliklerde ortak olan genel bir zihni enerji olduğunu saptamış ve buna da *g* faktörü demiştir. Bugün hala sözü edilen genel zekâ (*g*) bu *g* faktörüdür (Erkuş, 1999).

Spearman sonraki çalışmalarında zekânın genel (*g*) ve özel (*s*) faktörlerden oluştuğunu belirtmiştir. Spearman'ın iki faktör kuramına karşın Thorndike, Thurstone, Buzan, Keane ve Gardner gibi isimler zekâyı çoklu faktör kuramlarıyla açıklamaya çalışmışlardır. Thorndike soyut, sosyal ve mekanik olmak üzere üç tür zekâdan söz ederken Thurstone ise zekânın 52 faktörden oluştuğunu öne sürmüştü ve bunlardan 7 temel faktörü tanımlayarak bu faktörleri yetenek olarak adlandırmıştır. Bu yetenekleri ölçmek için ise “Primary Mental Abilities” adıyla ülkemizde “Temel Kabiliyetler Testi” olarak bilinen ve kullanılan TKT'yi geliştirmiştir (Yıldırım, 2005, Çelik, 1998).

TKT 7-11 yönergesinde bu yetenekler şöyle gösterilmiştir.

- a) Sayısal Yetenek (Sayısal işlemleri doğru ve çabuk yapabilme yeteneği)
  - b) Sözel Yetenek (Kelimeler arasındaki ilişkileri görebilme yeteneği)
  - c) Yersel (Uzaysal) Yetenek (Bir cismin uzaydaki çeşitli durumlarını gözönünde canlandırabilme yeteneği)
  - d) Kelime Akıcılığı Yeteneği (Belli bir zamanda çok kelime söyleyebilme yeteneği)
  - e) Akıl Yürütme (Bir kural ve ilkeyi bulabilme yeteneği)
  - f) Anlamsız Öğrenme Yeteneği (Anlamsız şeyleri çabuk belleyebilme yeteneği)
  - g) Algısalılık (Çeşitli şekiller arasındaki ince farkları algılayabilme yeteneği)
- (MEB, 2007)

Guilford (1967) ise, Bilişsel yapı adı altında üç boyutlu bir model öne sürmüştür. Bu model bilgisayar sistemindeki girdi, işlem ürün sıralamasının karşılığı olarak içerik, bilişsel işlem ve ürün sıralamasını önermiştir (Topses, 1997: 47). Faktör analizi yaparak birbirinden bağımsız 120 zihnî faktöre ulaşmıştır. Guilford'un 3'lü zekâ kuramı; zihin birbirinden bağımsız faktörlerden oluşur ve belli yönlerden birbirlerine benzediklerinden sınıflandırma yapılabilir. Birey, her zihnî etkinlik alanında aynı ölçüde yeteneğe sahip olmayabilir. Belirli bir işte çok başarılıyken başka bir işte başarısız olabilir.

Her zihnî etkinliğin üç yönü vardır.

- a) İçerik (Content): Zihinsel sürecin içeriği, şekilsel (figural), sembolik (symbolic), anlamsal (semantic) ve davranışsal (behavioral) olarak değişmektedir.
- b) İşlemler (Operations): Zihinsel içerikler üzerinde ne tür analizler yapıldığı, ne gibi süreçlerden geçildiği ile ilişkilidir. Zihinsel süreç sırasında yapılan işlemler, biliş (cognition), bellek, ayrılan düşünme (divergent thinking), birleşen düşünme (convergent thinking) ve değerlendirme (evaluation).dir.
- c) Ürün (Products): İçerikler üzerinde yapılan zihinsel işlemlerin sonucu neler elde edildiği ile ilişkilidir (Çelik, 1998: 10).

Zihinsel içerikler üzerinde yapılan işlemlerle elde edilen ürünler, birimler (units), sınıflar (classes), ilişkiler (relations), sistemler (systems), dönüşümler (transformations), doğurgulardır (Şenel, 2006: 22).

“Guilford'un bu modelinde yer alan, $4 \times 5 \times 6 = 120$ faktör, zekâ konusundaki en geniş kapsamlı tanımlamadır. Bu faktörler mantıksal olarak birbirinden farklı olmalarına rağmen, hepsinin birbiri ile ilişkileri vardır” (Sternberg, 1985, Şenel (çev.), 2006: 22).

Sternberg (1997) üçlü saçayağı kuramını ortaya atarak üç tür zekâdan söz etmiştir. Bunlardan ilki analitik zekâ; çözümlenme becerilerini, mantıksal düşünmeyi ve okuduğunu anlamayı içeren geleneksel zekâ testlerinin ölçtüğü becerileri içerir. İkinci olarak sentezci zekâ; zekâyı, yaratıcılığı, yeni durumlarla baş etmeyi, iç görüşü ve sezgileri kapsar. Üçüncü olarak pratik zekâda, analitik ve sentez becerilerin günlük yaşamın sorunlarını çözüme işe koşulmasıdır (<http://www.kamarasbilsem.k12.tr>).

Goleman (1996), Zekâ teorilerinden bir başkası da Goleman'ın öne sürdüğü duygusal zekâdır. Duygusal zekâ, bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularını değerlendirmesi, duyguların düzenlenmesi ve duyguların problem çözümünde kullanılması şeklinde uyum sağlayıcı üç yetenek kategorisinden oluşmaktadır.

Zekâ kavramıyla ilgili farklı tanımlamalar yapılmış, birçok kaynakta zekâ ve yetenek ayrı değerlendirilmiş fakat en son yapılan tanımlarda; zekâ ve yetenek aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Tanımların hemen hemen birleştiği noktalar zekânın geliştirilebilir olduğu ve biyolojik temellerinin olduğudur.

Zekâ konusunda çalışmış bazı kişilerin zekâ tanımlamaları şunlardır:

A.Binet; zekâ, iyi akıl yürütme, iyi hüküm verme ve kendi kendini eleştirme kapasitesidir.

W.Stern; zekâ, bireyin düşüncelerini yeni durumlara bilinçli olarak uydurma yeteneğidir.

E.L. Thorndike; zekâ, gerçek ya da olgular arasından iyi tepkilerde bulunabilme yeteneğidir.

L.M. Terman; birey soyut düşünebildiği ölçüde zekidir.

D.Wechler; bireyin gayeli davranma, mantıklı düşünme ve çevresiyle ilişkilerinde etkili olma kapasitesinin tümüdür.

J.M.Bladwin; zekâ, bilme yeti ya da kapasitesidir.

J.Piaget; zekâ, organizma ile çevresi arasındaki kendine uydurma ve kendini uydurma ile ilgili etkileşimlerin olduğu kadar tüm duygusal hareketsetel ve bilişsel nitelikteki ardışık uyumların yöneldiği denge durumunu kurar.

G.D. Stoddort; zekâ, zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değer taşıyan, orijinal etkinliklerde bulunma ve bu çeşitten etkinlikleri, enerjiyi bir noktada toplamayı ve heyecansal güçlere dayatmayı gerekli kılan durumlarda, sürdürme yeteneğidir.

F.S.Freeman; zekâ, yaşantıları bütünleştirme ve yeni durumlara uyumu sağlayan tepkilerde bulunma kapasitesidir.

H.E.Garrett; zekâ, anlamayı ve sembolleri kullanmayı gerektiren problemlerin çözümünde ihtiyaç duyulan yetenekleri kapsar.

N.L.Munn; zekâ, uyumun esnekliği ya da çok taraflılığı olarak tanımlayabileceğimiz bir fonksiyondur (Ciğerci, 2006: 8-9).

Bireylerde, belirtilen bu zekâların gelişimi de farklılık göstermektedir. Armstrong, zekâların gelişmesinde avantaj ya da dezavantaj yaratan çevresel faktörleri şöyle sıralamaktadır:

- a) Kaynaklara Ulaşım Şansı: Örneğin aile çok fakirse keman, piyano gibi müzikal zekâyı geliştirebilecek enstürmanlar olmadığından bu zekânın güçlenmesi zorlaşabilir.
- b) Tarihsel-Kültürel Etmenler: Okulda matematik ve fene dayalı programlar varsa ve bunlar önemseniorsa, matematik zekâsı gelişir.
- c) Coğrafi Etmenler: Eğer bir çocuk köyde yetişmişse, apartmanda yetişmiş bir çocuga göre, bedensel ve doğacı zekâlarını daha çok geliştirebilir.
- d) Ailesel Etmenler: Ressam olmak isteyen bir çocuğun ailesi, onun avukat olmasını istiyorsa dil zekâsını destekleyecektir.
- e) Durumsal Etmenler: Bireyler kalabalık bir ailede büyür ve kalabalık bir ailede yaşarlarsa, doğalarında sosyallik olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az zamana sahip olurla (Talu, 1999).

2.2 Çoklu Zekâ Kuramı

Howard Gardner, geleneksel zekâ anlayışını inceledikten sonra, 70'li ve 80'li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerini araştırmaya başlamıştır. Boston Üniversitesi'nde yeteneklerin örüntüsünü anlamaya, bilişsel ya da duyuşsal kazaların etkisini belirlemeye çalışmıştır. Aynı zamanda "Project Zero" adlı bir projesinde normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmalar yapmış, bilişsel yeteneklerin gelişimini incelemiştir. Bu çalışmalar sırasında psikometrik bakış açısıyla açıklanamayan farklı bir şey gözlediğini fark etmiş ve bunu şöyle açıklamıştır (Bümen, 2005, akt. Meletli, 2007: 19).

Gardner (1999): "Çocuklar ve beyin hasarlı yetişkinlerle yaptığım günlük çalışmalar beni insan doğası ile ilgili bedensel bir olguyla derinden etkiledi: İnsanlar çok geniş, çok sayıda kapasitelerle dolu. Bir bireyin bir alandaki üstünlüğü, bir başka alandaki gücüyle karşılaştırılabilir ve tahmin edilebilecek kadar basit değil" diyerek ifade etmiştir (Bümen, 2005: 5, akt. Meletli, 2007: 19).

Zekâ ile ilgili geleneksel düşüncelerin yetersizliğinin farkına varan Gardner, 1983'te yayımladığı "Frames of Mind (Zihnin Çerçevesi)" adlı çalışmasıyla bir insanın en az yedi temel zekâ alanı çeşitlemesinden oluşan geniş bir yetenekler yelpazesine sahip olduğunu söyler. Fakat Gardner insan yetenekleri göz önüne alındığında belirlediği bu

yedi zekâ alanının yeterli olmayacağını ve yeni alanların bulunabileceğini de söylemiştir. Daha sonra Gardner sekizinci bir zekâ alanının varlığından söz etmiş ve 1999 yılında yayımladığı “Intelligence Reframed “Zekâ Yeniden Yapılandırıldı” adlı eserinde çoklu zekâ teorisini sekiz türde zekâ alanı olarak yeniden düzenlemiştir.

- a) Dilsel / Sözel Zekâ (Linguistic)
- b) Mantıksal / Matematiksel Zekâ (Logical-Mathematical)
- c) Görsel / Uzamsal Zekâ (Spatial)
- d) Müziksel / Ritmik Zekâ (Musical)
- e) Bedensel / Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic)
- f) Sosyal / Kişilerarası Zekâ (Interpersonal)
- g) İçsel Zekâ (Intrapersonal)
- h) Doğa Zekâsı (Naturalist)

Aşağıdaki bölümlerde bu zekâ alt boyutlarına kısaca değinilmiştir.

2.2.1 Dilsel / Sözel Zekâ (Linguistic)

Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikâye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir(Köksal, 2006: 475)

Bu Zekâ türünde gelişmiş insanlar okuma, yazma, konuşma ve tartışma gibi konularda başarılıdırlar ve şiir, mizah, hikâye anlatma, tartışma ve yaratıcı yazım konularında da istekli oldukları görülmektedir.

2.2.2 Mantıksal / Matematiksel Zekâ (Logical-Mathematical)

Sayıların ve mantığın ön planda olduğu bu zekâ türüne sahip insanların hesaplama, problem ve bulmaca çözme, bilimsel düşünme, objektif gözlem yapma gibi durumların yanısıra sorgulama yapma, sayılarla, geometrik şekillerle çalışma, neden-sonuç ilişkisi

kurma, mantık oyunları oynama, soruna analitik yaklaşma gibi özelliklerinin gelişmiş olması beklenmektedir.

Mantıksal-matematiksel zekâ, bireyin matematikçi, vergi memuru veya istatistikçi gibi sayıları etkili bir şekilde kullanabilmesi ya da bilim adamı, bilgisayar programcısı veya bir mantık uzmanı gibi sebep-sonuç ilişkisi kurarak olayların oluşumu ve işleyişi hakkında etkili bir şekilde mantık yürütebilmesi kapasitesidir (Hürsen, Özçınar, 2008).

Bu özelliklere sahip kişilerin; istatistikçi, matematikçi, muhasebeci, bankacı, mühendis, bilgisayar programcısı, bilim insanı olmaları beklenmektedir.

2.2.3 Görsel / Uzamsal Zekâ (Spatial)

Bu zekâ türüne sahip insanlar biçime, şekle, boşluğa, renge ve çizgiye duyarlıdırlar. Boşluğu zihinde canlandırabilme ve yeteneklerini kullanarak orjinal uygulamalar yapabilmek becerileri arasındadır. Örnek olarak, görsel ve uzaysal fikirleri grafiklerle anlatabilme yeteneği gösterilebilir. Denizcilerin, heykeltıraşların, ressamaların, cerrahların, v.b. bu zekânın hayli gelişmiş formlarına sahip olduğu söylenebilir(Altan, 2011: 54).

Görsel zekâ sadece gördüğümüz, algıladığımız nesnelere sınırlı değildir. Hayal edebildiğimiz her türlü soyut düşüncelerde görsel zekânın sınırları içerisindedir. Bir yerden başka bir yere giderken yolumuzu bulmamızı sağlayan da görsel zekâdır. Nesnelere konumlarını ve onlara göre konumumuzu belirlememizi sağlar.

2.2.4 Müziksel / Ritmik Zekâ (Musical)

Müziksel / Ritmik zekâ; ritme dayalı kavramları algılama, ayırt etme, değiştirme ve düzenleme becerisidir. Bu tür zekâ sahibi insanlar yeni öğrenilen dili doğru telafuz eder ve konuşurlar, seslere duyarlıdırlar, müzik aleti çalma, beste yapma, şarkı söyleme gibi özellikleri gelişmiş kişilerdir. Müzik ile uğraşan kişiler (müzisyen, orkestra şefi, şarkıcı ve besteciler) müziksel / ritmik zekâ alanı baskın kişilerdir. Bu zekâ alanı gelişmiş öğrencilere yaptırılacak etkinlikler şunlardır: Fondaki müziği mırıldanıp, tempo tutturmak. Müzik eşliğinde sunu yaptırmak, şarkı sözü yazdırmak ve söyletmek. Onlara dersi müzikle sunmak, beste üzerinde değişiklik yaptırmak ve enstrüman çaldırmak yaptırılacak çalışmalardandır (Armstrong 1994, Demirel 1999).

2.2.5 Bedensel / Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic)

Bu zekâsı baskın kişiler kendilerini vücut dili ile ifade ederler. Objeleri dokunarak tanırlar ve öğrenirler. Taklit yetenekleri çok gelişmiştir bu yüzden tiyatro ve pandomim gibi sanat dallarında başarılıdırlar. Bir ya da daha çok spor dalında başarılı olabilirler. Uzun süre hareketsiz kalamazlar. Dansa yetenekleri vardır. Bedensel-kinestetik zekâsı baskın küçük yastaki bireyler nesnelere üzerinde değişiklik yapmayı severler bu yüzden oyun hamuru gibi değişiklik yapabilecekleri maddeler hoşlarına gider. Bedensel-kinestetik zekâsı baskın kişiler genellikle şu meslekleri seçerler: Atlet, dansçı, aktör, balerin, balet, heykeltıraş, pandomimci, cerrah, koreograf, sihirbaz, mim sanatçısı.

Bedensel / Kinestetik Zekâ alanı, doğası itibari ile hareketlerle ilişkilidir. Bu yüzden yapılacak etkinlikler de hareketle, diğer bir ifade ile öğrencinin vücudunu kullanmasına olanak sağlanmalıdır. Bu yüzden yapılacak olan etkinlik menüsü bu zekâ alanına hitaben şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

- Bir düşünceyi hareketlerle açıklama
- Bir konu hakkında çevre gezisi planlama ve yönetme
- Eşyaları elleriyle tanıma
- Oyun kâğıtlarıyla bir kule yapma
- Yaratıcı drama yapma
- Pandomim oynama
- Benzetim-canlandırma yapma (Baş ve diğerleri, 2011: 25)

2.2.6 Sosyal / Kişiler Arası Zekâ (Interpersonal)

Kişilerarası zekâ başkalarının ruh hallerini, hislerini, duygularını, mizaçlarını anlama kapasitesi ve yeteneğidir (öğüt veren-danışman, öğretmen, politik liderler). Sosyal zekâ ister bir spor takımı, ister işinizdeki bir çalışma grubu isterse bir organizasyondaki grup projesi olsun bu kişiler arasındaki ilişkileri barındırır. Sosyal zekânın ilgi alanı insan ilişkileri, başka kişilerle ortak çalışma, diğer insanları tanıma ve onlardan bir şeyler öğrenme konularıdır.

Sosyal / Bireyler arası zekâ geneli itibari ile öğrencilerin birlikte iş yapabilmeleri anlamına gelmektedir. O hâlde, yapılacak olan tüm etkinliklerin öğrencilerin bir arada iş yapabilmelerine yönelik olmasına dikkat edilmelidir. Bundan dolayı, Sosyal / Bireyler arası zekâ alanına yönelik etkinlikler menüsü şu şekilde sıralanabilir:

- Bir toplantıyı yönetme
- Bir konuyu öğrenmek için sosyal becerilerini kullanma
- Bir projede yer alma

- Birilerine bir konuyu öğretme
- Teknolojiden yararlanma
- Kendini başkalarının yerine koyma
- Bir konu hakkında başkaları ile tartışma (Baş ve diğerleri, 2011: 25).

2.2.7 İçsel Zekâ (Intrapersonal)

İçsel zekâ; bağımsız olabilme, kendi duygularını ve tepkilerini anlama ve başkalarına ifade edebilme becerisidir. Zihnî süreçleri içeren konulara uyum sağlayan, kendi duygu ve düşünceleriyle baş edebilen, sınırlılıklarının ve isteklerinin farkında olan, özgüveni yüksek, yalnız çalışmayı seçen bu kişilerin, kişisel problemlerini çözebilen, yaşamını planlayabilen ve yönlendirebilen kişiler olmaları beklenir. Din adalarını, terapistler ve filozoflar, içsel zekâ alanı baskın insanlardır.

Gardner (1999) bu zekâ alanının çok özel olduğunu ve diğer zekâ alanlarının tümünü kapsadığını savunur. Bu zekâ alanı gelişmiş öğrencilere hitap eden etkinlikler şunlardır (Demirel 1999): kişisel değer yargılarını, felsefeyi açıklama, hedef ortaya koydurma, bu hedefi takip ettirme, bireysel sorumluluk aldırma, kendilerini yönlendirmelerini sağlama, çabalarına ilişkin dönüt verme, kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak verme, gazete makalesi yazdırma, günlük tutturma, bireysel projeler üretme.

2.2.8. Doğa Zekâsı (Naturalist)

Doğal dünyayı algılayabilme becerisi gelişmiş bu kişiler yaşayan canlılara ve bitkilere duyarlıdır. Bitki ve hayvan türlerini tanır, bir şeyler yetiştirir ve beslerler. Araştırma yapmayı, seyahat etmeyi sever, doğal kaynaklara ve çevreye ilgi duyarlar. Zoolog, botanikçi, jeolog, çiftçi, arkeolog, çiçekçi, fotoğrafçı ve dağcı olanlar doğa zekâsı baskın insanlardır. Doğa zekâsı gelişmiş öğrencilere hitap eden etkinlikler şunlardır. Doğayı ve doğa olaylarını gözlemleme, yaşayarak öğretme. Bir doğa olayı hakkındaki gözlemlerini deftere yazdırma, yöresel ve dünya çapındaki değişimleri tanımlama, teleskop, mikroskop kullanma, doğal nesnelere fotoğrafını çekme ya da resimlerini çizdirme, koleksiyon yaptırma, doğa projeleri geliştirme, bitki yetiştirip, hayvan besleme, doğa belgeselleri izleme.

Öğrenciler okula birbirlerinden büyük ölçüde farklı şekillerde gelirler. Bazı öğrencilerin kendilerine güveni vardır. Düzenli, tertipli ve yeteneklidirler. Bazı öğrenciler sadece hayatlarını devam ettirmeyi umarak ama yenilmiş olduklarını hissederek kendilerini yavaşça okuldaki sandalyeye bırakırlar. Bazı çocukların birçok arkadaşı vardır. Onlar kişiler arası problemlerini nasıl çözebileceklerini bilirler. Diğerlerine saygı gösterir ve işbirliği yaparlar. Bazı öğrenciler ise bunu bilmezler. Bazı çocuklar geniş bir dünya bilgisine sahiptir. Seyahat ederler ve yetişkinlerle kurdukları iletişimden yararlanırlar. Bazıları ise dünyayı sadece televizyon ekranından görürler (Ellison, 1992).

Çoklu Zekâ Kuramı her bireyin sekiz zekâ alanına sahip olduğunu ileri sürer. Bazı insanların bunların çoğuna ya da hepsine yüksek düzeyde sahip olduğu görülür. Örneğin Alman Goethe, hem bilim adamı, hem felsefeci, hem de şairdir. Leonardo Da Vinci, hem ressam, hem tıp adamı, hem mühendistir. Çoğumuz bazı zekâlarda gelişip, bazı zekâlarda gelişmemişizdir. Gardner uygun öğretim, zenginleştirilmiş bir ortam ve iyi bir destekle bireylerde sekiz zekânın geliştirilebilecek kapasiteye sahip olduğunu ileri sürer. Yapılan çalışmalar yetenek eğitimi programlarıyla, çok az resim yeteneğine sahip olursa da bireylerin doğru çevresel etkenlerin bileşimiyle resim yapabileceğini göstermiştir.

Çoklu Zekâ Kuramı'nın eğitim sistemine eklemek, insan zekâsının birbirinden farklı olduğunu kabul etmek ve bunu tüm yönleriyle eğitim programlarına uygulamak gerçek anlamda bir devrimdir. Kuram etkili bir şekilde uygulamaya konulursa çocuklarımızın bizim bile bilmediğimiz yönlerini ortaya çıkarıp geliştirebilecek alt yapıya sahiptir.

Çoklu Zekâ Kuramı eğitime iki önemli yarar sağlar:

- a) Öğrencileri istendik durumlara getirebilmek için eğitim programlarını daha etkin planlamaya olanak verir.
- b) Farklı disiplinlerde önemli kuram ve konuları öğrenmeye çalışan, daha fazla öğrenciye ulaşmayı sağlar (Kaptan,1999).

2.3. Sanatsal Üstün Yetenek (Zekâ)

Yaratıcılık belirli alanlardaki yeteneği ifade eder. Yapılan tanımlamalar genellikle insanların yaratıcı yönlerinin yanı sıra bilgisel, eğitimsel, düşünsel kişiliği üzerinde yoğunlaşmıştır.

Yaratıcılık genel olarak; alışılmışın ve yerleşik olguların dışında özgün bir eylem ve düşünce olarak tanımlanır. Hendrick (1986) ise, yaratıcılığı “kalıpların dışındaki düşünce” olarak tanımlar (Akt: Isbel, Raines, 2003). Bazıları yaratıcılığın bir çeşit problem çözme tekniği ve yararlı bir ürün ortaya çıkarma becerisi olduğunu savunsa da yaratıcılık, farklı düşünce boyutları olan son derece esnek bir alandır.

Yaratıcılık sadece belirli bir tür etkinlik olarak değil, ayrıca zekânın da bir ürünüdür. Zekâ, öğrenilmiş bilgileri değişik durumlara uydurma yetisidir. Zekânın yanı sıra yaratıcılıkta etkili olan belirleyici unsurlar vardır, bunlar; Kalıtım, çevre, sosyal, ekonomik, eğitim düzeyi, doğum sonrası oluşan sorunlardır.

Yaratıcılık doğuştan mı, yoksa sonradan kazanılabilir mi? Sorusunu Özden(2000), şöyle cevaplar:

“Bu sorunun her iki kısmına evet demek mümkündür. Bazı insanlar doğuştan yaratıcılık ve üstün zekâ kombinasyonuna sahiptirler. Bu insanların yaratıcılık potansiyeli, motivasyon ve bir hedef ile harekete geçirilebildiğinde dünyayı herkes için daha iyi hale getirecek katkılar yaparlar. İbn-i Haldun. İbn-i Sina, Farabi, Edison, Einstein yaratıcılık ve üstün beyin gücünün kombinasyonunun akla gelen bazı örnekleri. Hiçbir eğitim programının sıradan bir insanı adı geçenler gibi yapamayacağı kesindir”.

Bu tanımdan yola çıkarak zekâ ve sanatsal yaratıcılığın da bağlantılı olduğu söylenebilmektedir. Selfe(1983)’e göre; Üstün yetenekli çocuklarla ilgili olarak da sanatsal yeteneğin onların genel zihinsel gelişimi ve zekâları ile bağlantılı olduğu varsayımı evrenseldir ve gelişim psikolojisinin her alanından kendine destek bulur.

Clark ve Zimmerman’a göre üstün zekâlı çocukların hepsi sanatsal yeteneğe sahip değilse de üstün sanat yeteneğine sahip çocukların hepsinde IQ seviyesi ortalamanın üzerindedir. Sanattaki üstün zekâ ve yüksek IQ arasında önemli bir bağlantı olmadığından, sanat alanında yüksek kabiliyete sahip olan çocuklar, akademik olarak üç yönden üstün zekâyâ sahip çocuklar gibidir. Birincisi bu çocuklar erken gelişirler. Kendi alanlarındaki ilk adımlarını akranlarından daha önce tamamlamışlardır ve yine akranlarından daha hızlı öğrenirler. İkinci olarak usta olabilmek için bir coşkuya

sahiplerdir. Bu coşku içgüdüsel olarak gelişir ve şiddetli bir biçimde yetenekleri doğrultusunda onlara keskin bir odaklanma duygusu ve motivasyon kazandırır. Görsel sanatlarda bunun anlamı, bu çocuklar kısıtlı bir zamanda büyük miktarda üretim yaparlar. Üçüncü olarak "kendi yollarında ilerlerler". Bunun anlamı; sıradan çocuklardan daha hızlı öğrenmekle kalmaz, onlardan daha farklı bir şekilde öğrenirler. Bir yetişkinin yardımına ihtiyaç duymaksızın neredeyse tamamen kendi kendilerine öğrenirler ve bu sırada karşılarına çıkan problemleri kendi mizaçlarına göre çözerler. Bu çocuklar problemleri alışılmadık biçimde çözdükleri için yaratıcıdır. Araştırmacılar bu noktada yaratıcılığın seviyesini iki gruba ayırıyorlar: Küçük-c ve büyük-C. Küçük-c seviyesindeki üstün zekâlı çocuklar kendi alanındaki problemleri yeni yollar keşfederek kendileri çözerler. Büyük-C seviyesindeki yaratıcı çocuklar ise ilgi alanlarını, problemleri çözmek için tamamen değiştirirler (Winner ve Martino, 2003: 335).

Yapılan bir araştırma sonucunda sanatsal yönden kabiliyetli çocukların, IQ ortalamasının aynı yaştaki ortalama çocuklardan daha yüksek olduğuna ve bu çocukların tek yönlü olmaktan çok, aslında zihinsel olarak çok yönlü oldukları belirtmiştir. Resim yeteneği çocuğun potansiyelini tahmin etmeye yardımcı olmaktadır. Çok zeki ve sanatsal yönden yetenekli çocukların diğer çocuklar gibi aynı aşamalardan geçtikleri, fakat bu aşamaları daha hızlı geçirdikleri sonucuna varılmıştır. Buna rağmen, çoğunlukla çok zeki çocukların resimlerinin dikkate değer olmadığı da belirtilmiştir (Selfe, 1983: 89).

Bu çocukların özellikleri ile ilgili çok çeşitli ve zıtlıklar içeren görüşler bulunmaktadır. Değişik zamanlarda ve yerlerde çalışan araştırmacılar, farklı özelliklere önem vermişlerdir. Bazen yeteneği olduğu bölümden aldığı tek bir sayısal değer ile çeşitli programlara seçilmeleri sağlanmıştır. Sanatsal olarak yetenekli ve becerili öğrencilerin özellikleri birçok değişik yolla sınıflandırılabilir. Yapılan ürünleri gözlemek görsel sanatta kabiliyetin kanıtı olarak kullanılsada, sanatı yaratmaya yatkınlığının olduğunu gösteren davranışları ya da öğrencinin sanatı yaratırken meydana getirdiği davranışları gözlemek de mümkündür.

Resim konusunda "üstün zekâlı" olarak kabul edilen çocuklar sadece normal çocuklardan daha üstün birer kilometre taşı olarak kabul edilmezler. Onlar kalite olarak farklı bir biçimde çizim yaparlar (Winner ve Martino, 2003: 335). Bu durum Milbrath'ın üstün zekâlı sanatçılar çalışmasında kanıtlanmıştır. Milbrath sanatsal

olarak üstün zekâlı olan 8 çocuğu 10 yıl boyunca takip etmiş ve onları 4- 14 yaş arası normal zekâlı bir kontrol grubu ile karşılaştırmıştır. Piaget terminolojisini kullanarak yapılan çalışma sonucunda sanatsal üstün zekâlı çocukların işletimsel olarak değil biçimsel olarak yönlendirildiği ortaya çıkmıştır (Winner ve Martino, 2003: 335, akt. Coşkun, 2007: 72).

Sanatsal üstün yeteneğe sahip çocuklar normal çocuklardan çizim kalitesi olarak farklıdır, ayrıca bakış açısının ve perspektifin nesneyi bozmasına bağlı kalarak görüldüğü gibi çizme yeteneğine sahiptirler. Yine de sanatsal üstün yetenekli çocuklar gerçekçi bir yaklaşımla resim çizmezler. Bu çocukların bir diğer özellikleri ise kendilerini çizim konusunda ustalaştırmak için görsel değişikliklere adanmışlardır (Winner, Martino, 2003: 347).

Sanatsal üstün zekâyâ sahip çocuklar nesnelere gerçekçi olarak algırlarlar. Bu çocuklar hatırlanabilen şekilleri normal çocuklara göre bir yıl daha erken çizebilmeler. Normal çocuklar dünyadaki hatırlanabilen şekilleri 3-4 yaşlarında çizmeye başlarken üstün zekâlı çocuklar 2 yaşında bu çizimleri yapmaya başlar (Winner ve Martino, 2003: 336, akt. Coşkun, 2007: 73-74). Winner ve Martino'ya (2003) göre Milbrath üstün zekâlı çocukların çizimleri nesnelere sınırları olarak belirlediklerini normal çocukların ise çizimleri nesnelere kendileri olarak kağıda yansıttıklarını belirtmiştir.

Sanatta üstün zekâlı/yetenekli çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimine paralel olarak sanat faaliyetlerinde de belirgin bir değişim dikkati çeker. Kâğıda yapılan ilk işaret ve çizgi, giderek birer sanat evresine dönüşerek ergenlik dönemine kadar gelişimini sürdürür. Zaman zaman duran ama daha sonra yerini bir sonraki evreye bırakan bu sanat gelişimini belirtmek ve anlatmak oldukça zordur. Yalnız sanatın sürekli gelişen bir süreç olduğunu belirlemek yerinde olur (Yavuzer, 1992: 31).

Sanatsal üstün yetenekli çocuğun davranışsal özellikleri ile ilgili açıklamalar:

a) Sanatsal alanda yetenekli çocuklar, genellikle sanatla uğraşmaya daha erken yaşlarda başlarlar. Birçok vakada, bunun okul öncesinde olduğunu ve çoğunlukla üç yaşlarında görüldüğü söylenebilir.

b) Yetenek, ilk olarak kurşun kalem ya da renkli boya kalemleriyle yapılan çizimlerde görülür ve çocuk diğer ifade yöntemlerini kullanmaya başlayana kadar ya da çizim sıkıcı hale gelene kadar aynen kalır.

c) Her çocuk, görsel gelişimde bazı aşamalardan geçer; karalamalara, birleştirilmiş karalamalara isim verir. Serbestçe dağılmış nesnelere sonra ilişkilendirir. Tahmin edilebilen semboller çocuğun çevresinde bulunan şeylerdir: Gökyüzü, güneş, kuşlar, evler, ağaçlar. Dokuz yaşından on bir yaşına kadar çocuk kendi çabasını gerçek dünyayla karşılaştırıp, değerlendirdiği için hayal kırıklığı bu dönemde kendini gösterir. Yetenekli çocuklar, sıklıkla bu aşamaları hızlı bir şekilde atlarlar ve normal gelişimi kısa periyotlar haline getirirler.

d) Görsel yeteneği olan çocuklar, sanatsal bir problemle diğer çocuklara oranla daha çok uğraşırlar. Kendi çalışmalarlarıyla daha çok eğlenirler ve bu çalışmadan daha çok sonuç elde ederler.

e) Görsel yeteneği olan çocuklar için okul, yeteneklerini ortaya çıkardıkları tek yer değildir. Onlar kendilerini çok fazla motive ederler ve kendi kendilerine çalışma içgüdüleri vardır. Genellikle sanatsal aktiviteleri tercih ederler.

f) Resimsel yeteneği olan çocuklar, bizim yaratıcılıkla isimlendirdiğimiz özelliklerin zıttına sahip olabilirler. Örneğin; risk almak

g) Yetenekli çocuklar, tarzlarını oluşturmaya kendilerini çok fazla adadıkları için, yeni alanlar denemeye isteksiz ve yetersizdirler.

h) Yetenekli öğrenciler, resmi zor ya da sıkıcı buldukları sorumluluklarından uzaklaşmak için kullanabilirler.

i) Görsel ve kavramsal akıcılık belki bütün bu özelliklerin içinde en önemlisidir. Çünkü eğitim almış ressamın en yakın davranış budur. Görsel olarak akıcı çocuklar, resim yapacak zamana oranla daha çok fikre sahip olabilirler. Onların hafıza bankaları çok şey tutabilir ve hatırlanamayanları yaratabilirler.

j) Yetenekli çocuklar, ortaokul yaşlarından itibaren, Harvard Gardner'in "Artful Scribbles" da açıkladığı, eski bilgiyi yeni şartlar ve çevrede kullanma üstün yeteneğine sahiptirler (www.manassas.k12.va.us).

2.4. Üstün Yetenekli Kimdir, Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri Nelerdir?

İnsan her özelliğinin tanındığı ve ona göre muamele yapıp işlendiğinde toplum içinde uyumlu, yararlı ve mutlu bir birey olarak gelişir (Çağlar, 2004a:112).

Dr. Karen Rogers üstün yetenekli 241 çocuğa yönelik yaptığı bir araştırmada üstün zekâlıların özelliklerine yönelik; şu istatistiki sonuçları elde etmiştir (akt: Karaca ve Sezginsoy, 2005):

“%99,4’ü hızlı öğreniyor , %99,3’ü geniş bir kelime hazinesine sahip , %99,3’ünün mükemmel bir hafızası var , %99,3’ü mantığını çok iyi kanıtıyor , %97,9’u çok meraklı , %96,1’i bazen yaşlarına göre çok olgun , %95,9’unun mükemmel bir espri anlayışı var , %93,8’i öncü bir gözlemlene yeteneğine sahip , %93,5’i başkalarına karşı merhametlidir , %93,4’ünün renkli bir hayal gücü vardır , %92,9’u sayılar konusunda yetenekli, %90,3’ü adalet ve dürüstlük kaygısı taşıyor , %89,4’ü bulmaca ve Legoları rahatlıkla yapıyor , %88,4’ünün yüksek bir enerji seviyesi vardır , %88,3’ü işlerinin mükemmel olması kaygısını taşıyor , %85,9’u ilgi duyduğu alanlarda azimli , %84,1’i otoriteyi sorguluyor , %80,3’ü çok okuyor .” (Rogers, 1995, Akt. Karakurt, 2004: 4).

Eğer anne babaları, öğretmenleri ve arkadaşları, bu çocuklara gerekli ilgiyi gösterir sabırla onları dinler ve motive ederlerse, ruhi krizlere düşmeden kendilerinden beklenen performansı gösterirler. Aksi takdirde ilgisizlik, hor görülme ve baskı gibi sebepler yüzünden yetenekleri körelir (Karakurt, 2004: 5).

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimleri amacıyla kurulmuş olan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi’ne göre üstün yeteneklilik şöyle tanımlanmaktadır: “Üstün veya özel yetenekli çocuk, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur” (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

Her yüz çocuktan en az ikisinin üstün yeteneklere ve hünere sahip olduğu bilinmektedir. Eflatun bu çocukları “Altın Çocuklar” diye adlandırır (Çamurlu 2001: 4).

Marland Raporunda üstün yetenek, aşağıdaki alanlardan birinde ya da birkaçında yüksek performans ve başarı gösterme şeklinde tanımlanmıştır (Ersoy ve Avcı, 2001: 128).

- a. Genel zihinsel yetenek
- b. Özel akademik yetenek
- c. Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği

- d. Liderlik yeteneği
- e. Görsel ve gösteri sanatlarında yetenek
- f. Psiko-motor yetenek

Üstün veya özel yetenekli çocuklara, özel bir yaklaşımla davranılmasını gerektiren bazı belirtiler vardır. Yalnız bu belirtiler, bir çocuğun üstün veya özel yetenekli olduğunun anlaşılması için yeterli değildir (Uzun, 2004: 22–23). Eğer çocuktaki yetenek düzeyi olağanın çok çok üstündeyse, herhangi türden bir ölçüm yapılmadan çocuğun yeteneği hakkında kabataslak bir şeyler söylenebilir. Örneğin; çocuk temel dört işlemi üç yaşındayken yapabiliyor, dört yaşından önce kendiliğinden okumaya başlıyorsa, bu çocuğun üstün zekâlı olduğunu ölçüm yapmaksızın söylemek mümkündür. Buna benzer olarak, üç yaşında her türlü müzik aletini çalabilen ya da olağanüstü resim yapabilen bir çocukta da olağanüstü müzik ve resim yeteneği bulunduğu apaçık ortadadır. Bu türden çocuklar okul sistemi içinde kolaylıkla tanınır. Bunlara uygulanacak ölçümler tanılamadan çok yeteneği kanıtlama biçiminde olacaktır (Ataman, 1998: 337-338, akt. Coşkun, 2007: 23).

Farkların bu kadar belirgin olmadığı durumlarda değişik değerlendirmelere başvurulabilmektedir. Üstün zekâlıların tanılanmasında çoğu kez Terman'ın 30 yıl süren dikey genetik yöntemle (boylamasına) yaptığu araştırmadan elde ettiği veriler ve yöntemler esas alınır.

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların özellikle okulöncesi dönemde tanılama kullanılan yöntemlerin geçerlilikleri ve güvenilirlikleri oldukça düşüktür. Çünkü çocuğun yetenek yelpazesindeki düzeyi henüz billurlaşmamıştır (Ataman, 2003: 181, akt. Coşkun, 2007: 24).

Üstün yetenekli bireyin var olan kapasitesinin iyi bir şekilde değerlendirilebilmesi için bireyin kapsamlı bir değerlendirme sürecinden geçirilmesi gerekmektedir. Bu süreçte disiplinler arası bir yaklaşımın ve birçok değerlendirme aracının bir arada kullanılması kaçınılmazdır. Disiplinler arası yaklaşımda bir değerlendirme ekibinin kurulması şarttır. Değerlendirme ekibinde öğretmenler, ebeveynler ve ilgili uzmanlar yer almalıdır (Ersoy, A. 2001: 135-136, akt. Coşkun, 2007: 24).

Oluşturulan ekip üstün yetenekli olduğunu düşündükleri bireye ilişkin verileri çeşitli kaynaklar yardımıyla toplarlar bunlar:

- a)Öğretmen görüşleri,
- b)Çocukla ilgili tutulan çeşitli kayıtlar
- c)Aile görüşmeleri
- d)Çocuğun yaşlıları ile görüşme
- e)Çocukla görüşme
- f)Biyografik veriler

g)Anekdöt kayıtları

h)Çocuğun ürünleri

i)Üye olunan organizasyonlardan toplanan bilgiler

j)Uzman görüşleri (Coşkun, 2007: 24).

Testler: Grup zekâ testleri, grup başarı testleri, bireysel zekâ testleri, yaratıcılık testleri, kritik düşünme testleri, resim, müzik gibi alanlar için özel testler. Bütün verilerin sonucunda öğrencinin var olan performans düzeyini belirten, değerlendirme raporu yazılmakta ve bu raporlar dikkate alınarak öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanmaktadır. Bu programda, uzun ve kısa vadeli eğitim hedefleri birey için en uygun yerleştirme tipi, sağlanacak destek hizmetler ve bu programın geçerlilik süresi gibi konular yer almaktadır (Coşkun, 2007: 24-25).

Ülkemizde ise üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde genel olarak şu aşamalar izlenmektedir:

Öğretmen bildirimii/adlandırması, yetenek testleri, bireysel zekâ testleri ve yardımcı testler (Metin,1999).

Öğretmenlerin, çocuğun olumlu özelliklerinin olumsuz sonuçlar oluşturmaması için dikkat etmesi gerekir. Bunların başında; üstün zekâlı çocukların, sınıflarındaki parlak çocuklarla karıştırmamaları gelmektedir. Bu nedenle parlak ve üstün zekâlı öğrencileri birbirinden ayıran özelliklerin de bilinmesinde yarar vardır (Uzun, 2004: 22-23, akt. Coşkun, 2007: 25).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLARDA 7-11 YAŞ DÖNEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Çocuğun Gelişim Sürecinde 7-11 Yaş Dönemin Genel Özellikleri

7-11 yaş okul çağı çocuğun aile yuvasından çıkıp dış dünyaya açıldığı toplumsal çevreye uyum sağladığı çağdır. Bu dönem çocuğunun gelişim özelliklerini bazı başlıklar altında toplayabiliriz.

3.1.1. Bedensel Büyüme ve Gelişme

İlköğretimin ilk kademesindeki çocuklar rahatlıkla koşar, yürür, tırmanır, bisiklete binme gibi becerileri kolaylıkla kazanır.

Bu dönemde, bedensel gelişimde ilk çocukluk döneminde başlayan yavaşlama devam etmektedir. Erkeklerin boyu kızlardan biraz daha uzundur. Ancak, dönemin sonlarına doğru (10-11 yaş) kızların boyu hızlı bir artışla erkeklerden daha uzun olmaktadır. Bu dönemde, erkeklerin bedensel güç gerektiren hareketleri daha kolay yaptıkları ve kızlara göre daha hareketli oldukları gözlenir. İlk çocukluk döneminde ince motor faaliyetleri yapmakta zorlanan çocuklar, son çocukluğa geldiklerinde ince bir kalemle yazma, düzgün çizgiler çekme gibi ince motor kas becerilerini sergileyebilirler. Ancak, bu dönemin başlarında (7-8 yaş) erkekler ince motor faaliyetlerde kızlara göre daha fazla güçlük yaşarlar (<http://egitimdebilim.com>).

3.1.2. Zihinsel Gelişme

Birçok gelişim psikolojisi uzmanı zihinsel gelişimi dönemlere ayırarak açıklamıştır. Piaget ise bilişsel gelişimi dört döneme ayırmıştır (Piaget ve Inhelder,1969).

1. Duyusal-Motor Dönem (Sensory-Motor Period) 0-2 yaş.
2. İşlem Öncesi Dönem (Pre-Operational Period) 2-7 yaş.
3. Somut İşlemler Dönemi (Concrete Operational Period) 7-11 yaş.
4. Soyut İşlemler Dönemi (Formal Operational Period) 11-15 yaş.

Piaget'nin somut işlemler dönemine denk gelen 7-11 yaş dönemi çocuklarının ilkökullerinde aldıkları eğitim ve öğretim etkinlikleri "somut düşünce"ye geçişi kolaylaştırmaktadır.

Bu dönemde çocuk, bazı mantıki işlemleri -yalnızca somut olan şeyleri- kavramaya başlar. Bilgiyi başka bir şekilde sokarak onun daha ayrıntılı olarak kullanılmasını sağlar. Bu dönemde söz konusu olan işlemler, birleştirme, düzenleme, sıralama, gruplama, bütünü parçalarına ayırma ve tekrar birleştirmedir. Çocuk kendine gösterilen bir işlemi taklit ederek yaptığından, bu işlem eylem düzeyindedir. Çocuk bu işlemi yapmayı düşündüğünde veya taklit etmeden düşünerek yaptığından bu bir zihinsel işlem olur (Kazancı, 1989: 36; Kaptan, 1999: 76).

Ali, Elif'ten uzun, Elif de Zeynep'ten uzun ise, Ali'nin Zeynep'ten uzun olması gerektiği örneğini gözleriyle görmeden akıl yürütme yoluyla kavrayabilmesi bu dönem çocuklarının genel özelliklerindedir. Diğer önemli özelliklerden birisi de korunum problemlerinin bu dönemde çözülebilmesi ve korunum kazanılabilmesi için gereken, herhangi bir ekleme veya çıkarma yoksa nesnenin aynı kalması durumu olan özdeşlik, bir yöndeki büyümenin diğer yöndeki azalmayı karşıladığının anlaşılması durumu olan ödünlenme ve işlemin tersine döndürüldüğünde yine aynı sonucun ortaya çıkması durumu olan tersine çevrilebilirlik ilkelerinin bu dönemde kavranabilmesidir (Erden ve Akman, 2003).

3.1.3. Benlik Gelişimi

Benlik-kavramı; kişinin kendi kimliği, değeri, yetenekleri, sınırları, değer yargıları, amaçları, vb. gibi kendisi hakkında algılayabildiği görüşlerinin, duygularının ve tutumlarının tamamı; bireyin kendi benliğine ilişkin tanımı; kendine ilişkin zihinsel tablosudur. (Byrne, 1974: 271; Yörükoğlu, 1993: 101-103; Erden ve Akman, 2003: 92; Budak, 2000: 583; Gander ve Gardiner, 2001: 492)

Benlik kavramı, 7-11 yaş çocuğun sadece kendi ile ilgili değil, çevresi yani annesi, babası, öğretmenleri, arkadaşları hakkındaki düşüncelerinden ve ona karşı olan davranışlarından da etkilenmektedir. Çocuktaki benlik kavramı aynı zamanda çevresinde gelişen ve etrafındaki insanların neden olduğu değişikliklerden de etkilenir. Örneğin, okulunu değiştirmek zorunda kalan bir çocuk düşünelim: Yeni bir ortam, yeni arkadaşlar, yeni bir öğretmen. Bu çocuğun gizli kalmış sanatsal yeteneğini yeni

öğretmeni ve arkadaşları keşfedebilir. İyi resim yapan, boyama tekniğine sahip olan çocuk bunun farkında değilse de yeni resim öğretmenin onna güzel resim yaptığını söylemesi çocukta “iyi resim yapabiliyorum” ifadesini bilincine yerleştirmesini sağlayacaktır. Olumsuz bir durumla da karşılaşabilir. Bir okul değişikliği ile çocuk artık sınıfın en başarılısı olmadığını farkına varabilir.

Son çocuklukta, bir çocuk ailesi dışındaki çevresinde kendini kanıtlayabilmesi için okulda başarılı olmak ve akranlarıyla iyi bir şekilde iletişim kurmak gibi kendisi hakkındaki olumlu bir duyguya ihtiyaç duyar. Bu yaştaki kendini algılayışı, onun çocukluk ve yetişkinlik dönemi boyunca başarısı, sosyal etkileşimi ve duygusal durumu üzerinde önemli bir etki olacaktır.

Benliğin duygusal boyutu olan benlik-saygısı, bireyin, kendisinin kim olduğu hakkındaki fikirlere sahip olmasının yanı sıra, kim olduğuyla ilgili duygulara da sahip olmasını içerir. Benlik-saygısı, benlik-kavramının tasvirine veya kısımlarına ilişkin hoşnutluk düzeyidir. Bizim önemimize, değerimize, özel oluşumuza dayanır. (Beane ve diğ., 1980; Hamachek, 1995).

Genelde bir çocuk, kendisini başarılı hissetmesini sağlayacak, başarılı olamadığı zamanlarda iyi olduğu konusunda olumlu düşünmesini sürdürmeye yarayacak etkinlikler ve etkileşimler arar.

Yüksek benlik saygısına sahip olan bir kişi, kendini olumlu olarak değerlendirir ve güçlü yönleri hakkında kendini iyi hisseder. Kendine güvenen kişi zayıf olduğu yönlerde kendini geliştirmeye çalışır (Pope ve McHale, 1988).

Düşük benlik saygısına sahip bir kişinin kendine güveni zayıftır. Bu kişiler diğerlerine bağımlıdır, utangaçtır, araştırmacı değildirler ve daha az yaratıcı ve daha otoriter kişilerdir (Wells ve Marwell,1976, Pope ve McHale,1988).

Yüksek benlik saygısına sahip olan bir çocuk kendisini, gerçekçi hedefler koyabilen ve bunları gerçekleştirebilen yetenekli bir birey olarak algılayabilmektedir. Düşük benlik saygısı olan çocuk okulda ve hayatının geri kalanında kapasitesinin daha altında başarılar hedefleme eğiliminde olabilmektedir. Düşük benlik saygısının nedenleri, kendini daha başarısız hissetmek, diğer insanlarla iletişimi iyi kuramama ve bunun

sonucunda çocukta utanç duyma duygusunun gelişmesi. Bu tür düşük benliğe sahip olan çocuk arkadaşlarından takdir toplama gibi bir tutum sergileyebilir. Diğer arkadaşlarının özelliklerini taklit edebilir. Daha başka nedenler de olabilir. Fiziksel bir engeli olma, kronik bir hastalık, öğrenme güçlüğü gibi. Fakirlik, kayıtsız ebeveyn, alkolizm ve yoğun kardeş rekabeti gibi çevresel baskılar. Bu çocuklarda ana-babalarının desteğiyle yüksek benlik duygusunu geliştirebilir.

3.1.4. Okuma-Yazma ve Aritmetik Becerilerin Kazanılması

7-11 yaş okul çağındaki çocukların 3 temel beceriyi (Okuma-Yazma ve Aritmetik) kazanması en önemli görevleridir. Bu dönemde çocuklar düşündükleri ve merak ettikleri becerileri öğrenmeye başlar. Düşündüklerini eyleme geçirmek isterler. Mesela; resimli öykü kitaplarını okuyabilmesi, yazı yazmayı öğrenmesi, sayıları toplayabilmesi buna örnektir.

Okumayı öğrenirken çocuğun yazıları parmaklarıyla izlemesi, dudağını hareket ettirmesi, yüksek sesle okuması, kelimeleri okumadan önce harf harf veya hece hece okumasının önlenmesi gerekmektedir. Bu davranışlar alışkanlık haline gelirse hızlı okumayı engelleyebilir. Okumada en etkili faktör, görsel ve işitsel dil merkezleri arasındaki ilişkinin iyi bir şekilde gelişmesidir. Böylece yazıyı bütünüyle okumak ve anlamak mümkün olur. Yazma becerisi için; eli kullanabilme yeteneği, gelişmiş bir görme yeterliliği, dikkati yoğunlaştırma gerekir. Okula başlamadan önce çocuk çizim-resim yapma, boyama, şekil tamamlama gibi etkinliklerle eli kullanma yeteneğini geliştirebilir (<http://www.trabzonbilsem.net>).

3.2. Üstün Yetenekli Çocuklarda 7-11 Yaş Dönemin Genel Özellikleri

Üstün ve özel yetenekli çocukların yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşlarına göre yüksek düzeyde motivasyon, performans ve görev sorumluluğu gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için uygun imkânlara gereksinim duyan çocuklar olduklarını, yapılan araştırmalar sayesinde görmekteyiz. Eğer çocuğun yetenek düzeyi normalin çok üstünde ise, tanılmanın oldukça kolay olduğu görünmektedir. Herhangi türden bir ölçüm yapılmadan çocuğun yeteneği hakkında kabataslak bir şeyler söylenebilir.

Aşağıda belirtilen üç özellikten birine ya da hepsine sahip olan çocuğa üstün yetenekli yakıştırması yapılabilir:

1. Erken Gelişmişlik: Üstün yetenekli çocuklar bazı alanlarda akranlarından çok daha önce ustalık kazanmaktadırlar. Bunlar, dil, matematik, müzik, sanat, satranç, jimnastik, tenis, patenle kayma vb. olabilir.
2. Hızlılık: Üstün yetenekli çocuklar yaşlıları olan diğer çocuklardan çok daha hızlı öğrenmektedirler.
3. Derinleşmeye İlgi: Üstün yetenekli çocuklar ilgilerini çeken alanlara, normalden farklı olarak aşırı derecede, ilgi göstermektedirler (Winner,1996: 3).

Üstün yeteneklilerin büyük bir bölümü ise gerek anne babalarınca gerekse öğretmenlerince kolaylıkla fark edilemez ya da yanlış yorumlanabilirler. Yapılan araştırmalar böylesi çocukların bazılarının belirli alanlarda üstün başarı diğerlerinde ise düşük başarı gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bunlar çoğunlukla öğretmenleri ve arkadaşlarınınca mantık dışı davranan ya da acayip fikirleri olan kişiler olarak görülebilir. Bütün bu nedenlerle üstün zekâlı çocuğun kesin bir tanılması güç olmakla birlikte gösterdikleri belirgin bazı özelliklerle bu çocuklar yaşlılarından ayırt edilebilirler (orduram.bz.tc)

3.2.1. Bedensel Özellikleri

Bu yaş grubunda olan üstün yetenekli çocuklar, doğdukları andan itibaren yaşamları boyunca olacağı gibi, diğer çocuklardan belirgin farklılıklar göstermektedirler. Omuz ve kalçaları daha geniştir. Fiziksel yapı ve genel sağlıkları normalin üstündedir. Fiziksel gelişim basamaklarını yaşlılarından daha erken karşılarlar, genel sağlık açısından da normalin üstündedirler. Grup olarak bu çocuklarda duyu organı bozuklukları, beden sakatlığı, diş bozukluğu ve çürüklüğü daha az görülür. Hastalıklara karşı daha dayanıklıdırlar. Bu, hem hastalığa az yakalanma hem de yakalansalar bile daha kısa sürede ve az kayıpla atlatılmayı kapsamaktadır. Ortalama ömürleri daha uzundur (Akarsu, 2001b; Akkanat, 1999; Ataman, 2003; Çağlar, 2004b).

3.2.2. Zihinsel Özellikler

7-11 yaş üstün yetenekli/zekâlı çocuklar yaşlılarına kıyasla öğrenme hızları çok yüksek olduğundan bilgiye açtırlar. Yaşadıkları çevre ve dünya hakkında hiç durmaksızın bilgi edinmeye çalışırlar. Bazıları her şey hakkında bilgiyi öğrenmek isterken bazıları da bir çekirge gibi bir konudan diğerine ya da bir ilgi alanından diğerine atlayabilirler. Bazıları

ise belli bir zaman diliminde sadece özel bir konuya ilgi duyarlar ve bu konu etrafında zaman harcayarak bilgi toplarlar.

- 1) Çabuk ve kolay öğrenirler, kavrama ve akılda tutma süreleri yüksektir,
- 2) Dikkatlerini uzun bir süre odaklaştırabilirler: Bir yaşındaki üstün zekâlı çocuk beş dakika ya da daha uzun bir süre kendisine okunan bir masalı dikkatini dağıtmadan dinleyebilir. Daha büyük yaştakiler ise bir kitap ya da kendisine anlatılan bir konuyu tümüyle anlatabilir.
- 3) İleri sözcük dağarcığını çok erken yaşta kullanmaya başlarlar. Örneğin; çocukların çoğu, iki yaş dolaylarında iki sözcüklü tümceler kurar, “Köpek var” gibi. Aynı yaştaki üstün zekâlı bir çocuk ise “Bahçede çiçeklerimizi koklayan kahverengi bir köpek var” türünde tümce kurar.
- 4) Kelime hazineleri zengindir, kelimeleri doğru telaffuz eder yerli yerinde kullanırlar, akıcı bir konuşmaları vardır,
- 5) Karmaşık ve zor problemlerden hoşlanır ve yaşlılarının çözemediği problemleri çözebilirler,
- 6) Derin ve geniş ilgi alanlarına sahiptirler. Bir alanda öğrendiği konu ile bir başka alanda öğrendiği onu arasında akla yatkın ilişkiler kurabilir
- 7) Genelleme yapmada, ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde, mantıki olarak ileridirler.
- 8) Soyut fikirlere karşı ilgileri, soyut düşünmeyi gerektiren karmaşık kavramları ve ilişkileri anlama yetenekleri fazladır. Ortalama yetenekli dört yaşlarındaki bir çocuk, ana ve yavru hayvanlarla ilgili kitapların resimlerine merakla bakar. Aynı yaşlardaki üstün zekâlı çocuk ise ana ve yavrulardan hangilerinin birbirlerine daha çok benzedikleriyle ilgilenir.
- 9) Sınıf düzeylerinin üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar ve anlarlar.
- 10) Diğer çocukların farkında olmadığı pek çok alanda bilgi sahibidirler.
- 11) Fazla çalışmaya gerek duymadan, duyduklarını ve okuduklarını uzun zaman belleklerinde tutarlar ve hatırlarlar.
- 12) İlgi alanları geniştir, gözlem yaparlar, meraklarından dolayı çok soru sorarlar öğrenme ve bilgiye açlık duyarlar. Üstün zekâlı çocuklarda, olay ve nesnelere ayrıntılarına kadar gözleme ve nedenlerine ilişkin merak çok küçük yaşlarda gelişmeye başlar. Örneğin; şeffaf bantların yapımına ilişkin bir dizi soruyla ayrıntılı yanıtlar elde etmeye çalışabilir. Şeffaf bandın bir tarafını yapışkan diğer tarafını düz yapan nedir? Nasıl bir makineyle bandın yapışkan yeri makineye bulaşmadan çıkmaktadır? vb. sorularla yanıtlar bulmaya çalışır.
- 13) Çoğunlukla okula başlamadan önce okuma-yazma öğrenirler.
- 14) Pratik bilgileri çoktur.
- 15) Hazır cevaptırlar, uyanık ve gergindirler.
- 16) Rutin işlerden hoşlanmazlar hatta nefret ederler. Çok ve çeşitli hobileri vardır.
- 17) Sebep ve sonuç ilişkisini kolayca anlarlar.

18) Bir öykünün ya da paragrafın ana fikrini yaşatlarından daha çabuk bulup çıkarırlar (<http://orduram.bz.tc/ram28.htm>).

3.2.3. Sosyal Özellikleri

Çocuk, yaşadığı sosyal çevre içindeki görev ve sorumlulukları oyun içinde yaşayarak öğrenir. Anne, baba ve kardeşler arasındaki rolü, yakın çevresindeki büyüklerine, arkadaşlarına yönelik davranışları oyun içinde belirginleşir (Tuncor, 2000). İnsanlık ilişkileri, yardımlaşma, konuşma, bilgi edinme, alışkanlık ve deneyim kazanmak, yaşamın rollerini anlama olguları çocuk oyun içinde kavrar, benimser pekiştirir. Çocuğun kişiliği oyun içinde daha belirgin çizgilerle ortaya çıkar ve gelişir (Seyrek&Sun, 1991). Schaefer ve Reid'e göre (1986) çocuklar oyun yoluyla kendisinin diğerlerinden farklı olduğu kısımları öğrenerek, belli iletişim becerilerini kazanırlar.

- 1) Arkadaşları arasında popülerdirler.
- 2) Kendilerine güvenir, kolaylıkla sorumluluk alabilirler,
- 3) Sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırlar,
- 4) Kolayca arkadaşlık kurabilirler. Arkadaşlarını kendilerinden yaşça 2-3 yaş ileri olanlardan seçerler.
- 5) Grup içinde lider olabilirler, başkalarına tabi olmaktan hoşlanmazlar.
- 6) Okula karşı isteklidirler, ders dışı uğraşlara katılmaktan zevk alırlar.
- 7) Ders uğraşlarının yanı sıra, sosyal uğraşlar, sportif faaliyetler, şiir, hikâye ve resim alanlarında çalışmaktan hoşlanırlar.
- 8) Nüktedandırlar, yerinde hikâye ve fıkra anlatmaktan hoşlanırlar.
- 9) Yeni ve değişik durumlara kolay ve çabuk uyarlar.
- 10) Grubun ilerisindedir, yetişkinlerle iletişime girmeyi tercih ederler,
- 11) Genelde alçak gönüllüdürler, başkalarına yardım etmekten hoşlanırlar,
- 12) Sınıf arkadaşları tarafından yeni fikir, bilgi kaynağı ve grup lideri olarak görülürler,
- 13) Güçlü bir konsantrasyona sahiptirler. Azimli ve sabırlıdırlar,
- 14) Sorumluluk duyguları gelişmiştir. Sorumluluk almayı çok ister ve bunu yerine getirmekten hoşlanırlar(<http://orduram.bz.tc/ram28.htm>).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

4.1. Dünyada ve Türkiyede Yapılan Çalışmalar

20. yüzyılın başlarından itibaren dünyada, özellikle Amerika ve Avrupa ülkelerinde sistemli olarak başlayan üstün ve özel yetenekli çocuklara yönelik çalışmalar ve eğitim politikaları izlenmektedir. Bu konuda öncülük Almanya ve ABD'de olmuştur. 1971'de Amerikan kongresine sunulan Marland raporunda ABD'deki süper öğrencilerin eğitimi konusu bütün detayları ile ele alınmış ve acil önlemler alınması gerektiği vurgulanmıştır. O yıllara kadar konu üzerinde yüzlerce çalışma yapılmış olmasına rağmen devlet çapında oturmuş ve bütün fertleri kuşatan sistematik bir program henüz yürürlüğe girmemişti. Bunun yerine bazı eyaletlerde çoğu vakıf ve özel kuruluşlarca yürütülen çalışmalar mevcuttu.

Marland raporunun ilk etkisi 1975 yılında ABD hükümetinin süper öğrencilerin eğitiminin araştırılması için ayırdığı 2.5 milyon dolarlık harcama ve her sene her bir eyaletten seçilen ikişer süper öğrenciye devlet başkanı tarafından madalya verilmesi geleneğinin başlatılması şeklinde gerçekleşti. 1979'da bütün eyaletlerde süperlerin yetiştirilmesi için ayrılan fonların toplamı senelik 125 milyon dolara yaklaştı. 1981'de konuyla ilgili iyileştirici bir kanun kongreden geçti. Devlet tarafından gerçekleştirilen yeni düzenlemelerin yanı sıra özel kuruluşların çalışmaları ile yeni boyutlar kazandı (Yalçıneli, 2008).

1957'den sonra üstün yetenekliler eğitiminde kurumsal, eğitim programları ve tanılama boyutlarında hızla yeni uygulamalara geçilmiş ve bunun sonucunda gerek ayrı gerekse birlikte eğitim şeklinde tüm üstün yeteneklilere ulaşacak bir eğitim yapısı oluşmuştur (Ataman,1998).

Almanya'da birleşme öncesinde, üstün zekâlılarla ilgili ilk girişim 1978'de bir grup veli ve psikoloğun kurduğu Alman Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği'dir (Gesellschaft für das hochbegabte Kind). Kamuoyunun ilgisini konuya çeken bu derneğin çalışmaları okul dışı zenginleştirme etkinliklerini kapsamaktadır. Daha sonra, çoğu belli bir üniversite ya da okulla işbirliği yapan federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan araştırma merkezleri kurulmuştur.1918'den beri etkinliğini sürdüren Gymnasium; birleşme öncesi Almanya'sında üstün yeteneklileri bünyesinde barındıran tek okulken,

doğu ile birleşmeden sonra özel yeteneklilere yönelik çalışmalar yapan okulların sayısı on bire yükselmiştir (Urban & Sekowski, 1993, Akt: Akarsu, 2001).

İsrail, Rusya (SSCB), ABD, Çin, Güney Kore son yıllarda yüksek zekâ ve mucitlik testleri geliştirerek bu testlerle toplumlarını sistematik olarak taramış ve üstün yeteneklilerin eğitimi için özel okullar ve üniversiteler yapılmış veya görevlendirilmiştir. (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004: 46).

Günümüzde ülkeler genç yaşta keşfedilen üstün yetenekli çocukları, ülke menfaati için olan durumlarda ana unsur olarak kullanılmaktadırlar. Ülkemizde yapılan araştırmalar Osmanlı'ya kadar dayanmaktadır.

Osmanlı'nın başarılı politikaları için gerekli devlet adamı kadrosunu Enderun Mektebi yetiştirmekteydi. Bu mektepte öğrenciler, üstün zekâlılara ve çeşitli yeteneklere yönelik programlarla ve testlerle, ortalama 15 yıllık eğitimden geçtikten sonra, devletin ihtiyaç duyduğu üst düzey idari/bürokratik ve askeri personelin yetişmesi sağlanmıştır. Nitekim bu konuda, önde gelen tanınmış psikologlardan Amerikalı Lewis Terman (Stanford-Binet adlı zekâ testini bulan kişi) Enderun Mektebi'ne alınan çocuklar için şunları söylemektedir: “Zekâ seviyesini ölçmek için ilk defa test yöntemi, Osmanlılarda Enderun mektebine seçilen öğrenciler için uygulanmıştır.” Amerikalı ünlü eğitimci Andreas Kazamias'ın Platon'un idealindeki okul olarak nitelediği Enderun, tarihçi Mustafa Armağan'ın da tam bir isabetle ifade ettiği gibi “Üstün Yetenekliler Fabrikası”ydı. Gerçektende kişinin yeteneklerine değer verip onları en iyi biçimde geliştiren Enderun Mektebi, Türklerin düzenli, kendine özgü bir eğitim sistemini kurup başarılı sonuçlar aldıklarını göstermekte ve dünya eğitim tarihinde de önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Enderun Mektebi, üstün yeteneklilerin eğitiminde “dünyadaki ilk sistemli eğitim” örneğini oluşturmaktadır. Öyle ki pek çok batılı kaynakta, Osmanlı Devleti'nin altı yüzyıl boyunca devam etmesinin temel nedeni, üstün yetenekli çocukları Enderun'a devşirme yöntemiyle seçip orada eğitim verdikten sonra ülke yönetimini bu kişilere emanet etmesi olarak gösterilmektedir. Amerika'da Enderun Mektepleri hakkında 350'ye yakın akademik çalışma yapılmıştır (Uzunçarşılı, 1988: 297-356; İpşirli, 1995: 185; Kılıç, 1997: 36; Özbilgen, 1996: 228).

Ülkemizde ise üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik çalışmaların tarihsel sürecine baktığımızda; Cumhuriyetin kurulmasından sonra 1929 yılında 1416 sayılı “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun”, 7 Temmuz 1948 tarihinde ise halk arasında “Harika Çocuklar Kanunu” adıyla anılan 5248 sayılı yasa çıkarılmıştır. Aynı yıl çıkarılan 5245 sayılı yasayla özel yetenekli çocukların yurtdışında eğitimi sağlanmıştır. Suna Kan ve İdil Biret bu olanaklardan yararlanan sanatçılarımızdandır.

1956 yılına gelindiğinde 6660 sayılı “Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun” çıkartılarak müzik ve resim alanında üstün yeteneği erken yaşta tanılanan bireylerin yurt dışına gitmeleri sağlanmıştır. 1977’de bu kanun dondurulmuştur (Levent, 2011: 90).

Cumhuriyet döneminde üstün yeteneklilerle ilgili ilk denemelerden biri 1960’lı yıllarda Ankara’da özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıfı uygulamalarıdır. Özel sınıf denemesi Ergenekon İlkokulu’nda çevre okullardan seçilen ve IQ düzeyleri o günün ölçme araçlarına göre 125 ve üstü olan öğrenciler ayrı bir sınıfa toplanarak ve zenginleştirilmiş bir program uygulanarak yapılmıştır. Ancak deneme ortaokul düzeyinde de sürecek biçimde planlanmış olduğu halde yarıda kesilmiş, bu sınıfın öğrencileri, öğrencilerini seçerek alan maarif koleji kabul etmiştir. Uygulamanın kapatılma sebebinin, üst düzey bürokrat çocuklarının yetenek düzeyi yeterli olmasa da bu sınıflarda yer alması için yaptıkları baskılar olduğu söylenmektedir. Türdeş okullar uygulaması da aynı dönemde Ankara’daki üç okulda başlatılmış, ancak beş yılın sonunda herhangi bir değerlendirme yapılmadan sona erdirilmiştir (Akarsu, 2001a: 41–42).

1962 yılında toplanan 7. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda fen ve matematik alanlarında üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi amacıyla, 1963-1964 eğitim-öğretim yılında Ankara Fen Lisesi açılmıştır (Enç, 2005: 225; Levent, 2011: 92).

1961 yılında Ford Vakfı ile MEB arasında imzalanan bir protokolle kurulmuştur. 1964 yılında ilk öğrencilerini alan kurum yatılı olarak eğitim vermektedir. Eğitime başladıktan kısa bir süre sonra Ford Vakfının desteğini çekmesi işlevini yitirdiği görülmektedir.

1990'lı yılların başlarında Ankara ve İstanbul'da açılan ve daha sonra yaygınlaştırılmaya çalışılan Güzel Sanatlar Liselerinde lise düzeyinde resim ve görsel sanatların bazı dallarında özel eğitim verilmektedir (Akarsu, 2001a: 48).

Üstün yetenekliler ile ilgili yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Devlet kurumları, özel eğitim kurumları, dünya çapındaki bazı kuruluşlar ve üstün yetenekliler ile ilgili sivil toplum kuruluşları da ülkemizde faaliyetlere başlamış ve her geçen gün sayılarını artırmışlardır. 2012 yılı itibariyle ülkemizde üstün yeteneklilerle ilgili çalışma yapan kuruluşlar: Üniversiteler, ortaöğretim kurumları, ilköğretim kurumları, sivil toplum kurumları ve BİLSEM'ler olarak ifade edilebilir.

4.2.Üstün Yetenekli Çocuklara Hizmet Veren Kurumlar

Bu bölümde 4.2.1. de BİLSEM'lere, 4.2.2. de üstün yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri ilköğretim okullarına, 4.2.3. de ülkemizde üstün yeteneklilere eğitim veren liselere, 4.2.4. de ülkemizde üstün yeteneklilere eğitim veren üniversitelere, 4.2.5. de ülkemizde üstün yeteneklilerle ilgili faaliyetlerde bulunan sivil toplum kuruluşlarına değinilmiştir.

4.2.1.Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM'ler)

Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2007).

4.2.1.1. Tarihçe

Üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili ülkemizde faaliyet gösteren önemli kurumlardan biri MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümüne Bağlı Bilim ve Sanat Merkezleridir. MEB 1992 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri bünyesinde üstün yetenekliler şube müdürlüğünü açarak bugünkü BİLSEM'lerin temelini atmıştır. Dönmez (2004) bu süreci şöyle anlatmaktadır. Ülkemizin mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim

şartları dikkate alınarak, daha fazla sayıda üstün yetenekli çocuğa en uygun modelle ulaşabilmesi için, farklı ülkelerde uygulanan modeller incelenmiş, uygulanabilirlikleri tartışılmış ve daha önceki akademik çalışmalar da temel alınarak ülkemiz şartlarına uygun yeni bir model geliştirilmiştir. Bu model Prof. Dr. Dönmez'in kendi çalışmalarında "Ek Ders Uygulama Okulu" olarak isimlendirdiği daha sonra Bilim ve Sanat Merkezi olarak adlandırdığı, pilot proje olarak beş ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli) öğrenci seçimi, öğretmen, seçimi ve eğitimi, aile eğitimi ve bina hazırlıkları ile başlatılan bir uygulamadır. Günümüze gelindiğinde ise Bilim ve Sanat Merkezlerinin sayısı 57 olmuştur. Böylece, yıllar sonra ülke tarihinde üstün yetenekli çocuklarımız için yasal mevzuatı olan sistemli bir eğitim merkezi ve programı başlatılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezleri, Genel Müdürlük ilgili personelinin, bu merkezlerin yönetici ve öğretmenlerinin ve merkezlerde yetişen çocukların ve ailelerinin katkıları ile gelişmiş ve yaygınlaşmıştır (I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Dönmez, 2004: 71).

- Özel okul, özel sınıf, kaynastırma ve Bilim ve Sanat Merkezleri modelleri o günkü (1993) duruma göre aşağıda kısaca değerlendirilmiştir;
- Özel okul ve sınıf uygulaması, ülkemiz şartlarında, hem ekonomik yönden zorlayıcı, güçlü finans kaynakları gerektiren hem de çocukları yasıtlarından soyutlayarak sosyal ve duygusal açıdan olumsuz yönde etkileyen bir uygulama olarak düşünülmüştür.
- Kaynastırma modeli, ülkemiz ekonomik ve eğitim şartlarında, hem üstün yetenekli çocuklar için her sınıfta bulunması gerekli kaynak ve materyallerin sağlanabilmesi hem de sınıf öğretmenlerinin uzun süre alacak özel eğitimlerini gerektirmektedir. Bu ise, ekonomik boyutu yüksek maliyete yol açan bir model olduğu için o günün koşullarında tercih edilmemiştir.

Bilim ve Sanat Merkezleri modelinde, üstün yetenekli çocuklarımız, temel eğitime dayalı bilgileri yaşıtlarıyla devam ettikleri okullarından almakta, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde üstün oldukları bilim ve sanat alanında, diğer okullardan gelen benzer arkadaşları ve alan öğretmenleri ile çalışmaktadırlar.

Bu modelin en büyük avantajlarından biri, çocukların kendi okullarında, yaşatlarında, sınıf arkadaşlarından soyutlanmamalarıdır. İleride toplum adına yapacakları çalışmalarda, toplum bireylerini zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan tanıyabilme olanağına sahip olmalarıdır. Çünkü sonuçta, üstün ve özel yetenekli bireyler, yeteneklerini, insanlık adına kullanmaktadırlar ve toplumu onlar yönlendirmektedirler.

Üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak Bilim ve Sanat Merkezleri'nde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, çalışma, üretme olanağına sahip olmaktadır. Toplumla bütünleşen ve farklılığının bilincinde olan, farklılığını insanlık adına geliştiren bireyler olarak yetiştirmektedirler. Bu çocuklar kendi sınıflarında tek veya çok az sayıda olabilirler. Bu onları bazen huzursuz kılabilir. Ancak, kendilerine benzeyen diğer üstün yetenekli çocuklarla bir arada olabilecekleri ortamı (BİLSEM) bularak zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşımı sağlayarak mutlu olurlar (Dönmez, 2004: 72).

4.2.1.2. Amacı

MEB, Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesinde(2007) Merkezin amaçları şu şekilde yer almaktadır;

- a. Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenen birey olma bilincinin kazandırılmasını,
- b. Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,
- c. Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,
- d. Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
- e. Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
- f. Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
- g. İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,

- h. Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalardaki kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,
- i. Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini sağlamaktır.

4.2.1.3. İlkeleri

MEB, Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesinde(2007) Merkezin ilkeleri şu şekilde yer almaktadır:

- a. Bireysel eğitim-öğretim yapılması ve çocuk/öğrencilerin ihtiyacına göre hazırlanmış Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesine çalışılır.
- b. Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretiminde bilişsel, duyuşsal, devinışsel ve sosyal gelişimleri bir bütünlük içerisinde ele alınır.
- c. Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarıyla bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.
- d. Çocuk/ öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında izledikleri programlar ile merkezlerde yapacakları çalışmalar arasında işbirliği sağlanır.
- e. Çocuk/ öğrencilere benlik algısı ve iletişim becerileri kazandırılır.
- f. Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ve denetim yerine, içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.
- g. Çocuk/ öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları sağlanır.
- h. Çocuk/ öğrencilerin, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri sağlanır.
- i. Eğitim-öğretim sürecinin; çocuk/öğrenci, örgün eğitim kurumu, veli ve merkez ile iş birliğinde devam ettirilmesine çalışılır.

4.2.1.4. Tanılama(Öğrenci Seçimi)

MEB, Bilim ve Sanat Merkezlerinin hedef kitlesi; okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli çocuklardır.

4.2.1.5. Aday Gösterme

Bilim ve Sanat Merkezleri; üstün veya özel yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan "Gözlem formu"nu, il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına gönderir. Bu gözlem formu; Okul öncesi kurumlarda okul öncesi öğretmenlerince, İlköğretim kurumlarında 1–5 inci sınıflar için sınıf öğretmenleri; 6-8 inci sınıflar için şube

öğretmenler kurulunca, Ortaöğretim kurumlarında ise sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur. Öğretmenler ve kurullar, üstün veya özel yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri öğrencileri aday gösterir ve bu öğrencilere, örgün eğitim kurumlarındaki okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Listeler ve formlar, en geç mart ayının sonuna kadar ilgili Bilim ve Sanat Merkezine gönderilir.

4.2.1.6. Grup Tarama

Yapılan ön değerlendirme sonucunda grup taramasına katılması uygun görülen çocuk/öğrenciler, merkez yürütme kurulunun belirleyeceği tarihlerde, Bakanlık kurulunca belirlenen ölçme araçları ve ölçütleri doğrultusunda grup taramasına alınır.

4.2.1.7. Bireysel İnceleme

Okul öncesi örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen öğrenciler, velisi tarafından aday gösterilen çocuklar veya grup taramasında yeterli performans gösteren çocuk/öğrenciler rehberlik araştırma merkezi uzmanlarınca doğrudan bireysel incelemeye alınırlar. Yaygın veya örgün eğitim kurumlarınca grup testine alınarak yeterli başarıyı gösteren öğrencilerden; Genel zihinsel yetenek yönünden uygun olanlar, Rehberlik Araştırma Merkezleri uzmanlarınca, özel yetenek yönünden uygun olanlar, Bilim ve Sanat Merkezi uzmanlarınca bireysel incelemeye alınırlar.

4.2.1.8. Eğitim Etkinlikleri

Üstün yetenekli çocuklardan okul öncesi eğitim çağındakiler tam gün, İlköğretim ve ortaöğretim çağındakiler; örgün eğitimlerine akranları ile birlikte kayıtlı oldukları okullarında devam eder. Örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak olan eğitim-öğretim, Bilim ve Sanat merkezlerince verilir. Verilen bu eğitim;

Birinci Dönem: Ekim, kasım, aralık, ocak

İkinci Dönem: Şubat, mart, nisan, mayıs

Üçüncü Dönem: Haziran, temmuz, ağustos, eylül

Aylarını kapsayacak şekilde yılda üç dönem olarak düzenlenir. Her dönem sonunda merkez yürütme kurulunca hazırlanacak değerlendirme raporları, Genel Müdürlüğe gönderilir. Verilecek eğitimin süresi öğrencilerin ilgi, yetenek ve gereksinimlerine göre belirlenir. Öğrenciler, her dönem sonunda, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenler kurulunda değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda öğrencinin merkezdeki çalışmalara devamının yararlı olamayacağı görüşüne varılırsa durum velisine ve merkez yürütme kuruluna bildirilir. Konu merkez yürütme kurulunca oluşturulacak genişletilmiş bir komisyonda değerlendirildikten sonra velinin de görüşü alınarak gerektiğinde öğrencinin merkezle ilişkisi kesilir.

4.2.1.9. Eğitim Programları

Bilim ve sanat merkezi yönergesince eğitim programı süreci şöyle işler; Kayıtları yapılan öğrencilerin, hazır bulunuşluk düzeyi ölçüm işlemleri yapılır sonra;

- a. Uyum
- b. Destek Eğitimi
  - İletişim Becerileri
  - Bilimsel Araştırma Yöntemleri
  - Bilgisayar
  - Yabancı Dil
  - Problem Çözme Teknikleri
  - Grupla Çalışma Teknikleri
  - Öğrenme Yöntemleri
  - Sosyal Etkinlikler
- c. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme,
- d. Özel Yetenekleri Geliştirme,
- e. Proje Üretimi

alanlarında eğitim programlarına alınırlar.

Uyum(oryantasyon) programı kapsamında örgün eğitim kurumlarından gelen öğrenci ve velilere merkezin vizyon ve misyonu hakkında bilgiler verilir. Yapılan etkinlikler; öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlar, çocukta merkezlere ait kurum kültürü ve biz bilinci oluşturacak şekilde planlanır, öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişimleri, ilgi ve yetenek alanları göz önünde bulundurularak oluşturulan gruplar hâlinde yapılır. Uyum süreci içerisinde yapılan etkinliklere merkezdeki tüm öğretmenler katılır. Lider veya danışman öğretmen tarafınca bu süreç boyunca izlenen öğrenciden elde edilen bilgiler rehberlik ve danışma birimine verilir. Süreç sonunda geri bildirim çerçevesinde velilere bilgi verilir.

Uyum programı sonunda ortaya çıkan performanslarına göre çocuklar gruplara ayrılır. Bu gruplarda çocuklar destek eğitim programındaki alt program dalları olan iletişim becerileri, grupla çalışma teknikleri, öğrenme yöntemleri, problem çözme teknikleri, bilimsel araştırma teknikleri, fen bilimleri, matematik, dil sanatları, sosyal bilimler, resim, müzik ve benzeri alanlar ile ilişkilendirilerek eğitime alınır. Çocuklar bireysel ya da grupla çalışma becerileri edinirler. Süreç sonunda gözlemlerden elde edilen veriler öğretmenler kurulunca değerlendirilir ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri belirlenir.

Belirlenen ilgi ve yetenekler doğrultusunda tekrar öğrenci grupları oluşturulur. Bireysel farklılıklarını ön plana çıkaran ve yeteneklerini farketirecek şekilde hazırlanmış programlar hazırlanır ve uygulanır. Programlar öğrenci merkezlidir ve öğrenme ortamları çağdaş araç gereçlerle donatılmıştır.

Özel yetenekleri geliştirici programlar disiplinler arası modüler yapıdadır. Bu programlarda öğrencilere disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır.

Merkezlerdeki bütün etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları esas alınır. Çocuk lider veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde proje konuları belirler. Yöntem olarak öğretmenlerin sunum yapmasından çok kendi seçecekleri projeler doğrultusunda çalışmaları, geliştirdikleri çözüm uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır. Öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan

proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışarak gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapılır.

4.2.1.10. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Birimler

Bilim ve Sanat Merkezi yönetmeliğine göre; yönetim, bilim etkinlikleri, sanat ve spor etkinlikleri, destek etkinlikleri, araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon, rehberlik ve psikolojik danışma birimleri oluşturulur. Yönetim, müdür, müdür yardımcıları ile merkez yürütme kurulu ve merkez danışma kurulundan oluşur. Bilim etkinlikleri biriminde; fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün veya özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinliklere uygulama imkânı sağlanır.

Sanat ve spor etkinlikleri biriminde; resim, grafik, fotoğrafçılık, sinema, seramik, heykel, hat, vitray, ebru, bale gibi görsel; müzik, tiyatro, drama, edebiyat gibi sözel ve işitsel; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün veya özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek, en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama olanağı sağlanır.

Destek etkinlikler birimi; Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandıracak birimdir.

Araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon biriminde; merkezin gereksinimi olan öğrenci ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın, araç-gereç kullanıma hazır şekilde bulundurulur. Araştırma, izleme ve geliştirme birimi, merkezlerden eğitim-öğretim sürecini tamamlayarak ya da başka bir nedenle ayrılan öğrencilerin takibini yapar ve veri tabanını oluşturur. Bilgileri e-mezun modülüne işler.

Rehberlik ve psikolojik danışma birimi; merkeze alınan öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izlenmeleri, çeşitli yardım hizmetleri, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda çalışmaların yapıldığı, bireyselleştirilmiş

eğitim programları ve bireyselleştirilmiş oğretim programlarının hazırlandığı, disiplinler arası yaklaşımla çocuk/oğrencinin performans dűzeylerinin tespit edildiği rehber oğretmen, sınıf oğretmeni, okul öncesi eğitimi oğretmeni ve özel eğitim oğretmeninden (stn zeklilar bölümü mezunu veya ilgili sertifikasyon programını tamamlamış) oluşan birimdir.

4.2.1.11. Personel ve Görevlendirme

Bilim ve Sanat Merkezlerinde; müdür, müdür yardımcıları, birim başkanları, rehberlik ve psikolojik danışma birim elemanları, oğretmenler, kütüphaneci, memur ve daktilograflar, teknisyenler, yardımcı hizmetliler görevlendirilir.

Merkeze atanacak müdür, müdür yardımcıları ve oğretmenler, Bakanlık zel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün belirlediği ltlere göre genel müdürlükçe oluşturulan komisyon tarafından seçilir. Belirlenen personelin ataması ilgili valiliklerce yapılır.

Bilim ve sanat merkezlerine başvuru ve atama işlemlerinde;

Atama yapılacak alanlarda norm kadro açığının bulunması, zel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünce, Bilim ve Sanat Merkezi'ne oğretmen seçimi için yapılan değerlendirmede 70 ve üstü puan alınmış olması, atamalarda, tercihler ve puan üstünlüğüne göre işlem yapılması, esas alınır (Bilim ve Sanat Merkezlerine ğretmen Başvuru ve Atama Kılavuzu, 2011).

4.2.2. Üstün Yetenekli ğrencilerin ğrenim Gördükleri İlköğretim Okulları

4.2.2.1. Ford Otosan İlköğretim Okul

İstanbul'un ilk yapılan okullarından, Beyazıt Sbyan Mektebi, şehzadebaşı'nda açılmıştır. Bu okulun binası harap olunca, 1910 yılında tamir edilerek Beyazıt Numune Mektebi adını almıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra da ilk yapılan yine Beyazıt Okulu'dur. Eski okul binası bugün, İstanbul Üniversitesi Hasan li Yücel Eğitim Fakültesi'nin ana binası olarak kullanılmaktadır. 2002 yılı Haziran ayında Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi (İ) arasında imzalanan protokol gereğince, Beyazıt İlköğretim Okulu, stn zekâlı/yetenekli çocukların gereksinimlerini karşılayacak

farklılaştırılmış bir proje için uygulama okulu olarak tahsis edilmiştir. Bu protokol, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerimizi normal zekâ bölümü sınırları içinde olan yaşlılarından tamamen soyutlamadan, onların zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinmelerini karşılayacak, kültürümüze özgü farklılaştırılmış bir program geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu proje yüksek zekâ düzeyi sınırları içinde olan öğrencilerin ve ailelerinin eğitim gereksinmelerini olduğu kadar, okuldaki öğretmenlerin hizmet-içi eğitim gereksinmelerini karşılamaya yöneliktir. Ayrıca, Üstün Zekâlılar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda okuyan üniversite öğrencileri uygulama yapma gereksinmeleri de karşılanmaktadır. Öğretmen adayı üniversite öğrencileri her hafta Beyazıt İlköğretim Okulu'ndaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle uygulama sınıflarında bir araya getirilerek eğitime çalışılmaktadır. Aldıkları süpervizyonlarla öğretme becerileri geliştirilmekte ve uygulama aracılığıyla öğrenmeleri pekiştirilmektedir.

Bu modelde, her sınıfta %50'si üstün %50'si normal zekâ sınırları içinde olmak üzere 24 öğrenci vardır. Sadece aritmetik ve fen bilgisi derslerinde, üstün öğrencilerin kendi hızlarına göre ilerlemelerine, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda zenginleştirilmiş bir program izlemelerine fırsat yaratmak için, bu ders saatlerinde normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta destek eğitimi görmelerine imkân tanınmaktadır. Birinci yarıyıldan itibaren, birinci sınıftaki üstün çocukların çoğu okul öncesinde okumayı öğrenmiş oldukları için, Türkçe derslerini de normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta yapmaktadırlar. İkinci yarıyıldan itibaren normal zekâ sınırları içinde olan öğrenciler de okuma yazmaya başlayınca, Türkçe dersini birlikte görmektedirler. Bu aşamada, müzik, resim, yabancı dil vb. gibi diğer derslerde de seviye grupları imkânlar oranında oluşturulabilmektedir (<http://www.beyazit.k12.tr/>).

4.2.2.2. Coşkun Koleji

İstanbul'da bulunan kolej, üstün zekâlı/yetenekli bireylerin yüksek potansiyellerini harekete geçirmek, geleceğin mucitlerini, bilim adamlarını yetiştirmek, ülkemizin kalkınmasını sağlayacak olan bireylerin yok olmasını önlemek amacıyla bu programı başlatmıştır. Renzulli Learning öğretim sistemini kullanarak üstün yetenekli öğrencilere eğitim vermektedir. Ayrıca hafta sonu kurslarıyla da zenginleştirme çalışmalarını devam ettirmektedirler.

Coşkun Eğitim Kurumlarında üstün potansiyelli çocuklar eğitimi anaokulunda başlamaktadır. Coşkun Anaokullarında tanısı konan üstün öğrenciler özel programlara tabi tutulmaktadır. Anaokullarında başlayan Üstün Potansiyelli Çocuklar eğitim programı ilköğretim okullarında özel sınıf uygulamaları ve hafta sonu yapılan zenginleştirme programlarıyla öğrencilere alternatif seçenekler sunmaktadır. Anaokulu ve İlköğretim seviyesindeki öğrencilere uygulanan müfredat programı farklılaştırılıp zenginleştirilerek öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmaktadır.

Zenginleştirme Etkinlikleri Şöyledir; Teknoloji Tasarım, Fen Bilgisi, Matematik, Bilgisayar Destekli İngilizce, Düşünce Becerilerini Geliştirme, Duygusal ve Sosyal Gelişim, Hafıza Teknikleri, Resim ve Sanat Atölyeleri, Drama Çalışmaları, Özel İthal Edilmiş Zekâ Geliştirici Materyallerle Atölye Çalışmaları, Hayal Odası Çalışmalarıdır (<http://www.coskun.k12.tr>).

4.2.2.3. Ufuklar Koleji

Akarsu (2001a), 1991-1992 eğitim öğretim yılında normal üstü zekâya sahip öğrencileri seçerek, üstün yeteneklilerin eğitimini hedefleyen bir okul olarak açılmıştır. Bu kuruma MEB tarafından özel eğitim kurumu statüsü verilmemiştir. Buna rağmen okul yurt dışındaki “Dünya Üstün Yetenekliler Konseyi”(WCGTC)’yle irtibatlarını devam ettirmiş, 2-6 Ağustos 1999’da “Yeni Bin Yıla Meydan Okuma” başlıklı WCGTC’nin 13. Dünya Konferansına İstanbul’da ev sahipliği yapmıştır.

4.2.2.4. Acarkent Doğa Koleji Üstün Zekâlılar İlköğretim Okulu

Özel sektörde üstün zekâlılarla ilgili ilk girişim Doğa Koleji tarafından yapılmıştır. Dört yıl önce Acarkent’teki kampüste hayata geçen projede, bugün toplam 128 öğrenci özel eğitim almaktadır. Öğrenciler Wisc-r IQ testi ve uzman akademisyenlerin mülakatlarıyla seçilir. Bu okulda maddi durumu iyi olmayan ve IQ’su 155’in üzerinde olan ailelerin çocukları da burslu olarak okuyabilmektedir. Okulda bugün 17 burslu üstün zekâlı öğrenci eğitim görmektedir. Öğrenciler, Türkiye’de bir ilk olarak bilim dili olan Latince’nin yanında, Fransızca ve İngilizce derslerini birinci sınıftan itibaren alan öğrenciler, dördüncü sınıfta da seçmeli olarak Japonca ve Çince öğrenebiliyorlar. Antik çağ, Rönesans, bilim çağı, robotik, görsel düşünme gibi dersler de öğrencilere

sunuluyor. Bunların yanında öğrencilerin resim, müzik, drama konusundaki yetenekleri de uzmanlar tarafından ölçülüp, başarılı oldukları alana yönlendiriliyorlar (www.dogakoleji.com).

4.2.3. Ülkemizde Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Liseler

4.2.3.1. TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi

Ülkemizdeki üstün zekâ ve özel yetenekli çocuklara, ihtiyaç duydukları özel eğitimi lise düzeyindeki yaş grubuna, karma ve yatılı olarak veren tek kurumdur. 1993 yılında, Sezai Türkeş tarafından kurulmuştur. 2001 yılından bu yana, okul eğitim-öğretim etkinliklerini Türk Eğitim Vakfı bünyesinde sürdürmektedir. Anadolu Lisesi müfredatı uygulanarak yabancı dille eğitim verilmektedir. Üstün ve özel yeteneklilere uygun etkinlikler sürdürülmektedir. TC vatandaşı, maddi durumu yetersiz üstün zekâ ve yetenekte olan öğrenciler, öğrenci seçme heyetince belirlenmektedir. Seçme işlemleri, 2009 yılına kadar sadece MEB Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden bildirilen, hem yetenekli hem de maddi durumu yetersiz öğrenciler arasından sınav yaparak birinci aşamayı geçmekte ve okulun ikinci aşama sınavına katılmaya hak kazanmaktadır. İlk defa 2003–2004 öğretim yılında dışarıdan başvuru kabul edilmiş ve gerekli kriterleri karşılayan ücretli öğrenciler de öğrenime başlamıştır. İki aşamayı başarıyla geçen öğrenciler, daha sonra birlikte, bir hafta süreli kamp dönemine katılmaktadır. 339 mezunundan 336.sı yurt içi ve yurt dışı üniversitelerinde öğrenimlerine devam etmektedir. Okulun 2009 yılında mezun olan 71 öğrencisi Harvard, Duke, Yale, Columbia, Williams, Stanford, MIT, Johns Hopkins, Swarthmore gibi saygın yükseköğretim kurumlarına devam etmektedirler (<http://www.tevitok12.tr>).

4.2.3.2. Güzel Sanatlar Liseleri

İlk kez, 1989-1990 öğretim yılında İstanbul'da açılan ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünü bağlı, resim ve müzik alanında üstün yetenekli bireylerin özel sınavlarla seçilerek alındığı eğitim süresi 4 yıl olan devlet kurumlarıdır. Bu okullar, güzel sanatla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır ve karma eğitim yapılı, gündüzlü ve yatılı hizmet veren devlet okullarıdır. Okulun amacı, İlköğretim okullarının 8. sınıf sonunda, resim ve müzik alanlarında kabiliyetli

öğrencilerin bu yeteneklerinin gelişmesine imkân verecek bir programa uygun olarak, ayrıca yabancı dil bilgisine sahip kişilerin yetiştirilmesidir. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı 57 olup, toplam öğrenci sayısı 10.134'dür (www.ogm.meb.gov.tr).

4.2.4.Ülkemizde Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Üniversiteler

Ülkemizde üstün yetenekliler ile ilgili çalışma yapan Lisans ve Yüksek lisans düzeyinde eğitim veren dört tane kuruluş vardır.

4.2.4.1. İstanbul Üniversitesi

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalı'nda üstün zekâlıların eğitimi konusunda önce Lisans, sonra Yüksek Lisans ve Doktora programı açılmıştır. Üniversite ilköğretim düzeyinde de faaliyet göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol gereğince, Beyazıt İlköğretim Okulu, üniversitenin ilköğretim öğrencileri projesi için tahsis edilmiştir (<http://hayef.istanbul.edu.tr/?p=6339>).

4.2.4.2. Anadolu Üniversitesi

Üstün yetenekliler ile ilgili faaliyet gösteren diğer üniversite ise Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlılar Bölümü (ÜYEP)'dir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı Doçent Dr. Uğur Sak'ın öncülüğünde, kurulmuştur. Türkiye dışındaki ülkelerde, 11-12 yaşlarında bazı üstün zekâlı öğrenciler üniversitelerden dersler alabilmektedirler. Bu öğrenciler 13-14 yaşlarında iken üniversiteyi bitirme olanağı bulabilmektedirler. Ancak ülkemizin eğitim sistemi bu tür bir uygulamaya müsaade etmemektedir. ÜYEP'te bu sorunu farklı bir yolla çözmeye çalışılmıştır. ÜYEP öğrencileri, üniversitede çalışan öğretim üyelerinden ve bilim insanlarından dersler alarak kendilerini geliştirme olanağı bulmaktadırlar. 2007-2008 öğretim yılında ilk kez uygulamaya geçirilen ÜYEP başlangıçta yalnızca ilköğretimin altıncı ve yedinci sınıflarında öğrenim gören üstün yetenekli öğrencileri kapsamaktadır. 2012 yılı öğrenci kabullerinde;

Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı'nın uygulamakta olduğu Yetenek 1 testinin % 70'i, Yetenek 2 testinin %30'u birleştirilir. Yetenek 1 veya Yetenek 2

testinde 140 veya üzerinde puan alan öğrenciler toplam puanlarına bakılmaksızın programa kayıt hakkı kazanırlar (<http://www.uyep.anadolu.edu.tr>).

4.2.4.3. Maltepe Üniversitesi

Prof. Dr. Davaslıgil başkanlığındaki Maltepe Üniversitesi Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Programının vizyonu, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için eleştirel düşünen, yeniliğe açık, yaratıcı, değer yargılarına sahip, motivasyonu yüksek öğretmenler yetiştirip üstün ve yetenekli bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine ve birikimlerini ülkemiz ve tüm insanlığın yararına kullanmalarına katkı sağlamaktır.

Maltepe Üniversitesi Rektörlüğü ile Okyanus Okulları arasında imzalanan protokol gereğince, Bahçeşehir Okyanus Kolejinin Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Programı öğrencileri için uygulama okulu olması konusunda protokol imzalanmış ve uygulamaya geçilmiştir. Uygulama okulunda Prof. Dr. Ümit DAVASLIGİL'in başkanlığında, Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Programı öğretim elemanları tarafından yaratıcılık, sosyal - duygusal gelişim ve düşünme becerileri ders programları geliştirilmekte, program farklılaştırılması konusunda öğretmenlere yönlendirme yapılmakta ve veli seminerleri düzenlenmektedir. Üstün Zekâlılar Öğretmenliği birinci sınıf öğrencileri uygulama ve gözlem çalışmalarını sürdürerek, öğrenciyken öğretmenlik deneyimi edinmeye başlamışlardır. Bu proje uygulaması özgün bir nitelik taşımaktadır (<http://egitim.maltepe.edu.tr>).

4.2.4.4. Yakın Doğu Üniversitesi

Yakın Doğu Üniversitesinin Atatürk Eğitim Fakültesi bünyesinde Üstün Zekâlılar Öğretmenliği bölümü 2012 yılında kurulmuştur. Yeni açılan Üstün Zekâlılar Öğretmenliği bölümü lisans derslerinde; alan dersleri, meslek dersleri (eğitim bilimine giriş, öğretmenlik uygulamaları) ve seçmeli dersler yer almaktadır.

Öğrencilere, üstün zekâlılar öğretmenin sahip olması gereken temel bilgi ve beceriler kazandırmak,

- Üstün zekâlılar eğitimi alanında bilgi üreten ve uygulayan, sürekli kendini geliştiren, eğitim ve öğretim ile ilgili sorunlara bilimsel çözümler üreten öğretmenler yetiştirilmek,

- Özel Eğitim Kurumlarında görev yapacak olan üstün zekâlılar öğretmenlerini yetiştirmek,
- Eğitim-öğretim hizmetlerinde üstün zekâlılar öğretmenliği bilgilerini planlayan, tasarlayan, uygulayan ve değerlendirebilen üstün zekâlılar öğretmenlerini yetiştirme,
- Üstün zekâlılar eğitimi alanına ilişkin araştırma ve projeler hazırlamak,
- Üstün zekâlılar eğitimi disiplin alanına yönelik bilimsel toplantılar düzenlemektir (<http://uzo.neu.edu.tr/>).

Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP)'nin genel amacı, üstün yetenekli öğrencileri tanılamak; bu öğrencilerin entelektüel potansiyellerini en üst düzeye taşımalarına yardımcı olacak farklılaştırılmış eğitim ve rehberlik hizmetleri sunmak ve bu yeteneklerini pozitif yönlerde kullanmalarına yardımcı olmak şeklinde ifade etmiştir (Sak, 2009).

4.2.5. Ülkemizde Üstün Yetenekli Çocuklar İle İlgili Faaliyetlerde Bulunan Sivil Toplum Kuruluşları

4.2.5.1. Türk Zekâ Vakfı

ODTÜ Teknokent içerisinde bulunmaktadır. Emrahan HALICI'nın başkanlığını yaptığı kurumun, amaçları;

- Düşünme, algılama, mantık yürütme, karar verme ve problem çözme yetenekleri gelişmiş, çevreye ve değişen koşullara uyum gösterebilen, sanata, araştırma-geliştirmeye, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetiştirilmesi ve teşvik edilmesine yardımcı olmak, bu amaçla stratejiler belirlemek ve bu stratejileri korumak ve geliştirmek.
- Bilgiye, zekâyaya, insana ve entelektüel değerlere gereken değerlerin verilmesini sağlamak. Zekânın ölçülmesi, geliştirilmesi ve araştırılmasına yönelik çalışmalar yapmak. Yurdumuzdaki zekâ potansiyelini ve beyin gücünü açığa çıkarmak, yönlendirmek, geliştirmek ve desteklemek.
- Bilim, teknoloji ve sanat konularında yurdumuzun uluslararası rekabette üstün bir konuma gelebilmesi için gereken insan kaynağının oluşturulmasını sağlayacak bir eğitim politikasının belirlenmesine ve uygulanmasına katkı sağlamak.
- Yetişmiş insan gücünü nitelik ve nicelik olarak artırmaya, eğitim, öğretim, araştırma ve geliştirme faaliyetleri için gereken kaynakları sağlamaya çalışmak.
- Bilgi üretimine katkıda bulunmak ve bilgiyi yaratıcı biçimde kullanmak üzere bireylerde sahip olunması gereken yetenekleri saptamaya, geliştirmeye ve bilgi toplumu olma sürecini hızlandırmaya yönelik projeler gerçekleştirmek. Bilgi toplumunun ihtiyaç duyacağı kolektif zekâ kullanan ürünlerin oluşturulmasına katkıda bulunmak.

- Zekâ sporlarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak. Satrancın yaygınlaşması, geliştirilmesi, satranççıların teşvik edilmesi ve başarı düzeylerinin artırılmasına ynelik çalışmalar yapmak.
- Toplumsal ve bireysel bir ihtiyaç haline gelmiş olan boş zamanların değerlendirilmesi konusunda zihinsel etkinlikleri ön plana çıkarmak. Zekâ, matematik ve mantık oyunlarından oluşan yarışmalar ve benzeri aktiviteler dzenlemek.
- Bilim ve sanat dallarında üstün yetenekli kimselerin tespit edilmesi, desteklenmesi ve yeni yeteneklerin yetişmesini sağlayacak altyapıların ve politikaların oluşmasına ynelik faaliyetler gerçekleştirmek.
- Yurdumuzun ileri teknolojiler alanında uluslararası platformda yer almasına katkıda bulunacak olan zeki bilgisayar/elektronik sistemlerin geliştirilmesine ynelik yapay zekâ araştırma geliştirme ve uygulama çalışmaları yapmak, bu konuda çalışma yapanları desteklemek.
- En önemli sermayesi beyin gücü ve zekâ olan yazılım konusuna özel önem verilmesine ve ulusal yazılım endüstrisinin gelişmesini sağlayacak politikalar üretilmesine çaba göstermek, yazılım konusunda projeler üretmek ve desteklemek.
- Yaratıcılığın ve girişimciliğin özendirilmesi ve desteklenmesi amacıyla üniversite, kamu ve özel sektör işbirliği çerçevesinde enstitü, teknopark, risk sermayesi şirketleri ve benzeri kurumlar oluşturulmasına ilişkin politikalar ve projeler üretmektir (<http://wp1.tzv.org.tr>).

4.2.5.2. Akıl Oyunları Etkinlikleri

World Puzzle Federation'nın Türkiye temsilcisi olan Akıl Oyunları kuruluşu, 2003 Nisan ayında Akıl Oyunları Dergisini ıkarmıştır. Zekâ oyunları alanında ölkemizi yurt dışında çeşitli seviyelerde temsil etmiş kişilerin girişimiyle, 'düşünen, sorgulayan, çözümleyen Türkiye' idealine katkıda bulunmak, daha öncesinde eksikliğini çektiğimizi bu tip yayınları Türk insanıyla buluşturabilmek amacıyla kurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda ilköğretim, liseler ve üniversitelere ynelik çeşitli yarışma ve eğitim etkinlikleri dzenlemekteyiz. Bugüne kadar birçok eğitim kurumunda eğitim, yarışma ve ücretsiz dergi dağıtımı gibi etkinlikler yapılmıştır (www.akiloyunlari.com).

4.2.5.3. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)

Güzel sanatlardan, edebiyata, müzikten, plastik sanatlara, insan sağlığından, çevreye, mühendislik bilimlerinden, toplumsal bilimlere kadar yaşamın her alanında uygarlığa yapılacak katkının, yetişmiş, bilimsel eğitim sürecinden geçmiş, üstün yetenekli insan potansiyeli ile yakından ilişkili olduğunun bilincinde olan kurumun amaı; ölkemizdeki üstün yetenekli çocukların doğumlarından, yükseköğrenimlerini

tamamlamalarına kadar geçen süre içinde, aile ve okullarındaki eğitim ve gelişme ortamına katkıda bulunmak. Bu bağlamda, eğitimlerini zenginleştirmek, okulları ile sosyal ve kültürel çalışma ortamlarını oluşturmak ve bu etkinliklere katılmalarını sağlamaktır (<http://www.tuycev.org>).

4.2.5.4. Üstün Yetenekliler Enstitüsü

Üstün zekâlı çocukları uluslararası geçerliliği kabul edilmiş testlerle tanıyarak, eğitim sürecinde yetenek alanlarını belirleyip gruplama ve zenginleştirme modeliyle geliştirilmesini ve desteklemesini sağlamak amacıyla 2009 yılında kurulmuştur. İstanbul Şehir Üniversitesi Altunizade ve İstanbul Kültür Üniversitesi Ataköy kampüslerinde hafta sonları 3 veya 4 ders üzerinden eğitim faaliyetlerini yürütmektedir. Enstitü eğitim programlarını Renzulli Learning programına göre yapmaktadır. Enstitüde Yaratıcılık ve Mucitlik, Düşünce Becerileri Geliştirme Dersi, Zekâ Oyunları Dersi, Astronomi ve Uzay Bilimleri dersleri verilmektedir. Öğretmenlerin eğitimi ve üstün yetenekli bireylerin ailelerinin eğitiminde de faaliyet göstermektedir (<http://www.ustunzekâlilar.org>).

4.2.5.5. I. Türkiye Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı 2012-2016

2012-2016 yıllarını kapsayan I. Türkiye Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı Haziran-Aralık 2011 tarihlerinde gerçekleştirilmiş ön hazırlık çalışmaları sonrası Uygulama Planı'nda belirlenen kısa, orta ve uzun vadeli çalışma programı ile hayata geçirilecektir. Gerekçe olarak;

- a. Üstün yeteneklerin eğitimi konusunun bir vizyon doğrultusunda somutlaştırılmış stratejik amaç ve eylemlerle birlikte her yaştaki birey ve her boyuttaki yeteneği kapsayacak genişlikte tüm paydaşların katkılarıyla ele alınmaması
- b. Eğitim modellerinin geliştirilmemiş, araç-gereç, zaman ve mekânın ayrılmaması; sınırlı ve yetersiz uygulamalarla yetinilmesi
- c. Bilimsel çalışmalarla destek olunmaması ve uzman eksikliği
- d. Kavramsallaştırmada özgün ve ülke gerçeklerine uygun tanımlamalara ve tanımlamalara gidilememiş olması,
- e. Alan uzmanlarının yetiştirilmemiş, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin yeterli bilgi ve beceri ile donatılmaması olması
- f. Eğitimde tek tip insan yetiştirmeye ve ezbere dayalı çizgi kırılmadığı için farklı özellik gösteren, üst düzey öğrenme ve yaratıcılık becerilerine ihtiyaç

duyan bireylerin sistem dışına itilmesiDünyadaki gelişimin tamamen gerisinde kalınması

- g.** Üstün yeteneğin gelişim ortamlarından yoksun kalması ve hayat boyu öğrenme ve gelişimle ilişkilendirilememesi
- h.** Örgün ve yaygın eğitim geçişlerinin sağlanamaması
- i.** Toplum, özel sektör, yerel yönetimler, devlet kurumları, STK'lar gibi farklı sektörlerin katkı ve desteğinin alınamaması
- j.** Bilim, teknoloji ve sanayi entegrasyonu ile beceri geliştirme ve istihdam ilişkisinden yoksunluk
- k.** Ülkenin küreselleşmede rekabet yöneliminde bulunmasına karşılık yenilikçi yaklaşımlarda (innovasyon) ve fark yaratmada ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücü eksikliğini karşılamak için ciddi bir girişimde bulunulmaması
- l.** Temel ve orta eğitim ile yükseköğretim ilişkisinin kurulamaması
- m.** Eğitime ve özellikle üstün yetenek eğitimine ayrılan fonların yetersizliği
- n.** Beyin göçünün devam etmesi gösterilmektedir (MEB, 2011).

4.2.5.6. Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Destek Veren Dernekler

Ülkemiz de üstün yetenekli bireylerle ilgili faaliyet gösteren Ankara Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Derneği ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği, İstanbul Özel ve Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim ve Yardımlaşma Derneği, İzmir Üstün Yetenekli Öğrencileri Destekleme Derneği ve Üstün Zekâlı Gençleri Tespit Geliştirme ve Yardım Derneği, Aydın Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği, Balıkesir Denge Üstün Zekâlılar ve Engelliler Eğitim Kültür Yardımlaşma ve İstihdam Derneği, Kastamonu Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği, Malatya Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği, Bursa M. Kemalpaşa Cevdet Nesre Bilim ve Sanat Merkezi Okul ve Öğrencilerini Koruma Derneği, Ordu Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği, Tekirdağ Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencileri ve Merkezlerini Koruma Derneği, Sinop Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneği ve Tokat Üstün Yeteneklilerin Eğitimini Destekleme Derneklerinin amaçları; Üstün yeteneklilerin eğitimini desteklemek, çalışmalarında birlik, uyum ve koordinasyonu sağlamaktır (<http://www.ustunveozel.com/sto.htm>).

4.2.5.7. MENSA Üstün Yeteneklileri Destekleme Derneği

Üstün zekâlılar topluluğu Mensa, üyeleri arasında fikir alışverişi için bir ortam sağlar. Mensa'nın dünya çapında 100'den fazla ülkede 100 bini aşkın üyesi bulunmaktadır.

Mensa'nın etkinlikleri arasında; konferanslar aracılığıyla fikir paylaşımı, söyleşi ve tartışmalar, yayınlar, özel ilgi grupları, ulusal ve yerel toplantılar, üyelerin görüş ve

eğilimlerinin araştırılması, zekâ ile ilgili Mensa içinde veya dışındaki araştırmalara destek verilmesi sayılmaktadır.

Mensa Üstün Yeteneklileri Destekleme Derneği parlak zekâlı insanlardan oluşan bir topluluktur ve amacı hiçbir siyasi görüşe, dine, millete, ırka bağlı olmayan bir topluluk kurmaktır. Mensa Üstün Yeteneklileri Destekleme Derneği, IQ seviyesi genel nüfusun en üst %2'sine giren kişileri üyeliğe kabul eder. Böylece bu kişilere kendileri gibi olan diğer insanlar ile dostluk kurma ve binlerce farklı sosyal etkinliğin parçası haline gelebilme şansı tanınır.

Derneğin üç temel amacı vardır:

- İnsanlığın menfaati doğrultusunda insan zihnini tanımlar ve geliştirir.
- İnsan zihninin doğası, karakteristik özellikleri ve kullanımı ile ilgili araştırmaları teşvik eder ve destekler.
- Üyelerine entellektüel ve sosyal fırsatlar sunar.

Dernek üyeliği için IQ seviyesinin en üst %2'ye girmesi dışında bir koşul yoktur. Kabul edilen bir IQ testinin alınması şarttır. Üye alımında başka hiçbir kural yoktur.

IQ skoru yaygın olarak kullanılır ancak ortalama ölçüsü çok sık değişir. Değişik ölçü standartlarına sahip bir yığın test bulunmaktadır. Bir testte 132 diğer testte 148'e denk gelebilir. Hatta bazı testler IQ skorunu hiç kullanmazlar. Biz bu karmaşayı önlemek için yüzde hesabıyla üye alıyoruz. Üye adayları bir testte genel nüfusun yüzde ikisine girmeli toplumun %98'inden daha yüksek skor almalıdırlar (<http://www.mensa.org.tr>).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

5.1. Sanat Nedir, Sanat Eğitiminin Önemi?

Sanat insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği ve varlığının bir ifadesidir. Bundan dolayı insanın doğasından kaynaklanan bir dışavurum olarak sanat kendini amatörce veya rastgele bir şekilde farklı alanlarda gösterebilecektir.

Sanatın tanımına ilişkin tartışmalar antik zamanların düşünürü Platon'dan günümüze kadar sürmektedir. Dolayısıyla sanatın bilimsel teorilerde olduğu gibi sınırlandırılmış kesin bir tanımını yapmak olası değildir. Geçmişteki düşünürler - estetikçiler çoğu kez sanatın özüne ilişkin somut verilerden öte varsayımlar ve tartışmalar üzerinde yoğunlaşmışlardır. Sanatın evrensel nitelikleri, sözgelimi özgünlüğü, tekliği, yeniliği genel bir tanıma gitmeyi haklı olarak engellemektedir. Ayrıca, tarih boyunca her kültür dönemi ve alanı kendine özgü, bir daha yinelenmeyen, yinelenemeyen bir sanat yaratmıştır (Artut, 2009: 19).

Sanatla ilgili yapılan bazı tanımlar şunlardır;

“Sanat: Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belli durum, olgu ve olayları belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş gereçlerle anlatan özgün ve estetik bir bütündür” (Kırıçoğlu, 1992: 98).

Sanat duygu ve düşüncelerin belirli teknik ve estetik kurallara göre madde ile maddede ifade edilmesi olayıdır (Kınay, 1974: 5).

Freud; “ İnsan doğasının ve toplumunun baskısından kurtulmak için yaratmalıdır” der.

Croce sanatı; lirik bir sezgi ve kişiliğin bir ifadesi olarak tanımlamaktadır.

Ünlü sanat tarihçisi Herbert Read'e göre sanatın en basit ve kullanılan tanımı ise hoşagiden biçimler yaratma çabasıdır. Bu biçimler bizim güzellik duygumuzu okşar ve güzellik duygumuzu okşayan da duygularımız arasındaki biçim bağlantılarının birliği ve ahengidir (Akt. Buyurgan, Buyurgan, 2012: 2).

Bütün bu tanımların hepsinde anlamlı bir ilişki vardır. Sanat eseri bir kişi tarafından yapılan bir etkinlik olmasına rağmen, ondan zevk alan, etkilenen insan sayısı sonsuzdur (Boydaş, Balcı, 1997: 167).

Bütün sanatları ve bu sanatların birbiriyle ilişkisini düşünsel boyutta, sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında inceleyen kuramsal çalışmalara “Güzel Sanatlar Eğitimi” denir. Görsel sanatlar, resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, tekstil, moda tasarımı, seramik, bilgisayar sanatı gibi geniş bir alanı kapsar. Bu dalların tümüyle ilgili olarak okul öncesinden yükseköğrenime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” ya da yalnız “Sanat Eğitimi” diyebiliriz (Kırışoğlu, 2002: 2).

20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullardaki ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri kapsar. Yaygın ve tümel anlamında kullanıldığı özellikle belirtilmedikçe sanat eğitimi daha çok "plastik sanatlar alanında verilen eğitim" biçiminde anlaşılmaktadır. Her iki durumda da sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden çok, yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde ele alınmaktadır (San, 2003: 17).

Sanat eğitiminin temelinde öğrenciyi gözle düşünmeye alıştırmak, doğaya, olaylara ve yaşama bilinçle bakmayı öğretmek ana unsur olarak kabul edilmektedir. Bakma ve görmeyle başlayan bu etkinlikle algı zenginliğine ulaşan birey, ulusal ve evrensel sorunları çözümlenmede bu yetilerini kullanacaktır (Gökay, 1998).

Görsel Sanatlar Eğitimi, öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alındığı takdirde onların, bireysel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişiliğe sahip bireyler olmaları için önemli bir araç olacaktır.

Sanat eğitimi, insanların kendi yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak olumlu yönde değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 2002:2-3). Sanat eğitimi, eğer zamanında verilmezse, bireyin estetik duyarlılık karşı görüşlere saygı, farklı kültürlere değer verme, sanat eserlerini koruma bilinci kazanma ve evrensel ortak bir değeri paylaşma vb. gibi davranışları kazanamamasına yol açabilir. Gökbulut'un da (2005:167) dediği gibi sanat eğitiminin, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu algılamak ve uygulamak, her aydının sorumluluğudur. Çünkü kültür ve uygarlığın sanat yoluyla

ölümsüzleştirilmesi; sanatın, halk kültürünün ve günlük yaşamın zengin estetik birikimiyle beslenmesi ve çocuk yaşta sanat sevgisine ve sanat bilincine dönüştürülmesinden geçer. İnsanın genel eğitimi bir bütün olarak düşünüldüğünde, sanat eğitiminin genel eğitimin bir parçası olduğu yadsınmaz. Ancak, sanatın bir özgürlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğu dikkate alındığında ise, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel yasalarının ve ilkelerinin varlığı da kuşkusuzdur (Mercin, Alakuş, 2007: 17).

Sanat eğitimi, bireylerde var olan yaratıcı gücü geliştirme konusunda en etkin yoldur. Eskiden olağanüstü bir güç olarak kabul edilen "yaratıcılık", sadece yetenekli insanlara özgü olarak değerlendirildi. Günümüz Türkiye'sinde de ne yazık ki hâlâ bu düşünceler hâkim olup Görsel Sanatlar Eğitimi diye anılan sanat eğitimi dersleri "seçmeli ders" statüsüne düşürülerek, eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir (Gel, 1994). Bu nedenle sanat eğitiminin toplum ve bireylerin bakış açısına sağladığı yararlar göz önüne alınmalı ve hak ettiği değer verilmelidir.

Sanat eğitiminin en önemli işlevlerinden sayılabilecek diğer bir özelliği ise insanlık tarihini bildirmek, kim olduğumuzu; neye ve nasıl inandığımızı anlamamıza yardımcı olmaktır. Anderson'a göre (2003: 59) yaşam için sanat eğitiminin temelinde, öğrencilere sanat yoluyla kendilerini ve başkalarını anlamalarını sağlamak vardır. Bu programda sanatın içeriği, öğrenimi ve öğretim stratejileri verilir ve bunun yanında öğrencilerin kendilerini kişisel ve sosyal olarak ifade etmeleri sağlanır.

Sanat eğitiminin diğer bir amacı ise insana etik değerler kazandırmaktır. Deneyimler göstermiştir ki iyiliğin ve etik değerlerin korunması kafaya değil yüreklere iyice yerleştirilmesiyle olabilir. Duyarsızlık toplumsal çöküntünün ana sebeplerindendir (Gençaydın, 2002: 29). Sanat eğitimi yoluyla kişilere hızlı duyarlılık kazandırılabilir.

Duyarlı olmak bir bireyin yaşamında önemli olduğu gibi toplumlarında da çok önemlidir (Boydaş, 2004: 7; Gençaydın, 2002: 29). Çünkü Gençaydın'ın da (2002: 29) dediği gibi, "bilgisiz toplumlar cahil, ama duyarsız toplumlar barbar" olurlar. Örneğin kendi ben'lerinden başkasını yok sayan, kendi çıkarları için dünya'daki tüm toplumları sömürmeye çalışan, o toplumların hiçbir değerine saygı göstermeyen ve üstün bir toplum olma anlayışıyla diğer toplumlara hükmetmeye çalışan toplumlar "barbar bir toplum" olarak kabul edilebilir (Mercin, Alakuş, 2007: 18).

Sanat eğitimi ile farklı ülkeden olan bir sanatçının eserine değer veren, binlerce yıl önce yaşayan uygarlıklara ait sanat eserlerini koruyup, gelecek nesillere miras olarak bırakmak için çaba gösteren insan veya toplumlar oluşturulabilir. Ancak bir toplum o zaman sanat kültürüne sahip olarak tanımlanabilir.

Sanat Eğitimi tarihçileri, bazen okullarda bir ders olarak görsel sanatlara çok fazla vaatlerin veya iddiaların yüklendiğini yazar. Yazılı kaynaklarda sanatın, yaratıcılığı arttırdığına, kişilik gelişimine katkıda bulunduğuna, öğrencilerin okula devamında etkili olduğuna, okuma melekelerini zenginleştirdiğine ve beynin sağ bölümünü uyardığına ilişkin bilgilerin yer aldığı görülür. Buradaki her bir iddianın bazen eğitim araştırmalarına dayanan geçerli dayanakları bulunmaktadır. Ancak bu iddialardan hiçbirisi sanatın öğretimi için tek başına yeterli neden değildir; her birine sanat dersi ile birlikte, öğretim programının diğer alanları yoluyla ulaşılır (Artut, 2009).

Uruguaylı yazar Eduardo Galeano' nun belirttiği gibi “bu ben kimim demektir” diyerek kendini ifade ederken sanatçı aslında diğerlerinin kendilerinin kim oldukları ile ilgilenmeleri için onlara yardım etmektedir. Toplumsal kimliğin ifadesinin bir aracı olarak sanat, bir lüks değil, önde gelen ihtiyaçlardan bir tanesi olarak düşünülmelidir. Eğitimci Ernest Boyer “sanat insanlığın en geçerli ve evrensel dilidir. O bir süs değil, aksine iletişimin zorunlu bir parçasıdır. Bu nedenle çocuklarımıza uygarlığın en değerli sanat eserlerini algılamalarını ve anlamalarını sağlayacak bilgileri vermek zorundayız” derken görsel sanatlar eğitiminin önemini vurgulamaktadır.

“Sanat dersleri boş zamanların değerlendirilmesine ortam sağlayan süsleme amaçlı bir ders değildir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretimde resim dersleri çocuğun coşkulu ve canlı, dış etkenlere açık duygusal nedeniyle bu eğitimi alabileceği en iyi dönemdir. Bu derste çocuk, içinde yaşadığı çevreyi, ortamı tanır, çizdiği resimlerle (ben de varım...)kendini çevresine kanıtlamaya çalışır, bir değer olduğunun bilincine vararak kendisini tanımlamada önemli bir faktör olarak görür” (Artut, 2009: 225).

Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin asıl amacı kişiye yetenekleri doğrultusunda duygusal, duyuşsal, bilişsel özelliklere bağlı beceriler kazandırmak, araştırmacı, sorgulayıcı, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak ve kendine güvenen, katılımcı, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir.

Yirmi birinci yüzyıl eğitiminin amacı; bilgilendirme değil, bilgi üretme, bilgiye ulaşma ve öğrenmeyi öğretme olarak yeniden tanımlanabilir. Eski paradigmaya göre sadece sayısal- sözel değil aynı zamanda müziksel, kinestetik, uzaysal gibi farklı zekâ alanları dikkate alınarak eğitim programları hazırlanmalı, bu programlarda yaratıcı, özgür ve özgün düşünebilen, yeti, yetenek ve potansiyelleri en üst düzeyde geliştirilmiş, problem çözebilen insanlar yetiştirilmesi amaç olmalıdır (Özsoy, 2007).

Sanatın bireysel işlevi: Bireyin sağlıklı ve başarılı, dengeli ve doyumlu, duyarlı ve mutlu olması için davranışları üzerinde belirli izler bırakan estetik uyarılma ve tepkide bulunma, yorumlama ve yaratma biçimlerini kapsar.

Sanatın toplumsal işlevi: Bireyler, birey ve toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma, dayanışma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği yapma, birleşme ve bütünleşme sağlamlasında sanatın oynadığı rolleri kapsar.

Sanatın kültürel işlevi: Toplumsal kültürü arttırıcı, kültürel özellikleri taşıyıcı ve kuşaktan kuşağa aktarıcı, kültürlerarası ilişkileri çeşitlendirip zenginleştirici, güçlendirip pekiştirici, sanatsal birikimi ve etkinlikleri kapsar.

Sanatın ekonomik işlevi: Sanat alanında sanatsal karakter korunmakla birlikte gittikçe belirginleşen arz ve talep ilişkisinin ağır bastığı, ön plana çıktığı çalışma ve düzenlemeleri kapsar.

Sanatın eğitimsel işlevi: Sanatın bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, etkili ve verimli bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı sanatsal öğrenme ve öğretme etkinliklerini kapsar (MEB, Raporu, 1991: 6).

Toplumda sosyal, siyasal, bilim ve teknoloji alanında meydana gelen değişimler ve sanatla olan etkileşim ile görsel sanatlar eğitiminin bilgi çağında önemi giderek artmıştır. Bu nedenle çağın değişimine ayak uydurabilecek genç kuşakların yetişmesinde, sanat eğitiminin önemi unutulmamalıdır.

5.2. Okul Döneminde Sanat ve Görsel Sanatlar Eğitimi

Eğitimin birbiriyle devamlı etkileşimde bulunan üç temel ögesi bulunmaktadır. Bu üç temel öge öğrenci, öğretmen ve program olarak adlandırılmaktadır. Bir eğitim sisteminin etkililiği ve verimliliği bu üç ögenin belirli bir hedefe doğru bir uyum içerisinde ilerlemesine bağlıdır. Bu öğelerin herhangi birinde meydana gelebilecek bir bozukluk, zayıflık, verimsizlik veya yanlış işleyiş bütün bir sistemin verimliliğini düşürecektir. Bu öğelerden herhangi birinin diğerinden daha önemli olduğu söylenemez (Karagözoğlu ve diğerleri 1993: 209).

Okullar da eğitimin önemli bir bileşenidir, toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen kurumların ortak adıdır. Okullarda bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim faaliyetleri sunularak, öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışılır (Erden, 2001).

Eğitim toplumlar için zorunlu bir ihtiyaçtır. Okul dönemi, ilkokuldan başlayıp yükseköğretim kurumlarındaki yan dal sanat derslerine kadar tüm örgün eğitim aşamalarını içerir. Bu dönemde çocuk ya da genç, daha önce içi içe olduğu sanat olgusu üzerine düşünsel bir dünya kurabilir, kurabilmelidir. İmgeleme yöntemiyle olgunun öncesine ve sonrasına da nüfus edebilmeli, sezgileriyle kendi yeni olgularını yaratabilmelidir. Artık keşif dönemi bitmiş ya da keşif döneminin yanı sıra icat dönemi de başlamıştır. İnsanda bir içgüdü olarak var kabul edilen ‘yaratıcılık’ bu dönemde ilginin peşi sıra ve bilinçli olarak kendini gösterecek ve kendini kanıtlayacaktır (Erinç, 2004).

İlköğretimde sanat eğitimi (Resim) belli amaçlar çerçevesinde oluşmaktadır.

- Çocukların yaratıcılık yönlerini geliştirmek.
- Temel sanat bilgilerini çocuğun yetenek düzeyine paralel olarak kazandırmak.
- Çocukların çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, düşüncelerini ifade edebilme yeteneği kazandırmak.
- Çocukların okul ve okul sonrası yaşantılarını, olumlu etkileyecek iyi alışkanlıklar kazandırmak.
- İş sevgisi aşılacak ve rastladıkları zorlukları kendi iradeleriyle yenebileceklerini öğretmek.
- Aletleri ve malzemeleri tanıtmak, bunlar arasındaki ilişkileri ve kullanışlarını anlatıp öğretmek.
- Sanatın özgürlük olduğunu kavratma.
- Sanatı yaşama katma ya da sanatın değerini anlatma

Resim dersinde konu ise; bir olay, bir masal ya da günlük yaşantılar, bayramlar, pazaryerleri, sinema, panayır, maç, lunapark, düğün v.s. olabilir. Boya olarak ta kuru

kalem boyası, sulu boya, pastel boya, guaj boya, çini mürekkep vb. boyalar kullanabilmektedir.

Çocuklarda yaratıcılık ise; bilinçaltı ve bilinçüstü birikimleri çatışması sonucu ortaya çıkar. Ayrıca çocukların psikolojik farklılıkları nedeniyle yaratıcı aşamadaki davranışları da değişken olmaktadır. Yaratıcılıkla ilgili ise bazı bulgular sabittir. Bunlar ise;

- Yaratıcılık için, özellikle çok çalışmak, deney, gözlem, inceleme, araştırma çabası ilk koşuldur.
- Yaratıcı kişinin algı alanının zenginleştirilmesi algı alanının sürekli beslenip doyurulması gerekir.
- Yaratıcılık için hem zihinsel hem de bedensel etkinlik şarttır.
- Yaratıcı etkinlik içine giren çocuğun davranış bakımından bazen normalin ötesine taşan durumları doğal karşılanmalıdır (PAÜ, Sanat Eğitimi Ders Notu, 30-31).

Sanat eğitiminin araç-gerece dayalı bir eğitim olduğu bilinmektedir. “Nitelikli sanat yayınları, slaytlar ve onları göstermede kullanılan araç-gereç, video çekici ve kullanılan araç-gereç, video çekici ve oynatıcıları, dokümanter filmler, galeriler, bol ve uygun ışıklı atölyeler bugün sanatı meslek olarak öğreten yükseköğretim kurumlarında bile yeterli oranlarda değildir. İlk ve orta öğretim kurumlarında ise yok denecek kadar azdır” (Halıçınarlı, 1998: 70).

Sanat Eğitimi, genel anlamında, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Bu eğitimin okul ve eğitim düzeylerine göre ele alınması ise sanat eğitiminin daha dar bir alanını kapsar, okullarda güzel sanatlara ilişkin ders ve etkinlikler bütünü olarak anlaşılır. Sanat eğitiminde ders ve çalışmalar güzel sanatların şu dallarını içerir ya da içerebilir: Resim, çizim, grafik, heykel, mimarlık. Kullanım sanatları diyebileceğimiz çömlekçilik, dokuma, sepet örme, hatta marangozluk gibi dekoratif ve el sanatları; afiş, fotoğrafçılık, film gibi görsel iletişim alanları. Bu görsel ve plastik sanat dalları yanına işitsel alanlar da katılır. Böyle olunca sanat eğitimi kavramı en yetkin ve çağdaş anlamına ulaşmış olmakta, yazın (edebiyat) ve müziğin yanı sıra tiyatro, opera, bale ve sinema gibi sahne ve gösteri

sanatları ile televizyonu, bir başka deyişle basın, yayın ve kitle iletişim araçlarının özellikle görsel-işitsel olarak estetikle ilgili alanlarını içine almaktadır (San, 1983).

İlköğretimde verilen görsel sanatlar dersi burada açıklanan tüm sanat dallarını içermemektedir; çünkü buradaki sanat dalları ayrı ayrı ders olarak okutululacak yoğunluğa sahiptir ve bu derslerin, ancak sanatçı yetiştiren kurumlarda verilmesi mümkündür.

Okul öncesi dönemde, sanatsal olguları iyice tanıtan bir öğrenme durumunda bırakılan çocuk, okul döneminde, ilgisine göre sanat alanlarından birine kendi iradesiyle yönelebilir. Sanatı yeterince tanımadan okula gelen bir öğrenciyi müzik ya da görsel sanatlar gibi iki seçenek alanı ile karşı karşıya bırakmak ‘sanatın bütünlüğü’ ilkesine aykırı düşmek olur. ‘Hiç yoktan iyidir’ gibi bir görüşle sanat eğitimi yapmak ya da boş zamanları değerlendirme gibi bir yaklaşımla müfredatlara zorunlu sanat dersi yüklemek çocuğa ve gence sanatı sevmeye ve sanat zevki verme yerine sanat korkusu vermektense öte bir işe yaramaz (Erinç, 2004).

Peki görsel sanatlar dersi tüm bu sanat dallarıyla ilgilenemezse, çocuklara ne vermelidir? Bu konuda sanat eğitimcilerinin birleştikleri düşünce; görsel sanatlar eğitimi yoluyla çocukta yaratıcı, yapıcı ve estetik kişiliğin geliştirilmesidir (Etike, 2001).

Nitelikli bir sanat eğitimi, belirli değerlerin taşıyıcısı olan, çağın gelişen ve değişen şartlarına göre kendini yenileyebilen bir müfredat (öğretim) programı ile mümkündür. Müfredat programları, çocuğu tanıyan alanında uzman eğitimciler tarafından hazırlanmalı, seviyeye uygun, kültürel değerlerin taşıyıcısı, çağın gelişen değerlerini içinde barındıran, yaratıcı, yapıcı ve üretken gençleri yetiştirmeye yönelik olmalıdır. Nitelikli bir sanat eğitimi programı çocuğu tek yönlü geliştirmeyi hedeflememelidir. Sanat tarihi ile kendi kültürünü ve dünya sanatını tanıtmalı, eleştiri ile sanat eserlerini anlayabilme özelliği yüklemeli, estetik ile sanatın ve güzelliğin doğasını anlama ve sorgulama yetisi kazandırmalıdır. Uygulama çalışmalarında, tasarım eleman ve ilkelerini kullanarak, önce görmeyi, sanatsal tekniklerle kendini ifade edebilmeyi ve yaratıcılığını geliştirmeyi hedeflemelidir (Buyurgan, Buyurgan, 2012: 5).

Öğrencilerin eğitim ihtiyacıyla paralel bir tarzda oluşturulmuş bir eğitim programına devam eden çocuğun mesleğe yönelik beklentisinin olumlu olması beklenir. Benzer şekilde öğrencilerin eğitim programında yer alan amaçlara ulaştıkça yani sınıf düzeyleri arttıkça beklentilerinin pozitif yönde gelişeceği varsayılır (Erden, 2001).

Sanat eğitimi, ilköğretim okullarından, yükseköğretim kurumlarına kadar, zincirleme olarak, kopmayan halkalar şeklinde devam eden ve ara vermeksizin artan bir etkinlikle öğrenciye sunulmalıdır. Eğer ilk ve orta öğretimde görsel sanatlar ve müzik gibi dersleri hor gören bir eğitim sistemi varsa ve öğrenciye ‘roman, şiir okuyacağına, resim yapacağına dersini çalış’ diyen bir velilik ve öğretmenlik sistemi egemen ise yükseköğretimdeki sanat dersleri de not alıp geçilmesi zorunlu darboğazlar olmadan öte gidemez (Erinç, 2004).

5.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitimi Tarihçesi

Bir milletin sanat eğitiminin temelleri incelenirken, uygarlık tarihinden bağımsız düşünmenin zorluğu inkâr edilemez. Farklı çağ ve dönemlerde sanata çeşitli anlamlar ve roller yüklense de toplumların uygarlık tarihlerinin sanat tarihleri ile paralel geliştiği söylenebilir. Gelişen uygarlıklara paralel olarak sanatın üstlendiği çok önemli görevlerin başında ise “eğitim” gelmektedir. Genel eğitim içinde “Sanat Eğitimi” nin Türkiye’deki tarihsel sürecine dair tespitlere bakıldığında, “Türklerin Orta Asya’da ilk kez görüldükleri yüzyıllardan, Cumhuriyet dönemine kadar güzel sanatlara ve bunun eğitimine önem verdikleri görülür” (Özsoy, 1996: 111).

Türk resim sanatının geçmişine bakıldığında, objeden uzaklaştırılan ve non-figüratif resmin kaynağı olan arabeskler, mimariye ve yan birimlerine uygulanan yazılar, taşa nakış gibi işlenerek sabır, hüner ve estetik kokan eserlerin tümünün çağdaş resim sanatımızda bir altyapı özelliğinde olduğu görülecektir. Sanatsal bir gelişim ve değişim ansızın olamayacağından Türk sanat eğitimindeki gelişmenin yavaş seyretmesi de doğal karşılanabilir. Bu bakımdan Tansuğ’un dediği gibi (1993: 11), “Tarihsel Türk sanatının özellikle İslami çağlarda gerçekleşen özgün biçim verileri, yenilenme süreci içine bir etken unsur olarak sızmışlardır.”

Osmanlı devletinin çöküşünü engellemek düşüncesiyle batılılaşma eksenli hareketler içinde hem askerî hem eğitim içerikli bir takım yenilikler başlarken, resmî ve sivil okulların programlarına resim dersi de eklenmiştir. Batılı anlamda resmin okul programlarına girişine ilişkin olarak Etike (1991: 24), “Ordunun teknik alanda gelişimini sağlayacak bir araç görevini üstlenerek Türkiye’ye giren resim” derken, Akyüz (1997: 125), bir Askerî Deniz Okulu olarak 1776’da açılan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, günümüzün ilk ve kısmen ortaöğretim

düzeyinde olup, ilk iki yıl resim derslerinin de verildiği bir okuldur, demektir. 1795'te açılan Mühendishane-i Berri-i Hümayun'un ders programında hat sanatının yanı sıra resim dersi de konulmuştur. 1834'te açılan Mekteb-i Fünun-ı Harbiye'nin ders programında da resim dersine yer verilmiştir (dhgm.meb.gov.tr).

Osmanlı İmparatorluğunda figüratif resim, ya Enderun'da yetişen, ya da tekke ve dergâh gibi dinsel öğretilerin kuram ve uygulamasının gerçekleştirildiği kurumsal yapılardaki nakkaşların elinde belirli bir seviyeye gelmişti. Tanzimat'ın ilanıyla birlikte gündeme gelen yenileşme, Osmanlı seçkinlerinden halka uzanan bir harekettir. 19.yüzyılın özellikle ikinci yarısında yetişen ressamın çoğunlukla askerlerden çıkması ve paşa ressamı olarak adlandırılması bu nedene dayanmaktadır. Topçu Kara Okulu gibi öğretim kurumlarının açılması ve hendese-i tersimiye, resm-i hatii gibi resim sayılabilecek bilgilerin verilmesi, yetenekli gençlerin yabancı ülkelere -özellikle Fransa'ya- gönderilmesi bu sonuca neden açmıştır. Böylece batılı resim anlayışı sanatımıza girmiştir (Güvemli, 1975: 38-43).

19. yüzyılda bu okullardan yetişen Osmanlı ressamının çoğu asker kökenliydi. Genellikle manzara resmi yapan bu asker kökenli resamlardan ilk akla gelenler; Beşiktaşlı Tevfik, Giritli Hüseyin, Karagümrüklü Hüseyin, Darüşşafakalı Hüseyin, Mirliva Osman Nuri, Servili Ahmet Emin, Kaymakam Ahmet Şekür, Üsküdarlı Osman ve Bedri Kulları'dır. Osman Nuri Paşa, Süleyman Seyyid Bey, Şeker Ahmet Paşa, Hoca Ali Rıza(1885–1930) Halil Paşa, Hüseyin Zekâi Paşa, Ferik İbrahim Paşa ile Türk resminde figür üzerine kurulu köklü bir geleneğin başlatıcısı sayılabilecek Osman Hamdi (1842–1910) batılı tarzda resim sanatımızın başlangıcındaki ilk önemli ressamlarımızdır. Batı etkisindeki resim sanatımızın 'primitifler'i yani bu dönemi başlatan öncü ressamlarımız: Fahri Kaptan, Ahmet Bedri, Hüseyin Giritli, Ahmet Münip, Salih Molla Aşki, Ahmet Ziya ve bugün isimleri tam olarak bilinmeyen bir grup ressamdır. Ayrıntıya inen titiz çalışma teknikleri uygulayan özellikle de fotoğraftan yararlanma yöntemleriyle ile resimler yaparak batılı anlamdaki resim sanatımızı geliştirip kurdular. Bu ressamlarımız öğrenimleri esnasında, Paris sanat çevrelerini hâkimiyeti altında tutan Romantizm ve Neo Klasizme rağmen Courbet'in sanatını ihmal etmediler. Yurda dönüşlerinde Courbet'in renk ve canlılık endişesini getirmişlerdir. Onlar sadece Batı tekniği ile resmi değil Paris'in çağdaş sanat anlayışını da beraberinde getirmeye ilk günden çalışmışlardır (İslimyeli, 1965).

II. Meşrutiyet'te 1913'te çıkartılan "İlköğretim Geçici Kanunu" ile altı yıl olarak zorunlu kılınmış olan ilköğretim programında olduğu gibi, ortaöğretim anlamındaki Erkek ve Kız Sultanilerinde de resim dersine yer verildiği görülmektedir. Rüştüye ve İdadilerdeki resim derslerinde litografi (Taşbaskı) tekniğiyle figürlü figürsüz modeller ve manzaralardan kopyalar yapılırken ezber ve hayalden resimler ya da doğaya bakılarak resimler yapılamazdı. Buna karşın günümüz Mesleki ve Teknik liselerine benzer özellikteki sanayi mekteplerinde ise, geometrik motifler ve özellikle arabesklere dayalı programlar yürütülmekteydi (Özsoy, 1996: 114).

Cumhuriyet dönemine kadar sanat eğitimi bakımından en önemli gelişmenin kuşkusuz, Osman Hamdi Bey'in 1883'te kurduğu ve 1910'a kadar müdürlüğünü yaptığı Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) olduğunu belirtmekte yarar vardır. Bu okul ile ilgili olarak Turani (2007: 667), "...sivil yaşama daha yakın bir sanatçı heyecanı görülmeye başlandı." derken, Kılıç'a göre de (1996: 86), "Figürlü düzenlere ve portrelere yönelmekle özgünlüğünü kanıtlayan Osman Hamdi Bey'in kuruculuğunu yaptığı bu mektep, bir anlamda artık resim sanatının askerlerden sivillerin ellerine geçmesi demektir." Osmanlı'nın son döneminde başlayan yenileşme hareketleri, askerî okul programlarına resim derslerinin de girmesi, Osmanlı sultanı Abdülaziz'in sanata olan ilgisi gibi nedenler bir akademinin kurulmasının ön hazırlığı olmuştur. Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi), işte böyle bir ortamda Batıdaki akademilerin bir benzeri olarak kurulmuştur.

Cumhuriyet dönemine geldiğimizde ise İlköğretim ve Orta Öğretim Sanat Eğitimi kapsamında amacın, okullarda cumhuriyet rejiminin gerektirdiği ve yeni Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu nesiller yetiştirmek olduğu görülmüştür. Bu dönem kültür tarihimizin canlı ve parlak bir dönemidir. Yeni ulus olma, yeni bir toplum olma yolunda çağdaşlaşmaya doğru bir süreç yaşanırken, dil devrimi başta olmak üzere yenilikler birbirini izler. Atatürk, ümmet olmaktan ulus olmaya geçişin gerekliliğini ve önemini her fırsatta vurgular (1929). Ulusal benliğin bulmada sanata ve sanatçıya güvenir. Bu bağlamda yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik çeşitli çalışmalar başlatılır (Akyüz, 2004: 312).

Özsoy'a göre (1996: 115), Cumhuriyetin ilk yıllarında hükümetin davetiyle Türkiye'ye gelen ünlü eğitimcilerden Amerika'lı John Dewey'e okulların mevcut durumu incelenmiş ve 1926'da hazırlanan ayrıntılı rapor, yerli eğitimcilerin de gayretleri ile sonuçlandırılarak Eğitim Bakanı Mustafa Necati döneminde yürürlüğe konulmuştur. Dewey'in hazırladığı raporda; okullarda resim ve el işleri atölyelerinin kurulmasına ve buraların gerekli araç ve gereçle donatılmasına, yükseköğretime devam etmeyeceklerin yaşamlarında kendilerine yetecek bilgi ve becerilerin kazandırılmasında ve de bilginin kullanılmasında uygulamaya ve özellikle el işlerine önem verilmesine, görsel sanatlarda yeteneklerin geliştirilmesinin bireysel ve toplumsal önemine ve yararına dikkat çekilmiştir.

Özsoy'a göre (1998: 58), 1926'da kurulan Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde 1932 yılında resim bölümü açılmıştır. Gerçekten bu bölümün açılışı ile Türkiye'de sanat eğitiminin temellerini oluşturmada önemli role sahip resim öğretmeni yetiştirme işinin kurumsallaştırılması sağlanmıştır. Böylece cumhuriyetin yeni insanı geçmişin olumsuz etkilerinden arınıp, olumlu değerlerini sürdürürken çağdaş ve uygar dünyanın verilerinden de yaralanacak biçimde eğitilmesi amaçlanmıştır.

1923-1933 yıllarında Türkiye'nin kültür politikası, çağdaşlaşmak için sanat alanında en uygun olanı uyarlamak olarak belirlenmiştir. Sanat alanında Kübizm'in gelecekçi ve yapısalcı nitelikleri ile yeni ulusun sanatına en uygun akım olduğu düşünülmüştür. Ama oluşacak yeni ortamda Türk Kübizmi ulusal nitelikleri ile diğerlerinden farklı olacaktır (Yaman, 1994: 156).

1924-1927 arasındaki dönemde ortaöğretim kurumlarının ilk kademesi olan ortaokullarda resim dersi haftada 1 saat ve zorunlu olarak gerçekleştirilmiştir. Fakat alan öğretmeni eksikliği sebebiyle ilköğretim öğretmenlerine açılan kurslarla bu sorun giderilmeye çalışılmıştır. 1938'de başlayan geleneksel disiplinlere dönüş eğilimi sonucu, resim ders saatleri azaltılmış ve programlarda ağırlık sosyal bilgilere verilmiştir. Resim dersinde yöntem açısından bu dönemde bir değişiklik görülmemektedir. 1949 yılında Ortaokul programlarına İş Bilgisi dersi konulur ve yazı dersi Türkçe dersi içerisinde

uygulanmaya başlar ve bu program 1970'li yıllara kadar bir değişiklik olmadan devam ettirilir (Özsoy; 2007: 79).

1940'lı yıllarda Resim-İş derslerinin hedefi daha ziyade "Çocuk Merkezli" yaklaşımlara yönelir (Kırışoğlu, 2005: 37-38). 1952 yılına kadar liselerde, Sanat Eğitimi ile ilgili ders görülmemektedir. 1952-1956 yıllarında ise resim ya da müzik dersi seçmeli ders olarak haftada iki saat şeklinde uygulanmıştır.

Liseler için hazırlanan ve 1957 yılında tebliğler dergisinde yayınlanan resim dersi programında, Baltacıoğlu'nun getirdiği prensipler biraz zenginleştirilerek tekrar kaleme alınmıştır. Bu programda konular öncekilerde olduğu gibi; a) Tabiat Resimler, b) Hayali Resimler olarak iki bölüme ayrılmış, bunlara ek olarak; Dekoratif Resimler, Grafik Çalışmaları, Şematik Resim, İş Resimleri ve Toplu Çalışmalarda Yapılan Resimler başlıkları altında konular belirlenmiştir (Özsoy, 2007: 79).

1970'li yıllarda nüfusun da fazlaşması ile bütün alanlarda olduğu gibi, sanat eğitimi alanında da öğretmen açığı giderek artmıştır. 1966'da Resim-iş öğretmeni açığı 700 iken, 1972'de bu sayı 3126'ya yükselmiştir (Telli,1990: 24). Bu öğretmen açığını giderebilmek için; Gazi, İstanbul, İzmir Eğitim Enstitüsü Resim-iş bölümü Güzel Sanatlar akademisi mezunları yanında, resim öğretmenliği ile ilgisi olmayan; Kız Teknik Öğretmen Okulu, Kız Enstitüsü, İlköğretmen Okulları, Yüksek Köy Enstitüleri, Sosyal Hizmetler Akademisi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi vb. gibi okulların mezunları öğretmen olarak atanmıştır.

1970 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şûrasında kararlaştırılan "Sanat ve İş eğitimi" programı 5 Nisan 1971 tarihinde 1651 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır. Bu yıllarda liseler için Sanat eğitimi Programları yapılmış ancak, bu programlar uygulama olanağı bulamamıştır.

1972 yılında İş Dersi bir program değişikliği ile "İş ve Teknik Eğitimi" adı altında öğrencinin yaratıcı düşüncesini geliştirmeyi amaçlayan bir ders konumuna getirilmiştir. Amaç, öğrencinin yeteneğini belirleyerek yönlendirmektir. Bu yeni program da geleneksel el sanatları öğretimi ve "iş terbiyesi" yerine daha yaratıcı, sanatsal işlevsel bileşenleriyle teknolojik çağa uygun bir tasarım dersi hedeflenmiştir. 1970'den 1990'a kadar programlar incelendiğinde gerek ders saati bakımından gerek ek içerik bakımından uygulamada bir değişiklik görülmemektedir (<http://www.enveryolcu.com.tr>).

1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı "Üniversiteler Kanunu" ile üniversitelere geniş kapsamlı bir özerklik getirilmiş, "Yükseköğretim kurulu" kurulmuştur. Yükseköğretim kurumları; üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokullar, konservatuvarlar, meslek yüksekokulları uygulama araştırma merkezleridir. Plastik sanatlar alanında akademik eğitim, üniversitelerde yükseköğretim düzeyinde verilmektedir. Liseden mezun olan ve sanat eğitimine yönelmek isteyen öğrenciler Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezince (ÖSYM) yapılan sınavdan sonra, puanları Güzel Sanatlar Fakülteleri'nin taban puanlarını tuttuğu takdirde fakültelerin özel yetenek sınavlarına girebilmektedirler.

Üniversitelerin sanat eğitim veren kurumlarda, takip ettikleri akademik program çerçevesinde; hem sanatçı hem de sanat eğitmeni yetiştirmeleri amaçlanır. Amaç ne olursa olsun bu kurumlar; sanatın gelişimine katkı sağlayan, yükseköğretim düzeyinde sanat eğitimi veren kurumlardır (Erbay,1997: 150).

İlköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki okullara yönelik olarak 1990'lı yıllarda MEB'da program geliştirme çalışmaları yapılmış, hazırlanan yeni programlar uygulamaya konmuştur. Görsel sanatlar eğitiminde İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı 1992 yılında hazırlanmış ve uygulamaya konularak liseler ve öğretmen liseleri için de görsel sanatlar eğitimi programları hazırlanmıştır (Özsoy, 2007: 82). Programa ilişkin olarak İlhan (1997: 18), "Resim-iş dersi öğretim programının genel amaçları incelendiğinde, çağdaş bir yaklaşımla hazırlanmaya çalışıldığını görmekteyiz." görüşünü savunurken, programın "çok ideal tanımlamalar ile hazırlanmış" olduğuna dair düşüncelerini belirten Pekmezci (1997: 48), ancak bu programın uygulanabilmesi için gerekli sistem altyapısı ve sanat eğitimcisi kapasitesinin yeterli olup olmadığının da sorgulanmasını istemektedir.

Türkiye'de bugün sanat (resim-iş) eğitimi, farklı düzey ve niteliklerde de olsa örgün eğitim sisteminin her kademesinde uygulanmakta olduğu bilinmektedir. Ayrıca, 1989-1990 öğretim yılında İstanbul'da, 1990-1991 öğretim yılında da Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir ve sonraki yıllarda başka illerde Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nin açılması sanat eğitimi adına somut adımlar olarak görülebilir.

Geçmişten günümüze sanat eğitimi tarihinde uygulanan yöntemler şu şekilde özetlenebilir;

Çocuk merkezci yaklaşım; küçük çocuğun kendi kendini düzenleyen özgür bir ortamda dinamik bir sistem içinde sanat öğrenmesidir. Bunun için önce yaygın bir programla, bol araç ve gereç ile ve özgür ortamda yüreklendirilmesi gerekir. Görsel Algının Geliştirilmesi, görmeyi öğrenmeyi amaçlar.

Algılamada gelişme; uygulamalı etkinliklerle öğrenilmeli, çocuğun doğal büyümesine bağlı olarak görsel algısı da gelişir. Algısal Gelişme öğretimle de gerçekleşir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta amaçlanan davranışlar geliştirilmelidir.

Disiplin merkezci yaklaşım; görsel sanat alanı ile bilgili her türlü bilgi, beceri, değer öğretim yolu ile öğrenciye kazandırılır. Bu görüşün öngördüğü öğretim yolları ile sanat eğitiminde derinleşmeye gidilebilir.

DeneySEL yaklaşım; çocukların kendi başlarına çeşitli gereçlerle deney yapmalarını, sanatsal süreci yaşamalarını estetik ve sanatsal gelişmede temel almaktadır. Bu yaklaşım “bırakınız yapsınlar” anlayışına dönüştürülmedikçe derslerde okullarda diğer yaklaşımlarla birlikte uygulanabilir (Kırıışoğlu, 1991: 250-253).

5.4. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Uygulanan Sanat Eğitimi ve Niteliği

Üstün yetenekli çocukların var olan potansiyellerini performansa dönüştürmeleri için gerekli motivasyonu sağlamak ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilmeleri için Bilim ve Sanat Merkezi Sanat ve Spor Etkinlikleri (Görsel Sanatlar) Biriminde yapılan etkinliklerde çeşitli yaratıcı yöntemler uygulanmaktadır.

- Kapsamlı düşünme; birden fazla yöntem.
- Beyin fırtınası, (A. Osborn) grup çalışması.
- Drama ve müzikle eğitim teknikleri.
- Kuluçka yöntemi; bir konu üzerinde uzunca çalıştıktan sonra dikkat başka bir konuya çevrilir. Kuluçkaya yatırılan esas konuya dönünce yaratıcılıkta sıçrama söz konusu olabilir.
- Not alma yöntemi; eskiz, karalama birçok yaratıcı düşünce ya da buluş kâğıt üzerine çabucak aktarılır. Bulunan çözümler, sürekli evrime uğrayarak gelişir ve zenginleşir. Her tür malzeme kullanılır, eskiz kâğıdı, bilgisayar vs.

- Sentez yöntemi; buluşlar çoğu kez birbiriyle çelişen, aykırı unsurların bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. (Örn. Picasso' nun Kübizmin doğuşunu Afrika maskelerinden esinlendiğini söylemesi gibi) Ayrıca bir not defterine sürekli not almak ya da yazmakta yöntemlerden biridir, yaratıcılık adına. Daha sonra bu notlar değerlendirilir, ilişkilendirmeler yapılır.
- Görsel incelemeler; bakma, gözden geçirme, denetleme. Müzeler, sanat galerileri, kütüphaneler beyni zenginleştirecek kaynaklardır (Çelik, 2012).

Bilim ve Sanat Merkezi Sanat ve Spor Etkinlikleri (Görsel Sanatlar) Biriminde çocuklara uygulanan etkinliklerden sonra geri bildirim sonuçları değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelerin sonucuna göre ilgisi ve motivasyonu yüksek olan çocuklarda iletişim, kendini ifade, yaratıcılık, sorun çözme, sentez, analiz ve değerlendirmenin üst seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Çalışma süreci; düşünce, duyarlılık, mantık, hafıza kullanımı gibi tüm zihinsel fonksiyonların yer aldığı bir akış içerisinde gerçekleşmektedir. Böylece çocukların duygusal ifade yanını analitik düşünce yanıyla birleştirerek bir bütün olmasına yardımcı olunmaktadır (Özgen, 2009).

7-11 yaş Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Destek Eğitim Programı (DEP) başlangıcından itibaren yapılan ön testlerle bilişsel, duyuşsal, devinişsel alan beceri düzeyleri ve hazır bulunmuşlukları ortaya çıkarılmaktadır. Öğrencilerin öğrenme stilleri, tüm yetenek alan beceri düzeyleri, alınan geri bildirimler ve lider/danışman öğretmen gözlemleri değerlendirilerek yetenek profilleri çıkarılmaktadır. Bu doğrultuda yaratıcılıklarını öne çıkaran bireysel programlar; Bireysel yetenekleri farketirici Program (BYFP) hazırlanarak bireysel yeteneklerinin farkına varmalarını sağlamak için yetenekleri ve özel ilgileri doğrultusunda alt modüllere yönlendirilmektedirler (Resim, desen kompozisyon, renk ve renkli resim teknikleri, grafik resim ve grafik tasarım çalışmaları, bilgisayar destekli grafik tasarım, illüstrasyon, özgün baskı teknikleri, serigrafî, hat sanatı, ebru sanatı, minyatür sanatı, karikatür sanatı, duvar süsleme, rekreasyon, kaligrafî, modelaj ve heykel çalışmaları, seramik sanatı ve uygulama çalışmaları, mimarlık, iç mimari, temel tasarım, endüstriyel tasarım, tekstil tasarım, vitray sanatı, dokuma, fotoğrafî, sanatsal – belgesel - deneysel fotoğraf tasarımı, sinematografî, video art, video klip - reklam filmi - çizgi film, estetik ve sanat eğitimi vb.).

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada Samsun, Ordu ve İstanbul(Beşiktaş) illerindeki 7-11 yaş grubu üstün yetenekli olarak belirlenen BİLSEM öğrencilerinin aldıkları sanat eğitimine olan yaklaşımlarını saptamak, velilerin merkezler hakkındaki memnuniyetlerini saptamak ve Ülke genelindeki BİLSEM’ler de görev yapan resim-iş eğitimi öğretmenlerinin sanat eğitimine olan yaklaşımlarını saptamak amacıyla 201 öğrenci, 134 veli ve diğer illerdeki BİLSEM’lerde görev yapan 16 öğretmene 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında anket uygulaması yapılmıştır.

Uygulanan öğrenci anket çalışmasında 7-11 yaş grubu üstün yetenekli olarak belirlenen BİLSEM öğrencilerinin aldıkları sanat eğitimine olan yaklaşımlarına, uygulanan veli anketi çalışmasının 1-2-3. bölümlerinde kişisel bilgilere, 4-5-6-7-8-9-10. Bölümlerinde de BİLSEM’ler hakkındaki genel görüşlerine. Uygulanan öğretmen anketinin birinci bölümünde kişisel bilgilere, ikinci bölümde alana ilişkin görüşlere yer verilerek kişilerden bu konulardaki düşünce ve uygulamalarına yönelik bilgiler alınmıştır.

Bu bölümde; kişisel bilgileri, yukarıdaki uygulamaları ölçmeye yönelik anket sorularına verilen yanıtların frekans ve yüzdelik dağılımları hesaplanarak tablolar halinde gösterilmiş, bu sonuçlara göre yorumlara yer verilmiştir.

6.1. Anket Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçları

Bu bölümde araştırmamızda kullandığımız anketlerin geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına, bu sonuçlara nasıl ulaştığımıza ve hangi yöntemleri kullandığımıza değinilmiştir.

6.1.1. Ön Deney Grubundan Elde Edilen Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçlar

Likert ölçek kullanılan çalışmamız için Cronbach’s Alpha katsayı ile testin güvenilirliği ölçülmüştür. Katsayının 1’e yakın olması o testin güvenilirliğinin güçlü olduğunu göstermektedir. Anketleri uygulamadan önce test etmek amacıyla “Zamana Göre Değişmezlik” ilkesinden yola çıkarak aynı anket, aynı gruba 3 ay süre ile tekrar

uygulanmıştır. SPSS programından elde edilen sonuçlarda katsayılarının birbirine olan yakınlığı ile anketlerin güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 1. Veli Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen SPSS Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,679	,681	25

Tablo 2. Veli Anketlerinin İkinci Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,694	,696	25

İlk uygulamadan elde edilen ,679' luk değer ile ikinci uygulamadan elde edilen ,694' lük değer birbirine yakındır. Bu durumda anketin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Öğrenci Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,876	,904	30

Tablo 4. Öğrenci Anketlerinin İkinci Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,868	,892	30

İlk uygulamadan elde edilen ,876' lık değer ile ikinci uygulamadan elde edilen ,868' lük değer birbirine yakındır. Bu durumda anketin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Öğretmen Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlilik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,854	,866	6

Tablo 6. Öğretmen Anketlerinin İlk Uygulamasından Elde Edilen Güvenirlilik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,878	,885	6

İlk uygulamadan elde edilen ,878' lik değer ile ikinci uygulamadan elde edilen ,868' lik değer birbirine yakındır. Bu durumda anketin güvenilir olduğu söylenebilir.

6.1.2. Deney Grubundan Elde Edilen Güvenirlilik ve Geçerlik Sonuçları

Anketlerin analizlerini yapmadan önce güvenilirlik testinin yapılması gerekmektedir. Likert verilerimiz için bu testi yaptığımızda aşağıdaki sonuç elde edilmiştir:

Tablo 7. Öğretmen anketleri Güvenirlilik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	N
,895	21

Öğretmen anketlerinin güvenilirliğine bakıldığında Tablo7'e göre katsayımız 0,895 çıkmıştır yani testimizin güvenilirliği tama yakın bir değerdir. Testin güvenilirliği ise testin geçerliliğine bir adımdır.

Anketlerin analizlerini yapmadan önce güvenilirlik testinin yapılması gerekmektedir. Likert verilerimiz için bu testi yaptığımızda aşağıdaki sonuç elde edilmiştir.

Tablo 8. Toplam Öğrenci Anketleri Güvenilirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	N
,874	30

Likert ölçek kullanılan çalışmamız için Cronbach's Alpha katsayı ile testin güvenilirliği ölçülmüştür. Katsayının 1'e yakın olması o testin güvenilirliğinin güçlü olduğunu göstermektedir. Toplam öğrenci anketlerinin güvenilirliğine bakıldığında Tablo8'e göre katsayımız 0,874 çıkmıştır yani testimizin güvenilirliği tama yakın bir değerdir. Testin güvenilirliği ise testin geçerliliğine bir adımdır.

Anketlerin analizlerini yapmadan önce güvenilirlik testinin yapılması gerekmektedir. Likert verilerimiz için bu testi yaptığımızda aşağıdaki sonuç elde edilmiştir.

Tablo 9. Toplam Veli Anketlerinin Güvenilirlik İstatistiği Sonuç Tablosu

Cronbach's Alpha	N
,718	25

Likert ölçek kullanılan çalışmamız için Cronbach's Alpha katsayı ile testin güvenilirliği ölçülmüştür. Katsayının 1'e yakın olması o testin güvenilirliğinin güçlü olduğunu göstermektedir. Toplam veli anketlerinin güvenilirliğine bakıldığında Tablo9'a göre katsayımız 0,718 çıkmıştır yani testimizin güvenilirliği tama yakın bir değerdir. Testin güvenilirliği ise testin geçerliliğine bir adımdır.

6.2. Öğretmen Anketleri Sonuçları

6.2.1. Kişisel Bilgiler

Tablo 10. Öğretmenlerin Yaşı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 26-33	12	54,5	54,5	54,5
34-41	7	31,8	31,8	86,4
42-49	3	13,6	13,6	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin yaşları %54,55 ile 26-33 yaş, %31,64 ile 34-41 yaş, %13,64 ile 42-49 yaş arasında bulunmaktadır.

Tablo 11. Öğretmenlerin Hizmet Süresi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-5 yıl	5	22,7	22,7	22,7
6-10 yıl	5	22,7	22,7	45,5
11-20	10	45,5	45,5	90,9
21-30	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin hizmet süreleri %22,73 ile 1-5 yıl, %22,73 ile 6-10 yıl, %45,45 ile 11-20 yıl, %9,09 ile 21-30 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Çocuklarla Çalışma Süresi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1yıldan az	7	31,8	31,8	31,8
1-5 yıl	8	36,4	36,4	68,2
5-10 yıl	7	31,8	31,8	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin BİLSEM' de çalışma süreleri %31,82 ile 1yıldan az, %36,36 ile 1-5 yıl, %31,82 ile 5-10 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Eğitimi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid açıköğretim	10	45,5	45,5	45,5
üniversitesi	12	54,5	54,5	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin %45,45 ile açık öğretim, %54,55 ile üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Cinsiyeti

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid bay	4	18,2	18,2	18,2
bayan	18	81,8	81,8	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin %18,18' i bay, %81,82'si ise bayandır.

6.2.2. Alana İlişkin Görüşler

Tablo 15. “Plastik sanatlarla ilgili yeterli düzeyde yetki sahibiyim” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	12	54,5	54,5	54,5
katılıyorum	8	36,4	36,4	90,9
kısmen katılıyorum	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin plastik sanatlarla ilgili kendilerini yeterli görmeleri öğrencilere yaptırılan uygulamalarda onlara daha fazla yardım sağlayabilmelerine olanak tanır.

Tablo 16. “Bilim ve Sanat Merkezinde görsel sanatlarla ilgi alınacak kararlarda görüşüm alınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	14	63,6	63,6	63,6
katılıyorum	8	36,4	36,4	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM’de alınacak kararlarda öğretmenlerin de düşüncelerinin alınması, öğretmenlere kurum içerisinde “söz sahibi” olduklarını hissettirecek ve kurumu sahipleneceklerdir. Bu durum öğrencilerine daha fazla yarar sağlamaya çalışan öğretmenler ortaya çıkaracaktır.

Tablo 17. “Bilim ve Sanat Merkezinde yapılan olumlu işler takdir edilir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	16	72,7	72,7	72,7
katılıyorum	6	27,3	27,3	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM’ de yapılan olumlu işler mutlaka teşekkür görmesi ve takdir edilmesi öğretmenler tarafından hoş görü ile karşılanmaktadır.

Tablo 18. “Bireysel performans değerlendirilmesi adil, tarafsız ve objektif olarak yapılmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	13	59,1	59,1	59,1
katılıyorum	5	22,7	22,7	81,8
kısmen katılıyorum	4	18,2	18,2	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Bu merkezdeki öğretmenlerin, bu özel öğrencileri değerlendirmede kesinlikle kişisel görüş ya da taraflı tutumdan uzaktırlar.

Tablo 19. “Her türlü ödüllendirme ve terfilerde bireysel performans değerlendirme sonuçları esas alınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	9	40,9	40,9	40,9
katılıyorum	8	36,4	36,4	77,3
kısmen katılıyorum	5	22,7	22,7	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre her türlü terfi ya da ödüllendirme BİLSEM için oldukça önemlidir. Bireysel performanslar yapılan değerlendirmelerde ana kriter olarak kullanılmaktadır.

Tablo 20. “Bilim ve Sanat Merkezinin temel politikasını ve önemli stratejilerini biliyor ve paylaşıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	12	54,5	54,5	54,5
katılıyorum	7	31,8	31,8	86,4
kısmen katılıyorum	3	13,6	13,6	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM öğretmenlerinin merkez kurallarına uygun hal ve tutum içerisinde olup bunu savunmaları BİLSEM’ in temel prensiplerindedir.

Tablo 21. “Bilim ve Sanat Merkezi, çağın gerektirdiği değişme ve gelişmeleri takip eder ve bu gelişmeleri Bilim ve sanat merkezine taşır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	14	63,6	63,6	63,6
katılıyorum	4	18,2	18,2	81,8
kısmen katılıyorum	4	18,2	18,2	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Çağın gerektirdiği gelişmeleri takip etmekle yükümlü olan BİLSEM öğretmenleri de yeni teknolojiye ayak uydurmaları konusunda hemfikirdirler.

Tablo 22. “Bilim ve Sanat Merkezinde öğretmene sağlanan çalışma ortamı yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	6	27,3	27,3	27,3
katılıyorum	9	40,9	40,9	68,2
kısmen katılıyorum	5	22,7	22,7	90,9
katılmıyorum	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM öğretmenlerine, öğrencilerine maksimum yarar sağlayacak ortamları temin eder.

Tablo 23. “Bilim ve Sanat Merkezi yerel ve genel toplum üzerinde olumlu etki bırakacak çalışmalar yapmaktadır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	13	59,1	59,1	59,1
katılıyorum	9	40,9	40,9	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM’ in amacı haline gelen başka bir konu ise hertür birey ve topluma karşı mutlak yarar sağlamaktır.

Tablo 24. “Bilim ve Sanat Merkezinde sanat eğitimi verilen atölye yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	6	27,3	27,3	27,3
katılıyorum	5	22,7	22,7	50,0
kısmen katılıyorum	8	36,4	36,4	86,4
katılmıyorum	1	4,5	4,5	90,9
kesinlikle katılmıyorum	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Merkezdeki öğretmenler sanat eğitiminde öğretmek istediklerini yeterli donanıma sahip olan atölyelerde uygulayabilmektedirler.

Tablo 25. “Bilim ve Sanat Merkezinde yeterli doküman/ kaynak mevcuttur” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	3	13,6	13,6	13,6
katılıyorum	5	22,7	22,7	36,4
kısmen katılıyorum	9	40,9	40,9	77,3
katılmıyorum	3	13,6	13,6	90,9
kesinlikle katılmıyorum	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğrencilere öğretmen tarafından ders hakkında yeterli doküman verilmektedir.

Tablo 26. “Merkezimizde eğitim alan çocuklar üstün yetenekli/zekâlı çocuklardır” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	18	81,8	81,8	81,8
katılıyorum	3	13,6	13,6	95,5
katılmıyorum	1	4,5	4,5	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM’ in en temel özelliği üstün zekâlı/yetenekli çocuklara eğitim veriyor olmasıdır.

Tablo 27. “Öğrencilerime her derste orijinal yeni bir bilgi öğretmeye çalışıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	15	68,2	68,2	68,2
katılıyorum	7	31,8	31,8	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Yeterli yararı sağlamak adına ve öğrencinin ilgisini çekip daha dikkatli olmasına yönelik BİLSEM öğretmenleri her derste yeni fikirler üretmektedirler.

Tablo 28. “Derslerde değişik tekniklerde uygulamalar yaptırıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	14	63,6	63,6	63,6
katılıyorum	8	36,4	36,4	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğrencilere farklı teknikler uygulatmak bu merkezdeki öğretmenlerin özelliklerinden biridir.

Tablo 29. “Derslerde değişik malzemeler kullandırmaya özen gösteriyorum (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	8	36,4	36,4	36,4
katılıyorum	12	54,5	54,5	90,9
kısmen katılıyorum	2	9,1	9,1	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Uygulamalarda öğrencilere değişik malzemeler kullandırmaları bu merkezdeki öğretmenlerin başka bir özelliğidir.

Tablo 30. “Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler kullanarak üç boyutlu çalışmalar yaptırıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	7	31,8	31,8	31,8
katılıyorum	5	22,7	22,7	54,5
kısmen katılıyorum	10	45,5	45,5	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Uygulamalarda öğrencilere değişik malzemeler(kil, oyun hamuru vb.) kullandırmaları bu merkezdeki öğretmenlerin başka bir özelliğidir.

Tablo 31. “Sanatsal çalışmalarda teknolojiden faydalanıyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	13	59,1	59,1	59,1
katılıyorum	9	40,9	40,9	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğrencilerine maksimum yarar sağlayabilmeleri adına BİLSEM öğretmenleri Teknolojiden faydalanmaya özen göstermektedirler.

Tablo 32. “Yapılan çalışmaları dönem sonlarında sergiliyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	10	45,5	45,5	45,5
katılıyorum	8	36,4	36,4	81,8
kısmen katılıyorum	4	18,2	18,2	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM’ de öğrencilerin elde ettikleri bireysel üretimler yılsonunda sergilenmesi için öğretmenler gereğini yapmaktadırlar.

Tablo 33. “Öğrencileri değerlendirirken bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduruyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	17	77,3	77,3	77,3
katılıyorum	5	22,7	22,7	100,0
Total	22	100,0	100,0	

Öğretmenlerin öğrencilerini değerlendirmelerinde kişisel görüşlerini kullanmayıp öğrencilerin başarılarını bireysel olarak değerlendirmesi, öğrencilerin özgüvenlerinde olumlu derecede katkı sağlamaktadır.

Tablo 34. “Öğrencilerin ürünlerini takdir ediyor ve onları teşvik ediyorum” sorusuna verilen öğretmen yanıtları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	21	95,5	95,5	95,5
katılıyorum	1	4,5	4,5	100,0
Total	22	100,0	100,0	

BİLSEM öğretmenlerinin, öğrencilerin yaptıkları üretimlerde bireysel teşvikleri için mutlaka onları memnun edecek yorumlar yapıp takdir etmektedirler.

6.2.3. Yorum

BİLSEM öğretmenlerinin yapılan anket sonuçlarına göre büyük bir çoğunluğunun üstün zekâlı çocukların eğitimi için gerekli olan tüm donanımlara sahip oldukları görülmüştür. Plastik sanatlara olan hâkimiyetleri, öğrencilerin yeni fikirler üretmelerine yardımcı olmaları, uygulamalarda öğrencilere farklı teknikler ve değişik malzemeler kullandırmaları, sanatsal çalışmalarda mutlaka teknolojiden faydalanmaları bu merkezdeki öğretmenlerin temel özelliklerindedir.

Öğrencileri değerlendirmede kişisel görüş ya da taraflı tutumdan uzaktırlar. Ve bu merkezde öğrencilerin elde ettikleri bireysel üretimler yılsonunda sergilenip, bireysel teşviklerinde ve özgüvenlerinde olumlu derecede katkı sağlamaktadır. Merkezdeki öğretmenlerin temel amacı, öğrencilerin günlük hayatlarına öğrendiklerini yansıtmaları olduğu için onlar üzerinde etki bırakacak çalışmalar yaptırmaktadırlar. Bunlar için sağlanan atölye, laboratuvar gibi ortamlar öğrencilerin kullanabileceği kapasitede olup, öğrencilere öğretmen tarafından ders hakkında yeterli doküman verilmektedir. Fakat öğretmenler “Resim dersi” için özel bir kitaplarının olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumun giderilmesi adına bir kitap çalışması yapılabilir. Çağın gerektirdiği gelişmeleri takip etmekle yükümlü olan BİLSEM’ler öğretmenlerine de maksimum yarar sağlayabilecekleri ortamları temin eder. Yine bu konuda da öğretmenlerin fikrini önemseyen BİLSEM, bunu temel politika haline getirdiği anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmada resim öğretmenlerinin BİLSEM de görevlendirmeyele çalıştıkları kadrolu öğretmenlerin çok az kurumda olduğu tespit edilmiştir.

6.3. Öğrenci Anket Sonuçları

6.3.1.Eğitim-Öğretim Faliyetleri

Tablo 35. “BİLSEM’de edindiğim bilgilerin günlük hayatta ve/veya daha sonraki öğrenim hayatımda işime yarayacağını düşünüyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	155	77,1	77,1	77,1
katılıyorum	44	21,9	21,9	99,0
kısmen katılıyorum	1	,5	,5	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu burada aldıkları eğitimin günlük yaşamda kendilerine oldukça kolaylık sağlayacağını düşünmektedir.

Tablo 36. “İşlenen konular benim anlayabileceğim düzeydedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	146	72,6	72,6	72,6
katılıyorum	51	25,4	25,4	98,0
kısmen katılıyorum	4	2,0	2,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Merkezde verilen bilgiler, kesinlikle buradaki üstün zekâlı öğrencilerin seviyesinde ve onların ilgisini çekebilecek düzeydedir.

Tablo 37. “Derslerin işlenişi için yeterli süre ayrılmıştır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	134	66,7	66,7	66,7
katılıyorum	39	19,4	19,4	86,1
kısmen katılıyorum	21	10,4	10,4	96,5
katılmıyorum	5	2,5	2,5	99,0
kesinlikle katılmıyorum	2	1,0	1,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM öğrencilerinin dersleri eksiksiz anlayabilmeleri adına ders süresinin yeterli düzeyde olmasına özen gösterilmiştir.

Tablo 38. “Derslerin içeriği benim ilgimi çekecek şekilde düzenlenmiştir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	128	63,7	63,7	63,7
katılıyorum	59	29,4	29,4	93,0
kısmen katılıyorum	12	6,0	6,0	99,0
katılmıyorum	1	,5	,5	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM’lerde derslerin içeriği öğrencilerin ilgilerini sürekli kılacak şekilde düzenlenmiştir.

Tablo 39. “Dersler zevkli geçmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	156	77,6	77,6	77,6
katılıyorum	31	15,4	15,4	93,0
kısmen katılıyorum	13	6,5	6,5	99,5
katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de dersler öğrencilerin sıkılmayacağı ve keyif alacağı şekilde geçmektedir.

Tablo 40. “Derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	144	71,6	71,6	71,6
katılıyorum	48	23,9	23,9	95,5
kısmen katılıyorum	9	4,5	4,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Derslerde öğrencilere farklı yöntemler uygulanması öğrencilerin algılarını daima açık tutmasını sağlamaktadır.

Tablo 41. “Bize öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılmıyorum	168	83,6	83,6	83,6
katılıyorum	25	12,4	12,4	96,0
kısmen katılıyorum	6	3,0	3,0	99,0
katılmıyorum	2	1,0	1,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de öğrencinin bireysel başarısını görmesi adına onlara olanak sağlanmaktadır.

Tablo 42. “Öğrendiğimiz teorik bilgilerin (deneyler, projeler, ödevler vb. yöntemler) uygulaması da yapılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	146	72,6	72,6	72,6
katılıyorum	39	19,4	19,4	92,0
kısmen katılıyorum	13	6,5	6,5	98,5
katılmıyorum	3	1,5	1,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM öğrencileri orijinal bilgilerin ışığı altında verilen teorik bilgilerin yanı sıra bu bilgilerin uygulamalarını da bizzat yapmaktadırlar.

Tablo 43. “Derslerde orijinal yeni bilgiler öğreniyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	154	76,6	76,6	76,6
katılıyorum	41	20,4	20,4	97,0
kısmen katılıyorum	5	2,5	2,5	99,5
katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin her ders için bilmedikleri yeni bilgileri öğrenmeleri temel amaçlardan birisidir.

Tablo 44. “Dünyadaki ve Türkiye deki güncel sanatsal faaliyetlerden haberdar oluyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	97	48,3	48,3	48,3
katılıyorum	59	29,4	29,4	77,6
kısmen katılıyorum	32	15,9	15,9	93,5
katılmıyorum	8	4,0	4,0	97,5
kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	2,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilere bu merkezde eğitim verilirken güncel yaşamdan kopmamaları sağlanmaktadır.

Tablo 45. “Değişik tekniklerde uygulamalar yapıyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	159	79,1	79,1	79,1
katılıyorum	33	16,4	16,4	95,5
kısmen katılıyorum	7	3,5	3,5	99,0
katılmıyorum	1	,5	,5	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de teknoloji takip edildiğinden yeni tekniklerle öğrencilerin değişik uygulamalar yapması sağlanmaktadır.

Tablo 46. “Derste ve ders dışında öğrendiğim teknikleri kullanarak yeni ürünler ortaya koyabiliyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	118	58,7	58,7	58,7
katılıyorum	57	28,4	28,4	87,1
kısmen katılıyorum	18	9,0	9,0	96,0
katılmıyorum	7	3,5	3,5	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin yeni ürünler oluşturabilmeleri bireysel farklılaşmalarına da olumlu etki yapmaktadır.

Tablo 47. “Öğrendiğimiz teknikler kendi fikirlerimizin uygulanmasında kullanışlıdır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	140	69,7	69,7	69,7
katılıyorum	47	23,4	23,4	93,0
kısmen katılıyorum	11	5,5	5,5	98,5
katılmıyorum	2	1,0	1,0	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM öğretmenleri farklı teknikler seçerken öğrencilerin bunları kullanabilir düzeyde olmasına da dikkat etmektedirler.

Tablo 48. “Sanatsal çalışmalarımızda teknolojik olanaklardan faydalıyoruz” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	138	68,7	68,7	68,7
katılıyorum	51	25,4	25,4	94,0
kısmen katılıyorum	5	2,5	2,5	96,5
katılmıyorum	2	1,0	1,0	97,5
kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	2,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de öğrenciler kendi becerileriyle üretim yaptıklarında mutlaka teknolojik ürünlerden de faydalanmaktadırlar.

Tablo 49. “Yapılan ürünler yılsonu etkinliğinde sergilenir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	99	49,3	49,3	49,3
katılıyorum	36	17,9	17,9	67,2
kısmen katılıyorum	24	11,9	11,9	79,1
katılmıyorum	11	5,5	5,5	84,6
kesinlikle katılmıyorum	31	15,4	15,4	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin kendi ürettikleri ürünler yılsonunda sergilenmekte bu da öğrencilerin bireysel olarak farklılık yaratabilmelerine oldukça katkı sağlamaktadır.

Tablo 50. “Sınıfta görüş ve önerilerimi rahatlıkla dile getirebiliyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	152	75,6	75,6	75,6
katılıyorum	36	17,9	17,9	93,5
kısmen katılıyorum	10	5,0	5,0	98,5
katılmıyorum	2	1,0	1,0	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrenciler sınıf içerisinde görüşlerini rahatlıkla dile getirebilmekte, kendi fikirlerini savunabilmekte ve bireysel olarak da kendilerini çalışmaya teşvik edebilmektedirler.

Tablo 51. “Hata yapmaktan korkmuyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	124	61,7	61,7	61,7
katılıyorum	54	26,9	26,9	88,6
kısmen katılıyorum	13	6,5	6,5	95,0
katılmıyorum	8	4,0	4,0	99,0
kesinlikle katılmıyorum	2	1,0	1,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de özen gösterilen bireysel farklılık sayesinde öğrenci kendini rahat hissetmekte ve hata yapmaktan korkmamaktadır.

Tablo 52. “Sınıfta bireysel farklılıklarımız değerlendirilir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	121	60,2	60,2	60,2
katılıyorum	53	26,4	26,4	86,6
kısmen katılıyorum	19	9,5	9,5	96,0
katılmıyorum	5	2,5	2,5	98,5
kesinlikle katılmıyorum	3	1,5	1,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Bireysel farklılığı sürekli kontrol etmek, öğrencinin gelişimini görmek açısından BİLSEM öğretmenlerinin bir görevidir.

Tablo 53. “Çalışma konusunda teşvik ediliriz” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	149	74,1	74,1	74,1
katılıyorum	44	21,9	21,9	96,0
kısmen katılıyorum	7	3,5	3,5	99,5
katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de öğrenciler tamamen kendilerine bırakılmamakta, öğrencilerde olumlu etki bırakacak sonuçlar için mutlaka öğretmenleri tarafından destek sağlanmaktadır.

Tablo 54. “Yaptığımız ürünler takdir edilir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	161	80,1	80,1	80,1
katılıyorum	31	15,4	15,4	95,5
kısmen katılıyorum	4	2,0	2,0	97,5
katılmıyorum	4	2,0	2,0	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin meydana getirdikleri oluşumlar mutlaka onları olumlu yönde geliştirmek adına takdir edilmektedir.

Tablo 55. “Ders kitapları işlenen konuya uygun olarak seçilmiştir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	97	48,3	48,3	48,3
katılıyorum	35	17,4	17,4	65,7
kısmen katılıyorum	12	6,0	6,0	71,6
katılmıyorum	11	5,5	5,5	77,1
kesinlikle katılmıyorum	46	22,9	22,9	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Bazı BİLSEM’lerde ders kitaplarının olmaması ya da uygun içeriğe sahip olmayışı çeşitli olumsuzlar yaratmaya meydan vermektedir.

Tablo 56. “Derslerde konuya göre uygun araç gereçler kullanılmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	168	83,6	83,6	83,6
katılıyorum	22	10,9	10,9	94,5
kısmen katılıyorum	7	3,5	3,5	98,0
katılmıyorum	1	,5	,5	98,5
kesinlikle katılmıyorum	3	1,5	1,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin konuyu daha iyi kavramaları açısından derslerde kullanılan araç ve gereçler işlenen konudan bağımsız değildir.

Tablo 57. “Sınıfta, laboratuvarlarda veya atölyelerde yeterli araç gereç bulunmaktadır” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	138	68,7	68,7	68,7
katılmıyorum	41	20,4	20,4	89,1
kısmen katılıyorum	14	7,0	7,0	96,0
katılmıyorum	4	2,0	2,0	98,0
kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	2,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Sınıfta, laboratuvarlarda veya atölyelerde öğrencilerin faydalanabileceği araç ve gereçlerin yeterli sayıda bulunması herhangi bir aksaklığa yol açmamaktadır.

Tablo 58. ‘‘Ders araç ve gereçlerini (bilgisayar, akıllı tahta, projektör, tepegöz, vb.) kullanabiliyoruz’’ sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	135	67,2	67,2	67,2
katılıyorum	31	15,4	15,4	82,6
kısmen katılıyorum	21	10,4	10,4	93,0
katılmıyorum	8	4,0	4,0	97,0
kesinlikle katılmıyorum	6	3,0	3,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin derste ihtiyaç duydukları tüm araç ve gereçleri rahatça kullanabilmeleri BİLSEM için önemli bir detaydır.

Tablo 59. ‘‘Değişik malzemeler kullanarak çalışmalar yapıyoruz (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)’’ sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	121	60,2	60,2	60,2
katılıyorum	46	22,9	22,9	83,1
kısmen katılıyorum	18	9,0	9,0	92,0
katılmıyorum	8	4,0	4,0	96,0
kesinlikle katılmıyorum	8	4,0	4,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrencilerin farklı düşünmelerini sağlamak adına her zaman aynı malzemeler kullanılmamakta farklı olmasına özen gösterilmektedir.

Tablo 60. ‘‘Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler ile üç boyutlu çalışmalar üretiyoruz’’ sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	120	59,7	59,7	59,7
katılıyorum	42	20,9	20,9	80,6
kısmen katılıyorum	23	11,4	11,4	92,0
katılmıyorum	7	3,5	3,5	95,5
kesinlikle katılmıyorum	9	4,5	4,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Öğrenciler kil, oyun hamuru vb. kullanarak da gerektiğinde 3 boyutlu çalışmalar hazırlayabilmektedirler.

Tablo 61. ‘‘BİLSEM de yeteri miktarda sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir’’ sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	130	64,7	64,7	64,7
katılıyorum	45	22,4	22,4	87,1
kısmen katılıyorum	18	9,0	9,0	96,0
katılmıyorum	4	2,0	2,0	98,0
kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	2,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

BİLSEM de eğitimin yanı sıra sosyal ve kültürel faaliyetlerin de olması çocukların sosyalleşmesi adına büyük katkı sağlamaktadır.

Tablo 62. “BİLSEM de yeteri miktarda sanatsal faaliyetler düzenlenmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	132	65,7	65,7	65,7
katılmıyorum	47	23,4	23,4	89,1
kısmen katılıyorum	16	8,0	8,0	97,0
katılmıyorum	5	2,5	2,5	99,5
kesinlikle katılmıyorum	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Sanatsal faaliyetlerin yeteri miktarda düzenlenmesi çocukların bu tür konularda bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır.

Tablo 63. “BİLSEM de yeteri miktarda gezi düzenlenmektedir” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	74	36,8	36,8	36,8
katılıyorum	37	18,4	18,4	55,2
kısmen katılıyorum	43	21,4	21,4	76,6
katılmıyorum	13	6,5	6,5	83,1
kesinlikle katılmıyorum	34	16,9	16,9	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Önemli gün veya haftalarda konuyla ilgili geziler düzenlenmesi BİLSEM öğrencilerinin memnun kaldığı başka bir konudur.

Tablo 64. “Düzenlenen sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri beğeniyorum” sorusuna verilen öğrenci cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	118	58,7	58,7	58,7
katılıyorum	43	21,4	21,4	80,1
kısmen katılıyorum	18	9,0	9,0	89,1
katılmıyorum	4	2,0	2,0	91,0
kesinlikle katılmıyorum	18	9,0	9,0	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Faaliyetlerin içerisinde yılsonu eğlenceleri, kültürel geziler, spor ve sanat üzerine birçok etkinliğin yer alması BİLSEM öğrencilerinin oldukça hoşuna gitmektedir.

6.3.2. Yorum

Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci anket sonuçlarına göre; öğrencilerin büyük bir çoğunluğu burada aldıkları eğitimin günlük yaşamda kendilerine oldukça kolaylık sağlayacağını düşünmektedir. Merkezde verilen bilgiler, kesinlikle buradaki üstün zekâlı öğrencilerin seviyesinde ve onların ilgisini çekebilecekleri düzeydedir. Öğrencilerin dersleri eksiksiz anlayabilmeleri adına ders süresinin yeterli düzeyde olmasına özen gösterilmiştir. Derslerde öğrencilerin sıkılmaması için gereken yapılmakta bunun için her derste farklı yöntemler uygulanmaktadır. Orijinal bilgilerin ışığı altında verilen teorik bilgilerin yanı sıra bu bilgilerin uygulamaları da bizzat yapılmaktadır. Bunun içinde öğrenci teknolojik olanaklardan da faydalanmaktadır. Sınıfta, laboratuvarlarda veya atölyelerde öğrencilerin faydalanabileceği araç ve gereçlerin yanı sıra, oyun hamuru ve değişik malzemelerde kullanılarak 3 boyutlu çalışmalar hazırlanabilmektedir. Bu da öğrencilerin yeni ürünler ortaya koymasına oldukça katkı sağlamaktadır. Öğrencilere eğitim verilirken güncel yaşamdan kopmamaları sağlanmakta, öğrencilerin sosyalleşmesi adına gereken faaliyetler düzenlenmektedir. Bu faaliyetlerin içerisinde yılsonu eğlenceleri, kültürel geziler, spor ve sanat üzerine birçok etkinlik yer almaktadır. Bu da öğrencilerin bireysel olarak farklılık yaratabilmelerine oldukça katkı sağlamaktadır. Öğrenciler sınıf içerisinde

görüşlerini rahatlıkla dile getirebilmekte, kendi fikirlerini savunabilmekte ve bireysel olarak da kendilerini çalışmaya teşvik edebilmektedirler.

Bazı BİLSEM’lerde Öğrencilerin başarı fırsatlarının düşük olmasını ders kitaplarının işlenen konuya çok fazla uygun olmamasına hatta ders kitaplarının olmamasına bağlı olabileceğini anket sonuçlarımıza göre söyleyebiliriz. Öğrencilerin güncel hayattan çok fazla bilgilendirilmeyip, kültürel geziler ve yılsonu etkinlikleri gibi faaliyetlerden uzak olmaları öğrencilerin sosyalleşmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum öğrencilerin derste öğrendikleri bilgilerle yeni fikirler üretmelerini de engellemektedir.

6.4. Veli Anket Sonuçları

6.4.1. Kişisel Bilgiler

Tablo 65. “Cinsiyetiniz” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kadın	87	64,9	64,9	64,9
erkek	47	35,1	35,1	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Anketlerimiz sonucunda 3 ildeki BİLSEM bünyesinde öğrenci velilerinin toplamı 134 olup 47’ si erkek 87’ si bayandır.

Tablo 66. “Yaşınız” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-25	7	5,2	5,2	5,2
26-33	21	15,7	15,7	20,9
34-41	56	41,8	41,8	62,7
42-49	45	33,6	33,6	96,3
50-üzeri	5	3,7	3,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Anketlerimiz sonucunda 3 ildeki BİLSEM bünyesinde öğrenci velilerinin yaşları 34-49 yaşları arasında yoğunluk göstermektedir.

Tablo 67. “Eğitim Durumunuz” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ilköğretim	8	6,0	6,0	6,0
ortaöğretim	34	25,4	25,4	31,3
yüksekokul	36	26,9	26,9	58,2
fakülte(lisans)	46	34,3	34,3	92,5
yükseklisans ve üstü	10	7,5	7,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Anketlerimiz sonucunda bu 3 ildeki BİLSEM bünyesinde öğrenci velilerinin büyük bir çoğunluğunun yüksekokul ya da fakülte(lisans) mezunu olmasına karşın ortaöğretim mezunu olanların sayısı da çoğunluk göstermektedir.

6.4.2. Ulaşılabilirlik ve İletişim

Tablo 68. “İhtiyaç duyduğumda BİLSEM personeliyle (Yönetici, öğretmen, memur, hizmetli, kantin görevlisi gibi) rahatlıkla görüşebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	98	73,1	73,1	73,1
katılıyorum	28	20,9	20,9	94,0
kısmen katılıyorum	4	3,0	3,0	97,0
katılmıyorum	1	,7	,7	97,8
kesinlikle katılmıyorum	3	2,2	2,2	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin hemen hemen büyük bir çoğunluğunun BİLSEM ile birebir iletişim sağlamak konusunda sıkıntı yaşamamaları merkeze olan memnuniyeti artırmaktadır.

Tablo 69. “Bizi ilgilendiren BİLSEM duyurularını zamanında öğreniyorum” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlike katılıyorum	77	57,5	57,5	57,5
katılıyorum	30	22,4	22,4	79,9
kısmen katılıyorum	19	14,2	14,2	94,0
katılmıyorum	3	2,2	2,2	96,3
kesinlikle katılıyorum	5	3,7	3,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM’ de velilerin merkezde oluşabilecek yenilikleri zamanında öğrenmesi veli-merkez ilişkisini oldukça kuvvetli yapmaktadır.

Tablo 70. “BİLSEM ‘deki veli toplantıları ihtiyaçlarıma cevap verecek şekilde düzenlenmektedir” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	48	35,8	35,8	35,8
katılıyorum	47	35,1	35,1	70,9
kısmen katılıyorum	21	15,7	15,7	86,6
katılmıyorum	16	11,9	11,9	98,5
kesinlikle katılmıyorum	2	1,5	1,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Merkezin velileriyle iletişim içerisinde olması için yaptığı toplantı ya da duyurular ihtiyaçlara cevap verecek niteliktedir.

Tablo 71. “BİLSEM’den, ihtiyacım olan konularda rehberlik hizmeti almaktayım” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılmıyorum	59	44,0	44,0	44,0
katılıyorum	52	38,8	38,8	82,8
kısmen katılıyorum	15	11,2	11,2	94,0
katılmıyorum	7	5,2	5,2	99,3
kesinlikle katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin istedikleri zaman merkezdeki rehber öğretmenlerden bilgi alabilmeleri onlarda güven sağlamaktadır.

6.4.3. Dilek, Öneri ve Şikâyetler

Tablo 72. “BİLSEM ile ilgili istek ve şikâyetlerimi okula iletebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	57	42,5	42,5	42,5
katılıyorum	27	20,1	20,1	62,7
kısmen katılıyorum	36	26,9	26,9	89,6
katılmıyorum	12	9,0	9,0	98,5
kesinlikle katılmıyorum	2	1,5	1,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin isteklerini ve şikâyetlerini rahatlıkla BİLSEM’e iletebilmeleri onlarla merkez arasındaki iletişimin kopmamasını sağlamaktadır.

Tablo 73.“BİLSEM’e ilettiğim istek ve şikâyetlerim dikkate alınıyor” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	56	41,8	41,8	41,8
katılıyorum	39	29,1	29,1	70,9
kısmen katılıyorum	30	22,4	22,4	93,3
katılmıyorum	3	2,2	2,2	95,5
kesinlikle katılmıyorum	6	4,5	4,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin isteklerini ve şikâyetlerini rahatlıkla BİLSEM’e iletebilmeleri ve bunların dikkate alınmıyor olması velilere oldukça güven sağlamaktadır.

6.4.4. Güvenilirlik ve Güvenlik

Tablo 74. “BİLSEM yöneticilerine güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	85	63,4	63,4	63,4
katılıyorum	26	19,4	19,4	82,8
kısmen katılıyorum	15	11,2	11,2	94,0
katılmıyorum	5	3,7	3,7	97,8
kesinlikle katılmıyorum	3	2,2	2,2	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin büyük bir çoğunluğunun BİLSEM’i tercih etmelerindeki ilk sebep BİLSEM yöneticilerine duyulan güvendir.

Tablo 75. “BİLSEM ‘in öğretmenlerine güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	94	70,1	70,1	70,1
katılıyorum	29	21,6	21,6	91,8
kısmen katılıyorum	7	5,2	5,2	97,0
katılmıyorum	3	2,2	2,2	99,3
kesinlikle katılıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin, çocuklarında gördükleri gelişim sayesinde BİLSEM öğretmenlerine olan memnuniyetleri oldukça fazladır.

Tablo 76. “BİLSEM ‘in diğer personeline (Memur, hizmetli vb.) güvenirim” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	54	40,3	40,3	40,3
katılıyorum	67	50,0	50,0	90,3
kısmen katılıyorum	10	7,5	7,5	97,8
katılmıyorum	3	2,2	2,2	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM’ de yönetici ve öğretmen dışında kalan personelin gereken özveriye velilere hissettirmeleri onları oldukça memnun etmektedir.

Tablo 77. “BİLSEM ‘de yabancı kişilere karşı güvenlik önlemleri alınmaktadır” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	19	14,2	14,2	14,2
katılıyorum	48	35,8	35,8	50,0
kısmen katılıyorum	53	39,6	39,6	89,6
katılmıyorum	13	9,7	9,7	99,3
kesinlikle katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM öğrencilerine karşı zarar verebileceği düşünülen kişilerin merkez bünyesinde olmaması velilere tam bir güven vermektedir.

Tablo 78. “BİLSEM de yangın ve doğal afetlere (Deprem, sel, vb.) karşı gerekli güvenlik önlemleri alınır” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	41	30,6	30,6	30,6
katılıyorum	53	39,6	39,6	70,1
kısmen katılıyorum	33	24,6	24,6	94,8
katılmıyorum	7	5,2	5,2	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM de alınan önlemler kapsamına yangın vb. gibi doğal afetlerde girmektedir.

Tablo 79. “BİLSEM yolu (varsa servisleri) güvenlidir” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	32	23,9	23,9	23,9
katılıyorum	50	37,3	37,3	61,2
kısmen katılıyorum	41	30,6	30,6	91,8
katılmıyorum	11	8,2	8,2	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Veliler büyük bir çoğunlukla BİLSEM yolunu güvenilir bulmaktadır.

6.4.5. Kararlara Katılım

Tablo 80. “Veli temsilcileri tüm velileri temsil edebilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	17	12,7	12,7	12,7
katılıyorum	27	20,1	20,1	32,8
kısmen katılıyorum	35	26,1	26,1	59,0
katılmıyorum	43	32,1	32,1	91,0
kesinlikle katılmıyorum	12	9,0	9,0	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM veli anket sonuçlarına göre, merkezin birçok olumlu yönüne karşılık velileri temsil eden veli temsilcilerinin öğrenci velilerini yeteri kadar iyi temsil edemediği düşünülmektedir.

Tablo 81. “BİLSEM de bizleri ilgilendiren kararlarda görüşlerimiz dikkate alınır” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	25	18,7	18,7	18,7
katılıyorum	33	24,6	24,6	43,3
kısmen katılıyorum	57	42,5	42,5	85,8
katılmıyorum	14	10,4	10,4	96,3
kesinlikle katılmıyorum	5	3,7	3,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM’ de veli içerikli konularda kendilerine danışılması merkez açısından velilerde güveni artıran önemli konulardan birisidir.

6.4.6. Öğrenci İşleri

Tablo 82. “Öğrenci devamsızlık bilgilerine rahatlıkla ulaşabiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	32	23,9	23,9	23,9
katılıyorum	44	32,8	32,8	56,7
kısmen katılıyorum	41	30,6	30,6	87,3
katılmıyorum	16	11,9	11,9	99,3
kesinlikle katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin öğrencilerin bilgilerine ulaşabilmesi yine BİLSEM’e olan memnuniyeti oldukça artırmaktadır.

Tablo 83. “Öğrencimin notlarını rahatlıkla takip edebiliyorum” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	27	20,1	20,1	20,1
katılıyorum	45	33,6	33,6	53,7
kısmen katılıyorum	39	29,1	29,1	82,8
katılmıyorum	22	16,4	16,4	99,3
kesinlikle katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin, öğrencilerin notlarını takip edebiliyor olması, merkez-veli ilişkisini güçlendiren başka bir etken olarak görebiliriz.

Tablo 84. “Öğrenci işleri ile ilgili belgeler (nakil, karne, mezuniyet belgesi vb.) zamanında düzenlenir” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	55	41,0	41,0	41,0
katılıyorum	61	45,5	45,5	86,6
kısmen katılıyorum	14	10,4	10,4	97,0
katılmıyorum	3	2,2	2,2	99,3
kesinlikle katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM’in, yeterli personeli sayesinde, öğrenci işleriyle ilgili işlemleri kolay ve herhangi bir aksama olmaksızın zamanında yapıyor olması velilerin ortak bir görüşüdür.

6.4.7. Eğitim-Öğretim

Tablo 85. “Çocuğumuz anlamadığı bir şeyi öğretmenine rahatlıkla sorabilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	104	77,6	77,6	77,6
katılıyorum	23	17,2	17,2	94,8
kısmen katılıyorum	6	4,5	4,5	99,3
katılmıyorum	1	,7	,7	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Çocuklar kendilerini eksik gördükleri derslerde öğretmenleriyle rahat iletişime geçebilmektedirler.

Tablo 86. “Çocuğumuz BİLSEM de öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilmektedir” sorusuna verilen veli cevapları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kesinlikle katılıyorum	90	67,2	67,2	67,2
	katılıyorum	24	17,9	17,9	85,1
	kısmen katılıyorum	18	13,4	13,4	98,5
	katılmıyorum	2	1,5	1,5	100,0
	Total	134	100,0	100,0	

Öğrencilerin, öğretmenlerinden aldıkları eğitimi günlük yaşamda kullanabilmeleri velilerin çocuklarının gelecekları açısından kaygılanmalarını azaltmaktadır.

Tablo 87. “BİLSEM de eğitim-öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için yeterli sayıda görevli vardır” sorusuna verilen veli cevapları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kesinlikle katılıyorum	30	22,4	22,4	22,4
	katılmıyorum	62	46,3	46,3	68,7
	kısmen katılıyorum	28	20,9	20,9	89,6
	katılmıyorum	9	6,7	6,7	96,3
	kesinlikle katılmıyorum	5	3,7	3,7	100,0
	Total	134	100,0	100,0	

Veliler, eğitim-öğretimin pozitif yönde ilerlemesi adına BİLSEM bünyesindeki personelin yeterli sayıda olduğunu düşünmektedir.

6.4.8. Okulun Fiziki Ortamı

Tablo 88. “BİLSEM her zaman temiz ve bakımlıdır” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	27	20,1	20,1	20,1
katılıyorum	41	30,6	30,6	50,7
kısmen katılıyorum	56	41,8	41,8	92,5
katılmıyorum	8	6,0	6,0	98,5
kesinlikle katılmıyorum	2	1,5	1,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

BİLSEM’in her zaman gereken temizlik ve bakım içerisinde olması velilerin bu merkeze olan talebini artırmaktadır.

Tablo 89. “Okul, öğrencilerin sağlığı, gelişimi açısından uygun fiziki ortama sahiptir (rutubetsiz, havalandırılmalı, geniş, ferah vs...)” sorusuna verilen veli cevapları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid kesinlikle katılıyorum	53	39,6	39,6	39,6
katılıyorum	37	27,6	27,6	67,2
kısmen katılıyorum	39	29,1	29,1	96,3
katılmıyorum	3	2,2	2,2	98,5
kesinlikle katılmıyorum	2	1,5	1,5	100,0
Total	134	100,0	100,0	

Velilerin anketimize verdikleri cevaplar doğrultusunda öğrencilerin uygun fiziki şartlarda eğitim görmeleri, öğrencilerin sağlığı açısından da önemli bir konu olduğundan, merkez yöneticilerinin okul bakımını düzenli olarak yaptıklarını söyleyebiliriz.

6.4.9. Yorum

Velilerin istekleri ve şikâyetleri rahatlıkla BİLSEM'e iletebilmeleri ve bunların dikkate alınıyor olması velilerde oldukça fazla güven sağlamaktadır. Velilerin büyük bir çoğunluğunun BİLSEM'i tercih etmelerindeki ilk sebep BİLSEM personelidir. Ayrıca BİLSEM öğrencilerine karşı zarar verebileceği düşünülen durumların merkez bünyesinde olmaması velilere tam bir güven vermektedir. Velilerin hemen hemen büyük bir çoğunluğunun BİLSEM ile birebir iletişim sağlamak konusunda sıkıntı yaşamamaları merkeze olan memnuniyeti artırmaktadır. BİLSEM de yeteri kadar personel olması ve öğrencilerin öğretmenlerinden aldıkları eğitimi günlük yaşamda kullanabilmeleri velileri çocuklarının gelecekları açısından kaygılanmalarını azaltmaktadır. BİLSEM'in her zaman gereken temizlik ve bakım içerisinde olması velilerin bu merkeze olan talebini artırmaktadır.

BİLSEM veli anket sonuçlarına göre; merkezin birçok olumlu yönüne karşılık velileri temsil eden veli temsilcilerinin öğrenci velilerini yeteri kadar iyi temsil edemediği düşünülmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, KAYNAKÇA VE EKLER

Bu bölümde alt problemlerimize anket uygulamalarımızdan yola çıkarak gerekli cevaplar verilmeye çalışılmıştır.

7.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sürdürülen sanat eğitimi 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocukların ihtiyaçları paralelinde amacına ulaşıyor mu?

BİLSEM’lerde sürdürülen sanat eğitiminde öncelikle öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre; öğretmenlerin çocukların ihtiyaçları paralelinde sanat eğitimi konusunda kendilerini yeterli gördükleri(%54.55), çağın gerektirdiği gelişme ve değişimleri takip edip uygulamaya taşıdıkları(%63.64), öğrencilere orijinal yeni bilgiler öğretmeye çalıştıkları(%68.18), farklı tekniklere yer verdikleri(%63.64), değişik malzemeler kullandıkları(%54.55) ve teknolojiden faydalandıkları(%59.09) sonucuna ulaşmıştır.

BİLSEM öğrencilerine maksimum yarar sağlayabilecekleri ortamları temin etmektedir(%40.91) ancak bu konudaki çalışmalar daha da iyileştirilebilir, özellikle atölye gibi ortamların öğrencilerin kullanabileceği kapasitede ve yeterli sayıda olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır(%36,36). Doküman ve kaynaklarında arttırılabileceği anket sonuçlarında görülmüştür(%40,91).

Öğrencilere uygulanan anket sonuçlarına göre öğrenciler; almış oldukları eğitimin günlük yaşamda kendilerine oldukça kolaylık sağladığını(%77.11), eğitimin seviyelerine uygun olduğunu(%72.64), ders sürelerinin yeterli olduğunu(%66.67), derslerin içeriğinin ilgilerini çekecek şekilde düzenlendiğini(%63.68) belirtmişlerdir.

Yine öğrenciler ders kitaplarının işlenen konuya uygun olarak seçildiğini(%48.26), yeteri miktarda gezi düzenlendiğini(%36.82), yapılan ürünler yılsonu etkinliğinde sergilendiğini(%49.25), dünyadaki ve Türkiye’deki güncel sanatsal faaliyetlerden haberder olduklarını(%48.26) belirtmişlerdir. Alınan cevaplar doğrultusunda derslerde doküman olarak belirli bir kaynağın kullanılmadığı bu yüzden üstün yetenekli çocuklara

yönelik bir kaynak hazırlanabileceği önerilebilir. Ayrıca bu çocukların sanatsal faaliyetleri gezip görme yoluyla öğrenmeleri sağlanabilir.

Velilere göre; çocuklarının öğretmenlerinden aldıkları eğitimi günlük yaşamda kullanmaları onların gelecekları açısından kaygılanmalarını azaltmaktadır.

7.2. Üstün Yetenekli Çocuklara Günümüz Sanat Eğitiminde Uygulanan Öğretim Yöntemleri Nelerdir?

Kapsamlı düşünme yöntemi, beyin fırtınası, (A. Osborn) grup çalışması, drama ve müzikle eğitim teknikleri, kuluçka yöntemi, not alma yöntemi, sentez yöntemi, görsel incelemeler BİLSEM'lerde uygulanan güncel sanat eğitimi yöntemleridir.

7-11 yaş Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Destek Eğitim Programı (DEP) başlangıcından itibaren yapılan ön testlerle bilişsel, duyuşsal, devinişsel alan beceri düzeyleri ve hazır bulunmuşlukları ortaya çıkarılmaktadır. Öğrencilerin öğrenme stilleri, tüm yetenek alan beceri düzeyleri, alınan geri bildirimler ve Lider/Danışman Öğretmen gözlemleri değerlendirilerek yetenek profilleri çıkarılmaktadır. Bu doğrultuda yaratıcılıklarını öne çıkaran bireysel programlar; Bireysel Yetenekleri Farkettirici Program (BYFP) hazırlanarak bireysel yeteneklerinin farkına varmalarını sağlamak için yetenekleri ve özel ilgileri doğrultusunda alt modüllere yönlendirilmektedirler.

Bu aşamalardan sonra yukarıdaki yöntemleri kullanarak öğretmenler derslerde değişik tekniklerde uygulamalar yaptıklarını(%63.64), orijinal yeni bilgiler öğretmeye çalıştıklarını(%68.18), değişik malzemeler kullandırmaya özen gösterdiklerini(%54.55), üç boyutlu çalışmalar yaptırdıklarını(%59.09), teknolojiden faydalandıklarını(%59.09) belirtmişlerdir.

Öğretim yöntemleri içerisinde görsel inceleme yöntemine ilişkin çalışmaların yeteri miktarda yapılamadığı anlaşılmaktadır(%36.82). Anket sonuçlarının sanat içerikli gezilerin artırılması yönünde olduğu görülmektedir.

7.3. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevli Resim/Resim-İş Eğitimi Öğretmenlerinin, Üstün Yetenekli Öğrenciler İle Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimleri Konusundaki Bilgi Düzeyleri Nedir?

BİLSEM'lere öğretmen atamasında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, Bilim ve Sanat Merkezi'ne öğretmen seçimi için yapılan değerlendirmede 70 ve üstü puan alınmış olması, Atamalarda, tercihler ve puan üstünlüğüne göre işlem yapılması, şartları esas alınır. Bu süzgeçten geçen öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklar konusunda bilgi sahibi olduğu sonucuna varılabilir.

Elde edilen anket sonuçlarına göre sanat eğitimi konusunda öğretmenlerin kendilerini yeterli gördükleri(%54.55) tespit edilmiştir. Türkiye genelindeki 57 kurumda çalışan öğretmenlerin çoğunun görevlendirme olması hatta çoğunda resim eğitimi öğretmenin olmaması sürekliliği engellemektedir. Bu durum eğitimi olumsuz etkileyebilmektedir, gerekli düzenlemeler yapılabilir.

7.4. Bilim ve Sanat Merkezleri resim/resim-iş eğitimi öğretmenlerinin görsel sanatlarda yetenekli öğrencilerde karşılaştıkları sanat eğitimi sorunları nelerdir?

Uygulanan öğrenci anket sonuçlarına göre; onlara öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır(%83.58), deslerin zevkli geçtiğini belirtmişlerdir(%77.61), sanatsal çalışmalarda teknolojiye faydalanmaktadırlar(%68.66), hata yapmaktan korkmamaktadırlar(%61.69), yaptıkları ürünleri takdir edilmektedir(%80.10), yeteri kadar sanatsal faaliyet düzenlenmektedir(%65.67). Alınan cevaplar doğrultusunda öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminden memnun olduklarını anlayabiliyoruz.

Öğretmenlere sanat eğitiminde kullanacakları dokümanların sağlanması, atölye ve sanatsal ortamların öğrencilerin kullanabileceği kapasiteye ve yeterli sayıya ulaştırılması, gerekli olan sanatsal faaliyetlerin artırılması oluşabilecek eğitim sorunlarının giderilmesini sağlayacaktır.

7.5. Veliler Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen eğitimi yeterli buluyor mu?

BİLSEM veli anket sonuçlarına göre; çocuklarının anlamadığı konuları rahatça öğretmenlerine sorabildiklerini(%77,61), çocuklarının BİLSEM’de öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabildiklerini(%67,16), BİLSEM öğretmenlerine güvendiklerini(%70,15) belirtmişlerdir. Alınan cevaplar doğrultusunda velilerin görsel sanatlar eğitiminden memnun olduklarını anlayabiliyoruz.

Velilerin kuruma olan memnuniyetlerinin artırılması adına tüm velilerin katıldığı objektif bir seçim sonucunda belirlenen veli temsilcilerine ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- AKARSU, F., 2001a, **Üstün Yetenekli Çocuklar**, Ankara: Eduser Yayınları.
- AKARSU, F. 2001b. **Üstün Yetenekliler, Yetisemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları**. Ankara: Eduser Yayınları.
- AKKANAT, H., 1999, “Üstün veya Özel Yetenekliler”, **Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi**, 103
- AKYÜZ, Yahya, 1997, **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1997’ye)**, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- AKYÜZ, Yahya, 2004, **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- ALTAN, M. Zülküf, 2011, Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi, **Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 4, s:54.
- ANDERSON, Tom, 2003, “Art Education for Life”, **NSEAD, The International Journal of Art Design Education**: Oxfort. Jade, 22.1.
- ARMSTRONG, T., 1994, **Multiple Intelligences In The Classroom**, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, United States of America.
- ARTUT, Kazım, 2009, **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Anı Yayıncılık, , s. 19-225.
- ATAMAN, A., 1976, “Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitsel Sorunları Ankara Fen Lisesinde Bir Araştırma”, (**Yayınlanmamış doktora tezi**), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

- ATAMAN, Ayşegül, 1998, “Üstün Zekâlı Çocuklara Ana-Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir?”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1, Ankara: Eğitim Fakültesi Yayınları.
- ATAMAN, Ayşegül, 2003, **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**. Ataman, A. (Ed). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- BALCI, Yusuf B., “Liselerde Resim Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemler”, Ankara: **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990).
- BAŞ, Gökhan ve Diğerleri, 2011, “Çoklu Zekâ Kuramının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yansıması”, **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim**, 138-139, s. 25.
- BAYKOÇ, Dönmez, N., 2004, “Bilim Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler”, **Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı**, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- BEANE, J.A., Lipka, R.P. & LUDEWING, J.W., 1980, **Synthesis of research on self-concept. Educational Leadership**, 38: 84-89.
- BORİNG, E. G., **A History of Experimental Psychology**, New York: Appleton-Century-Crofts, 1950.
- BOYDAŞ, N., 1990, **Resim-iş Öğretimi Nasıl Geliştirilebilir? Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Eğitimi ve Sorunları**, Ankara: TED Yayınları, 8, s. 281.
- BOYDAŞ, N., 2004, **Sanat Eleştirisine Giriş**, Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- BOYDAŞ, N. ve BALCI, Y. Baytekin, 1997, “Eğitim Sanat İlişkisi”, L. KÜÇÜKAHMET (Der.), **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara: Gazi Kitabevi, 167-169.

BUDAK, S., 2000, **Psikoloji Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat.

BUYURGAN, S., BUYURGAN, U., 2012, **Sanat Eğitimi ve Öğretimi Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle**, 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

BÜMEN, N. T., 2005, **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

BYRNE, D., 1974, **An Introduction to Personality**, (2nd Edition), New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs.

CİĞERCİ, Z. C., 2006, “Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Sakarya.

CLARK, Gilbert, A., Zimmerman, Enid, 1994, **Talented in the Visual Arts. Programming in the Arts**, Washington, DC. Office of Educational Research and Improvement (ED).

COŞKUN, B., 2007, Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi İle İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Ankara.

ÇAĞLAR, D., 2004a, “Üstün Zekâlı Çocukların Eğitim ve Öğretimi”, (Şirin vd.), **Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı**, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 268.

ÇAĞLAR, D., 2004b, “Üstün Zekâlı Çocukların Özellikleri”, (Edt. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili), **Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- ÇAMURLU, A., 2001, “Üstün Veya Özel Yetenekli Çocuklar ve Bilim ve Sanat Merkezleri”, **Eğitim Dergisi**, Sayı: 1, Ankara: M.E.B. Yayınları.
- ÇELİK, Tülay, “Geleceğin Şekillenmesi İçin Eğitimde Yaratıcılık”, **Eğitim Dergisi**, Yıl 9, Sayı 36, Ekim 2012, <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/78-sayi36/717-gelecegin-sekillenmesi-icin-egitimde-yaraticilik.html> (07.08.2012).
- ÇELİK, Z., 1998, “WPPSI Zekâ Testi Ön Uyarılma Çalışması”, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İzmir.
- DEARY, I. J. ve SMITH, P., **International Handbook of Intelligence**, Intelligence Research and Assessment in the United Kingdom. In Robert J. Stenberg (Ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2004, Page 1-48.
- DEMİREL, Ö. (1999), **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**, Pegem A. Yayıncılık, Ankara.
- Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004, **I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi**, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.
- ELLSION, L, 1992, Using Multiple Intelligences To Set Goals., **Educational Leadership**, 50 (2), s. 69-70.
- ENÇ, M, 2005, **Üstün Beyin Gücü**, 2. Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- ENÇ, Mitat., ÇAGLAR, Dogan., ÖZSOY, Yahya, 1981, **Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:95.
- ERBAY, Mutlu, 1997, **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**, İstanbul: Boğaziçi Matbaası, I.Baskı.
- ERDEN,M., 2001, **Sınıf Yönetimi**, İstanbul: Alkim Yavynevi.

- ERDEN, M. ve AKMAN, Y., 2003, Gelişim ve Öğrenme, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ERİNÇ, M. Sıtkı, 2004, **Kültür Sanat Sanat Kültür**, Ankara: Ütopya Yayınları.
- ERKUŞ, Adnan, **Zekâ Ölçümleri Ne Amaçla ve Nasıl Yapılmalı? Zekâyâ İlişkin Son Gelişmelerde Yeni Olan Ne?**, Mersin Üniversitesi, 1999.
- ERSOY, Ö. ve AVCI, N., **Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri “Özel Eğitim”**, İstanbul: YA-PA Yayınları, 2001.
- ERTÜRK, S ., 1982, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara Yelkentepe Yayınları, s. 12.
- ETİKE, Serap., 1991, “Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Ortaokul Resim Eğitimi ve Resim Öğretmeni Yetiştirme (1923-1950)”, (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**), Ankara: Gazi Üniversitesi
- ETİKE, S., 2001, **Cumhuriyet Dönemi Görsel sanatlar Eğitimi**, Ankara: Güldikeni Yayınları.
- GANDER, M.J. & GARDİNER, H.W., 2001, **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. (4. baskı), (Yayıma Haz.: B.Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- GARDNER, H., **Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences**, Second Edition, London: Falmer Press, 1993.
- GARDNER, H., “**Çoklu Zekâ ve Howard Gardner’la söyleşi**”, Enka Okulları Yayınları, İstanbul, 1999, s.274.
- GARDNER, H., <http://pzweb.harward.edu/sumit/MISUMIT.htm> (Erişim Tarihi: 06.04.2012),2003.

- GENÇAYDIN, Zafer, 2002, “Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede G.E.F. Resim-İş Bölümünün Yeri ve Bugünkü Durumu”, Gazi Üniversitesi 1.“**Sanat Eğitimi Sempozyumu**”. Ankara, s.29
- GEL, H, Yücel, 1994, **Çağdaş Eğitimde Sanat**, İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği yay. 37-51.
- GÖKAY, Melek., “**Birleştirilmiş Sanat Eğitimi Yöntemine Göre İlköğretim 2. Basamağında Sanat Eleştirisinin Uygulanması ve Sonuçlar**”, S.Ü. Sos.Bilimler Ens. Konya, 1998.
- GÖKBULUT, Nur, 2005, “Temel Eğitim ve Ortaöğretim Kurumlarında Resim Dersi Süresinin Önemi ve Sanatta Anadolu Aydınlanması Beklentisi, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi”,**Sanatta Anadolu Aydınlanması Ulusal Sempozyumu**, Erzurum, 2-5 Haziran, s: 167.
- GÜVEMLİ, Z., 1975, Şeker Ahmet Paşa, **Türkiyemiz Dergisi**, Ak Yayınları, sayı 16, s .38-43
- HALIÇINARLI, E., 1998, Özel Öğretim Yöntemleri İçinde Sanat Eğitiminin Problematikliği, (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi), İzmir.
- HAMACHEK, D.E., 1995, **Ergen benliğinin psikolojisi ve gelişimi**, J.F. Adams (Eds.) Ergenliği Anlamak , ss.111-152, yayına haz.: B. Onur, Çev.: Ö.H. Ersever, Ankara: İmge Kitabevi.
- HÜRSEN, Çiğdem / ÖZÇINAR Zehra, “**Assesments of the Studies on Multiple Intellegence Theory Through the Content Analyses Method**”, Cypriot Journal Of Educational Sciences, 2008, Vol 3, No 1, <http://www.world-education-center.org/index.php/cjes/issue/view/8/showToc>, (22.04.2012), s.2.
- ISBEL, T. R. & Shirley, C. Raines, **Creavitivity and the Arts With Young Children**, Delmar Learning, Canada, 2003, p.3.

- İLHAN, Ayşe Çakır, 1997, “İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Eğitsel Yaratıcı Drama”, **Yaşadıkça Eğitim**, 54: 17 - 21.
- İPŞİRLİ, Mehmet, “Enderun”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, c. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995, ss. 185.
- İSLİMYELİ, Nüzhet, 1965, **Asker Ressamlar ve Ekoller**, Ankara: Doğu Ltd. Şti. Matbaası.
- İSMAİL, Alev Arık, 1996, **Motivasyon ve Heyecana Giriş**, Çantay Kitabevi, s. 2.
- J. D. Dunn and C. Elvis Stephens, 1972, **Management of Personel Manpower- Management and Organizational Behaviour**, New York, McGraw Hill Book Co., p. 11.
- KAPTAN, F.,1999, **Fen Bilgisi Öğretimi**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- KARACA, D. ve SEZGİNSOY, B., “Bilim sanat merkezlerindeki proje çalışmalarının yeri, önemi ve değerlendirilmesi”, **1. Fen ve Teknoloji Eğitimi Sempozyumu**, Ankara,2005.
- KARAGÖZOĞLU, Galip ve Diğerleri, 1995, “Türkiye’de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri”, **Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Yayın No: 3.
- KARAKURT, B., “Sınıf Yönetiminde Üstün Zekâ ve yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu”, **Eğitim Dergisi**, Sayı:2, 2003, ss. 2- 10.
- KAZANCI, Osman, 1989, **Eğitim Psikolojisi Kuram ve İlkelerden Uygulamaya**, Ankara: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- KILIÇ, Ahmet, “Enderun Mektebi Eğitimi ve Özellikleri”, **İlkadım Dergisi Eğitim Özel Sayısı**, S. 111-112, Ekim-Kasım 1997, s. 36

- KILIÇ, Erol. 1996 “Çağdaş Türk Resminin Panoraması”, **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, 2: 85-90.
- KINAY, Cahit, 1974, “**Sanat Tarihi Ders Notları**” Ankara: Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin.,1991, **Sanatta Eğitim-Görmek, Anlamak, Yaratmak**, Ankara: Demircioğlu Matbaası.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin., 1992, “Sanatsal Zekâ Ve Sanat Eğitimi”,**Sanat Yazıları IV**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.86-98.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin, 2002, **Sanatta Eğitim**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KIRISOĞLU, Olcay, Tekin, 2005, **Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KİTANO, Margie, K., KIRBY, Darrell, F., 1986, **Gifted Education A Comprehensive View**. United States Of America: Little, Brown and Company Boston Toronto.
- KÖKSAL, M. Serdar., “Kavram Öğretimi Ve Çoklu Zekâ Teorisi”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:14, No:2, 473-480, Ekim 2006.
- LEVENT, F., 2011, **Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı Anne Baba ve Öğretmenler İçin**, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), 2007, **Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi**, Ankara.
- MEB, 2011, **Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Başvuru ve Atama Kılavuzu**, Ankara.
- MEB, 2011, **I. Türkiye Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı 2012-2016**, Ankara.

MEB, 1991, Yüksek Danışma Kurulu Başkanlığı, **Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Geliştirme Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara.

MELETLİ, F., 2007, Yabancı Dil Öğretimi Yapılan Sınıflarda Çoklu Zeka Kuramı ve Kısa Hikaye Kullanımı, (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi), Ankara.

MERCİN, L., ALAKUŞ, Ali O., 2007, **D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 9, 14-20, Diyarbakır.

METİN, N., 1999, **Üstün yetenekli çocuklar**, Ankara: Öz Aşama Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.Şti.

ÖZBİLGİN, Erol, “Enderun Mektebi”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, İz Yay., C. 4, İstanbul 1996, s. 228

ÖZDEN, Yüksel. 2000, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, , s.163

ÖZGEN M, “Örgün Eğitim Kurumlarına Devam Eden Üstün Zekâlı/Yetenekli Öğrencilerin Sanat Eğitimi Metodolojisi”, **Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Poster Bildiri, 25-27 Mart 2009.

ÖZSOY, Vedat, 1996, "Türkiye'de Resim-İs Eğitimi(Sanat Eğitimi) Tarihine Kısa Bir Bakış" **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 16, 1: 109-121, Ankara, s. 111.

ÖZSOY, Vedat, 1998, “Yetmiş beşinci Yıla Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Resim-İş Eğitimi)”, **Millî Eğitim**, 139, Temmuz-Ağustos-Eylül: 58-65.

ÖZSOY, Vedat, 2007, **Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

PAÜ,2011, **Sanat Eğitimi Ders Notu**, Pamukkale, s. 30-31.

- PEKMEZCİ, Hasan, 1997, “Sanat Eğitimine Toplu Bakış”, **İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi ve Sorunları TED XV. Öğretim Toplantısı 2-3 Mayıs Kayseri**, Ankara: Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi.
- PIAGET, Jean ve INHALDER, Barbel, 1969, **The Psychology of The Child**, New York: Basic Books Inc.
- POPE, A.M., MCHALE, S.M., 1988, **Self-Esteem Enhancement with Children and Adolescents**, New York: Pergamon Press.
- RAGANS, Rosalind, 1995, **Art Talk**. United States: Glencoe Division of Macmillan/McGraw- High Scholl Publishings Company.
- SAN, İnci, 1983, “Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara: A.Ü.E.B.F.Dergisi. (2), 140.
- SAN, İ., 1983, **Sanat Eğitimi Kuramları**, Ankara: Tan Yayınları.
- SAN, İnci 2003, **Sanat Eğitimi**, Ankara: Ütopya Yayınları
- SCHAEFER, C. E., & REID, S. E. (Eds.), 1986, **Game play, therapeutic use of childhood games**. New York: Wiley & Sons
- SELFE, Lorna., 1983, “**Normal and Anomalous Representational Drawing Ability in Children**”, London: Academic Pres.
- SEYREK, H. ve M. Sun, 1991, **Çocuk Oyunları**, İzmir: Mey Ofset.
- STERN, W., “The Psychological Methods of Intelligence Testing”, University of Illinois Library, 1912, http://www26.us.archive.org/stream/psychologicalmet00ster/psychologicalmet00ster_djvu.txt (14.03.2012)

- STERNBERG J. R., 1985, “**Beyond IQ A triarchic theory of Human Intelligence**”, New York Cambridge Universty press.
- ŞENEL, F., 2006, “Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (CAS) 9 Yaş Grubu için Ön Norm Çalışması ve Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Bilişsel Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul.
- TANSUĞ, Sezer., 1993, **Çağdaş Türk Sanatı**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TALU, Nilay, “Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitime Yansımaları”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** /5 : /64 - /72, Ankara, 1999.
- TELLİ, Hidayet, 1990, **Türkiye’de Resim-İş Öğretiminde Genel Bir Bakış. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- TOPSES, G., 1997, **Eğitim Psikolojisi**, Ankara.
- TUNCOR, F., 2000, **Eğitici çocuk oyunları**, İstanbul: Esin Yayınları.
- TURANİ, Adnan, 2007, **Dünya Sanat Tarihi**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- UÇAN, Ali., 2002, “Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar” Gazi Üniversitesi “**1. Sanat Eğitimi Sempozyumu.**” Ankara, s.2-3.
- UZUN, M., 2004, Üstün veya Özel Yeteneklilik Nedir? **Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi El Kitabı**, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, 1988, **Osmanlı Devleti’nin Saray Teşkilatı**, 3. baskı, Ankara: TTK Yayınları.

WEITEN, W., 1995, **Themen & Variations 3/e CA**, Brooks/Cole Publishing Company..

WELLS, E., Marwell, G., 1976, **Self-Esteem: Its Conceptualization and Measurement**, Beverly Hills, Sage Publications Inc.

WINNER, E., 1996, **Gifted Children Myths and Realities**, New York: Basic Books.

WINNER, Ellen., Martino, Gail., 2003, Arctic Giftedness. Collangelo, N., DAVIS, G., A. (Editors). **Handbook of Gifted Education**. United States Of America: Ally and Bacon.

YALÇINELİ M., 2008, **Süper Öğrencilerin Yetiştirilmesi**, <http://www.ozel-egitimuzmani.com/yazdir.asp?ID=395>.

YAMAN, Zeynep, 1994, **Kültür ve Sanat Ortamı, Kültürün Gelişiminde Sanat Öncülüğü**, Ankara: Hacettepe Yay.

YAZICI, Selim, **Öğrenen Organizasyonlar**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2001.

YAVUZER, H., **Resimleriyle Çocuk**, İstanbul: Remzi Kitapevi, 1992, s.31.

YILDIRIM, İ., “Bireyi Tanıma Teknikleri”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik** (6. Baskı), Can Gürhan (ed.), Ankara: Pegem Yayıncılık, 2005.

YÖRÜKOĞLU, A., 1993, **Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar**, 8. Baskı, İstanbul: Özgür Yayın-Dağ.

<http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/milli-Egitim-Dergisi/160/katiranci.com>

(Erişim Tarihi: 07.07.2012)

<http://egitim.maltepe.edu.tr/duyuru/okyanus-koleji-ile-ikili-anlasmamiz> (Erişim Tarihi: 06.08.2012)

<http://wp1.tzv.org.tr/vakfimiz/amac-ve-hizmet-konulari> (Erişim Tarihi: 06.08.2012)

<http://www.akiloyunlari.com/hakkimizda/akiloyunlari/> (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://www.beyazit.k12.tr/SFolder/FCKEditor/file/ESASLAR.pdf> (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://www.dogakoleji.com/dogabasin/yazilibasindetay.php?ID=432> (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://www.enveryolcu.com.tr/ey/egitim/tarihce.html> (Erişim Tarihi: 25.09.2012).

<http://hayef.istanbul.edu.tr/?p=6339> (26.09.2012)

http://www.kamarasbilsem.k12.tr/veli_kosesi_yazilar3.html (Erişim Tarihi: 25.09.2012).

<http://www.manassas.k12.va.us/weems/Brannon/gifted&20page.htm>. (Erişim Tarihi: 05.02.2012)

<http://www.mensa.org.tr/?q=hakkimizda> (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://orduram.bz.tc> (Erişim Tarihi: 30.06.2012)

<http://orgm.meb.gov.tr/Mevzuat/yonergeler/BilimSanat.ht> . 20.03.2012

<http://www.tevitok.k12.tr/ustunyetenekli.htm>. 12.08.2012

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50913cc07b9e36.69270548 (Erişim Tarihi: 18.04.2012)

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (Erişim Tarihi: 12.05.2012)

<http://www.trabzonbilsem.net/content/view/444/44/> (Erişim Tarihi: 24.02.2012)

http://www.tuycev.org/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=37 (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://www.ustunzekâlilar.org> (Erişim Tarihi: 09.05.2012)

<http://www.uyep.anadolu.edu.tr/Basvurular.html> (Erişim Tarihi: 08.05.2012)

<http://www.ustunveozel.com/sto.htm> (Erişim Tarihi: 15.05.2012)

<http://uzo.neu.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 06.08.2012)

EKLER

EK-1. Öğretmenlere Uygulanan Anket

ANKET SORULARI

(Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik)

Değerli meslektaşım,

Görsel sanatlar alanında üstün zekalı ve/veya yetenekli öğrenciler üzerine yüksek lisans

tezime yönelik bir araştırma yapmaktayım. Alanımızda böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Aşağıdaki sorulara cevap vererek bana ve bu alana yardımcı olmanızı diliyorum

Şimdiden teşekkür eder saygılar sunarım.

Not: Cevap vermek istemediğiniz soru veya sorular olursa boş bırakabilirsiniz.

A. Kişisel Bilgiler

1. Yaşınız.

18-25 → 26-33 → 34-41 → 42-49 → 50+ →

2. Hizmet süreniz.

1 yıldan az → 1-5 yıl → 6-10 yıl → 11-20 yıl → 21-30 yıl → 30 yıldan fazla →

3. Kaç yıldır üstün yetenekli çocuklarla çalışıyorsunuz.

1 yıldan az → 1-5 yıl → 5-10 yıl → 11-20 yıl → 21-30 yıl → 30 yıldan fazla →

4. Eğitiminiz.

Açık Öğretim → Üniversite → Yüksek Lisans → Doktora →

5. Bay: → Bayan: →

B. Alana ilişkin görüşler

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Plastik sanatlarla ilgili yeterli düzeyde yetki sahibiyim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Bilim ve sanat merkezinde görsel sanatlarla ilgili alınacak kararlarda görüşüm alınmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Bilim ve sanat merkezinde yapılan olumlu işler takdir edilir.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Bireysel performans değerlendirilmesi adil, tarafsız ve objektif olarak yapılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Her türlü ödüllendirme ve terfilerde bireysel performans değerlendirme sonuçları esas alınmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Bilim ve sanat Merkezinin temel politikasını ve önemli stratejilerini biliyor ve paylaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Bilim ve sanat merkezi, çağın gerektirdiği değişme ve gelişmeleri takip eder ve bu gelişmeleri Bilim ve sanat merkezine taşır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Bilim ve sanat merkezinde öğretmene sağlanan çalışma ortamı yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐

9.Bilim ve sanat merkezi yerel ve genel toplum üzerinde olumlu etki bırakacak çalışmalar yapmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
10.Bilim ve sanat merkezinde sanat eğitimi verilen atölye yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
11.Bilim ve sanat merkezinde yeterli doküman/kaynak mevcuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
12.Merkezimizde eğitim alan çocuklar üstün yetenekli/zekalı çocuklardır.	☐	☐	☐	☐	☐
13.Öğrencilerime her derste orijinal yeni bir bilgi öğretmeye çalışıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14.Derslerde değişik tekniklerde uygulamalar yaptırıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15.Derslerde değişik malzemeler kullandırmaya özen gösteriyorum (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)	☐	☐	☐	☐	☐
16.Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler kullanarak üç boyutlu çalışmalar yaptırıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17.Sanatsal çalışmalarda teknolojiden faydalaniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
18.Yapılan çalışmalarını dönem sonlarında sergiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
19.Öğrencileri değerlendirirken bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduruyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
20.Öğrencilerin ürünlerini takdir ediyor ve onları teşvik ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
TEŞEKKÜRLER					

EK-2. Öğrencilere Uygulanan Anket

ANKET SORULARI

(Bilim ve sanat merkezlerindeki öğrencilere yönelik)

Değerli öğrenciler,

Görsel sanatlar alanında üstün zekalı ve/veya yetenekli öğrenciler üzerine yüksek lisans tezime yönelik bir araştırma yapmaktayım. Aşağıdaki sorulara cevap vererek yardımcı olmanızı umuyorum. Bu anket size, bilim ve sanat merkezinin ortamı hakkındaki düşüncelerinizi açıklama fırsatı verecektir ve görüşleriniz bilim ve sanat merkezi ortamı hakkında ayrıntılı bir durum tespiti sağlayacaktır. Not verme amacı yoktur. Derslerinizi etkilemeyecektir.

Bu anket formunun kimin tarafından doldurulduğunun tespit edilmesi söz konusu değildir.

Not: Cevap vermek istemediğiniz soru veya sorular olursa boş bırakabilirsiniz.

(BİLSEM = Bilim Ve Sanat Merkezi)

EĞİTİM / ÖĞRETİM FAALİYETLERİ					
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. BİLSEM 'de edindiğim bilgilerin günlük hayatta ve/veya daha sonraki öğrenim hayatımda işime yarayacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. İşlenen konular benim anlayabileceğim düzeydedir.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Derslerin işlenişi için yeterli süre ayrılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Derslerin içeriği benim ilgimi çekecek şekilde düzenlenmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Dersler zevkli geçmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Derslerin işlenişinde farklı yöntemler kullanılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Bize öğrenme ve başarıma fırsatı tanınmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Öğrendiğimiz teorik bilgilerin (deneyler, projeler, ödevler vb. yöntemler) uygulaması da yapılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Derslerde orijinal yeni bilgiler öğreniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Dünyadaki ve Türkiye deki güncel sanatsal faaliyetlerden haberdar oluyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Değişik tekniklerde uygulamalar yapıyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Derste ve ders dışında öğrendiğim teknikleri kullanarak yeni ürünler ortaya koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Öğrendiğimiz teknikler kendi fikirlerimizin uygulanmasında kullanışlıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

14. Sanatsal çalışmalarımızda teknolojik olanaklardan faydalanıyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Yapılan ürünler yılsonu etkinliğinde sergilenir.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Sınıfta görüş ve önerilerimi rahatlıkla dile getirebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Hata yapmaktan korkmuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Sınıfta bireysel farklılıklarımız değerlendirilir.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Çalışma konusunda teşvik edilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Yaptığımız ürünler takdir edilir.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Ders kitapları işlenen konuya uygun olarak seçilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Derslerde konuya göre uygun araç gereçler kullanılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Sınıfta, laboratuvarlarda veya atölyelerde yeterli araç gereç bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Ders araç ve gereçlerini (bilgisayar, akıllı tahta, projektör, tepegöz, vb.) kullanabiliyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Değişik malzemeler kullanarak çalışmalar yapıyoruz (Atık malzemeler, kumaş, iplikler, doğal objeler vb.)	☐	☐	☐	☐	☐
26. Kil, oyun hamuru ve benzeri malzemeler ile üç boyutlu çalışmalar üretiyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐
27. BİLSEM 'de yeteri miktarda sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
28. BİLSEM 'de yeteri miktarda sanatsal faaliyetler düzenlenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
29. BİLSEM 'de yeteri miktarda gezi düzenlenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Düzenlenen sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri beğeniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

TEŞEKKÜRLER

EK-3. Veliler Uygulanan Anket

ANKET SORULARI

(Bilim ve sanat merkezlerinde çocukları bulunan velilere yönelik)

Değerli veliler,

Görsel sanatlar alanında üstün zekalı ve/veya yetenekli öğrenciler üzerine yüksek lisans tezime yönelik bir araştırma yapmaktayım. Aşağıdaki sorulara cevap vererek yardımcı olmanızı umuyorum. Bu anket size, bilim ve sanat merkezinin ortamı hakkındaki düşüncelerinizi açıklama fırsatı verecektir ve görüşleriniz bilim ve sanat merkezi ortamı hakkında ayrıntılı bir durum tespiti sağlayacaktır.

Bu anket formunun kimin tarafından doldurulduğunun tespit edilmesi söz konusu değildir. Sadece sonuçlar paylaşılacak ve hiç bir özel bilginiz paylaşılmayacaktır.

Not: Cevap vermek istemediğiniz soru veya sorular olursa boş bırakabilirsiniz.

(BİLSEM = Bilim Ve Sanat Merkezi)

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaşınız

- 18-25
 26-33
 34-41
 42-49
 50-üzeri

3- Eğitim durumunuz?

- İlköğretim
 Ortaöğretim
 Yüksek Okul
 Fakülte (Lisans)
 Yüksek lisans ve üstü

4. Ulaşılabilirlik ve İletişim

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.İhtiyaç duyduğumda BİLSEM personeliyle (Yönetici, öğretmen, memur, hizmetli, kantin görevlisi gibi) rahatlıkla görüşebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Bizi ilgilendiren BİLSEM duyurularını zamanında öğreniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3.BİLSEM 'deki veli toplantıları ihtiyaçlarıma cevap verecek şekilde düzenlenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
4.BİLSEM 'den, ihtiyacım olan konularda rehberlik hizmeti almaktayım.	☐	☐	☐	☐	☐

5. Dilek, Öneri ve Şikayetler

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.BİLSEM ile ilgili istek ve şikayetlerimi okula iletebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2.BİLSEM 'e ilettiğim istek ve şikayetlerim dikkate alınıyor.	☐	☐	☐	☐	☐

6. Güvenilirlik ve Güvenlik

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.BİLSEM yöneticilerine güvenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
2.BİLSEM 'in öğretmenlerine güvenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
3.BİLSEM 'in diğer personeline (Memur, hizmetli vb.) güvenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
4.BİLSEM 'de yabancı kişilere karşı güvenlik önlemleri alınmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5.BİLSEM 'de yangın ve doğal afetlere (Deprem, sel, vb.) karşı gerekli güvenlik önlemleri alınır.	☐	☐	☐	☐	☐
6.BİLSEM yolu (varsa servisleri) güvenlidir.	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kararlara Katılım

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.Veli temsilcileri tüm velileri temsil edebilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
2.BİLSEM 'de bizleri ilgilendiren kararlarda görüşlerimiz dikkate alınır.	☐	☐	☐	☐	☐

8. Öğrenci İşleri

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.Öğrenci devamsızlık bilgilerine rahatlıkla ulaşabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Öğrencimin notlarını rahatlıkla takip edebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Öğrenci işleri ile ilgili belgeler (nakil, karne, mezuniyet belgesi vb.) zamanında düzenlenir.	☐	☐	☐	☐	☐

9. Eğitim-Öğretim

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.Çocuğumuz anlamadığı bir şeyi öğretmenine rahatlıkla sorabilmektedir	☐	☐	☐	☐	☐
2.Çocuğumuz BİLSEM 'de öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
3.BİLSEM 'de eğitim-öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için yeterli sayıda görevli vardır.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Okulun Fiziki Ortamı

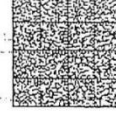
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.BİLSEM her zaman temiz ve bakımlıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Okul, öğrencilerin sağlığı, gelişimi açısından uygun fiziki ortama sahiptir (rutubetsiz, havalandırılmalı, geniş, ferah vs...)	☐	☐	☐	☐	☐

TEŞEKKÜRLER

EK-4. Anket Uygulanması İçin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Alınan İzin Yazısı

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : B.30.2.ODM.0.12.73-304.03/273
Konu : Yavuz Yılmaz'ın Araştırma İzni İsteği

18/01/2012

Buralı

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

Bölümünüz Resim-İş Eğitimi Bölüm Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi *Buralı* Yavuz YILMAZ'ın " Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden 7-11 Yaş Üstü Yetenekli Çocuklara Verilecek Sanat Eğitiminin Niteliği" isimli tezinde kullanılacak veri toplama araçlarını Türkiye genelindeki Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretim gören öğrencilere, öğrenci velilerine ve öğretmenlere uygulayabilmesinin uygun görüldüğü belirtilerek, Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesinin 5. maddesinin (o) bendi uyarınca teslim tutanağının imzalanarak araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlıklarına gönderilmesi istenmektedir.

Bilgilerinizi ve konunun adı geçene tebliğ edilmesi hususunda gereğini rica ederim.

M. Erdem

Doç. Dr. Mehmet Dursun ERDEM
Dekan Yrd.

EK:14

AA

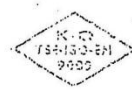
02.02.2012

*Adı geçene ve danışmanına
tebliğ edilmiştir*

Tebliğ aldım

Buralı YAVUZ YILMAZ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.YET.0.00.00.00.605.99- 11 Z
Konu : Araştırma İzni

04/01/2012

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

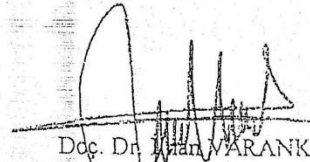
- İlgi : a) 29.11.2011 tarih ve B.30.2.odm.0.70.00.00/304.03-102-09522 sayılı yazı,
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Üniversiteniz Güzel Sanatlar Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans programı öğrencisi Yavuz-Yılmaz'ın "Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden 7-11 Yaş Üstün Yetenekli Çocuklara Verilecek Sanat Eğitiminin Niteliği" isimli tezinde kullanılacak veri toplama araçlarını Türkiye genelindeki Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğretim gören öğrencilere, öğrenci velilerine ve öğretmenlere uygulamaya izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilerek onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen 11 sayfa 136 sorudan oluşan veri toplama araçlarının, gönüllülük esas olmak kaydıyla, uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

İlgi (c) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca teslim tutanağının imzalanarak araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığınıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. İnan VARANK
Bakan a.
Grup Başkanı

EK :
Veri Toplama Aracı (1 Adet - 11 Sayfa)

000208

St. Prof. Dr. H. Süleyman
Rakıoğlu, Y. Str.
10.01.2012

Doç. Yavuz Yılmaz
11.01.2012

Sanal Sak.
10.01.2012

S.İ.Ş. PLV
11.01.2012

Tel : (312) 296 96 93
Faks : (312) 213 67 13
E-posta adresi : http://epibak.meb.gov.tr
Eğitim Portalı : http://www.egitim.gov.tr
Gösteriş Teknolojik Harf ANKARA

10.01.2012